

Przeprowadzenie analiz statystycznych danych uzyskanych z punktów konsultacyjno- diagnostycznych (PKD) za lata 2020-2021

RAPORT KOŃCOWY

Warszawa, 7 listopada 2022

Ministerstwo Zdrowia

Sfinansowano ze środków Ministerstwa Zdrowia

Zamawiający:

Agenda Ministra Zdrowia

Krajowe Centrum ds. AIDS

ul. Samsonowska 1

02-829 Warszawa

www.aids.gov.pl

Wykonawca:

Fundacja Instytut Badań Rynkowych

i Społecznych IBRiS

Al. Jerozolimskie 96

00-807 Warszawa

www.ibris.pl

Spis treści

1.	WPROWADZENIE	6
2.	STRESZCZENIE RAPORTU I OPIS KLUCZOWYCH WNIOSKÓW	11
3.	ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE	18
3.1	Cel i przedmiot analiz	18
3.2	Charakterystyka i ocena wykorzystanych danych	19
4.	SZCZEGÓŁOWA KONCEPCJA ANALIZ WRAZ Z HIPOTEZAMI	20
5.	CHARAKTERYSTYKA OSÓB ZGŁASZAJĄCYCH SIĘ DO PKD	25
6.	CHARAKTERYSTYKA ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH	33
6.1	Liczba partnerów seksualnych	33
6.2	MSM (mężczyźni uprawiający seks z mężczyznami).....	45
6.3	Stosowanie prezerwatyw	47
6.4	Kontakt seksualny pod wpływem substancji psychoaktywnych.....	48
6.5	Kontakt seksualny z partnerem seropozytywnym HIV+	51
6.6	Osoby zażywające narkotyki drogą iniekcji (IDU) lub inną drogą niż iniekcja	52
6.7	Profilaktyka przedekspozycyjna zakażenia HIV (PrEP).....	56
7.	TESTY	60
8.	ANALIZA POPULACJI MĘŻCZYZN DEKLARUJĄCYCH KONTAKTY SEKSUALNE Z MĘŻCZYZNAMI (GRUPA MSM).....	70
8.1	Charakterystyka demograficzna	70
8.2	Stosowanie prezerwatyw	72
8.3	Partnerzy seksualni.....	75
8.4	Wykonywanie testów - powody i liczba	77
8.5	Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych.....	80

9.	ANALIZA POPULACJI OSÓB NIEPEŁNOLETNICH.....	82
9.1	Charakterystyka demograficzna.....	82
9.2	Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć.....	82
9.3	Stosowanie prezerwatyw.....	84
9.4	Partnerzy seksualni.....	87
9.5	Wykonywanie testów – powody i liczba.....	91
9.6	Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych.....	93
10.	ANALIZA POPULACJI OSÓB W WIEKU 18-25 LAT	96
10.1	Charakterystyka demograficzna.....	96
10.2	Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć.....	96
10.3	Stosowanie prezerwatyw.....	98
10.4	Partnerzy seksualni.....	101
10.5	Wykonywanie testów – powody i liczba.....	104
10.6	Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych.....	106
11.	ANALIZA POPULACJI OSÓB W WIEKU 26-49 LAT	109
11.1	Charakterystyka demograficzna.....	109
11.2	Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć.....	109
11.3	Stosowanie prezerwatyw.....	111
11.4	Partnerzy seksualni.....	114
11.5	Wykonywanie testów – powody i liczba.....	116
11.6	Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych.....	119
12.	ANALIZA POPULACJI OSÓB W WIEKU 50+	122

12.1	Charakterystyka demograficzna.....	122
12.2	Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć.....	122
12.3	Stosowanie prezerwatyw.....	124
12.4	Partnerzy seksualni.....	127
12.5	Wykonywanie testów – powody i liczba.....	130
12.6	Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych.....	132
13.	ANALIZA POPULACJI HIV+.....	135
13.1	Charakterystyka demograficzna.....	135
13.2	Analiza związków między cechami społeczno-demograficznymi, a zachowaniami wiążącymi się z ryzykiem zakażenia HIV i analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV.....	138
13.3	Stan zdrowia i współwystępowanie innych chorób przenoszonych drogą płciową....	141
13.4	Charakterystyka populacji kobiet i mężczyzn HIV+	143
13.5	Charakterystyka populacji mężczyzn homoseksualnych lub/i mających kontakty seksualne z mężczyznami.....	146
14.	PODSUMOWANIE I WNIOSKI	148
	BIBLIOGRAFIA.....	151

1. WPROWADZENIE

W raporcie zostały przedstawione wyniki analiz statystycznych danych za lata 2020-2021, zebranych od osób zgłaszających się do punktów konsultacyjno-diagnostycznych (PKD), ze szczególnym uwzględnieniem ich charakterystyki społeczno-demograficznej i wskazanych zmiennych. Dokonane analizy pozwolą na przygotowanie efektywnej i skutecznej komunikacji skierowanej do różnych grup ryzyka. Projekt został przeprowadzony na zlecenie Krajowego Centrum ds. AIDS przez Instytut Badań Rynkowych i Społecznych IBRiS.

Krajowe Centrum ds. AIDS jest agendą działającą w imieniu Ministra Zdrowia. Szczegółowe cele działalności Centrum zostały określone jako¹:

- 1) realizacja zadań z zakresu zapobiegania i zwalczania HIV/AIDS;
- 2) ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV;
- 3) poprawa jakości życia i dostępu do opieki zdrowotnej dla osób żyjących z HIV/AIDS oraz ich bliskich poprzez:
 - a) profilaktykę zakażeń HIV i zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS,
 - b) poprawę jakości życia w sferze psychospołecznej osób żyjących z HIV/AIDS, ich rodzin i bliskich,
 - c) zapewnienie szerokiego dostępu do diagnostyki oraz leczenia ARV,
 - d) poprawę jakości i dostępu do diagnostyki i opieki medycznej nad ludźmi żyjącymi z HIV/AIDS oraz osobami narażonymi na zakażenie HIV,
 - e) ograniczenie zakażeń HIV wśród dzieci.

Krajowe Centrum ds. AIDS koordynuje realizację zadań mających na celu zapobieganie HIV i zwalczanie AIDS, z uwzględnieniem najnowszych trendów epidemiologicznych oraz aktualnych potrzeb społecznych. Podstawą prowadzonej polityki jest Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS.

¹ Za: <https://aids.gov.pl/misja/>

Jednym z elementów systemu zapobiegania zakażeniom HIV jest działalność punktów konsultacyjno-diagnostycznych (PKD). Ich zadaniem jest wykonywanie anonimowo i bezpłatnie badań w kierunku HIV, w połączeniu z poradnictwem okołotestowym. PKD działają zgodnie ze standardami Krajowego Centrum ds. AIDS i prowadzone są przez podmioty wyłaniane w drodze otwartego konkursu ofert. W latach 2020-2021 w każdym województwie działał przynajmniej jeden punkt konsultacyjno-diagnostyczny:

- w 2020 r. działało 29 punktów konsultacyjno-diagnostycznych w 25 miastach² (zob. Mapa 1),
- w 2021 r. działało 28 punktów konsultacyjno-diagnostycznych w 25 miastach³ (zob. Mapa 2).

² Sprawozdanie z Harmonogramu Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV z Zwalczenia AIDS na lata 2017 - 2021 za 2020 r., opracowane przez Krajowe Centrum do Spraw AIDS, Warszawa, maj 2021 r., s. 32

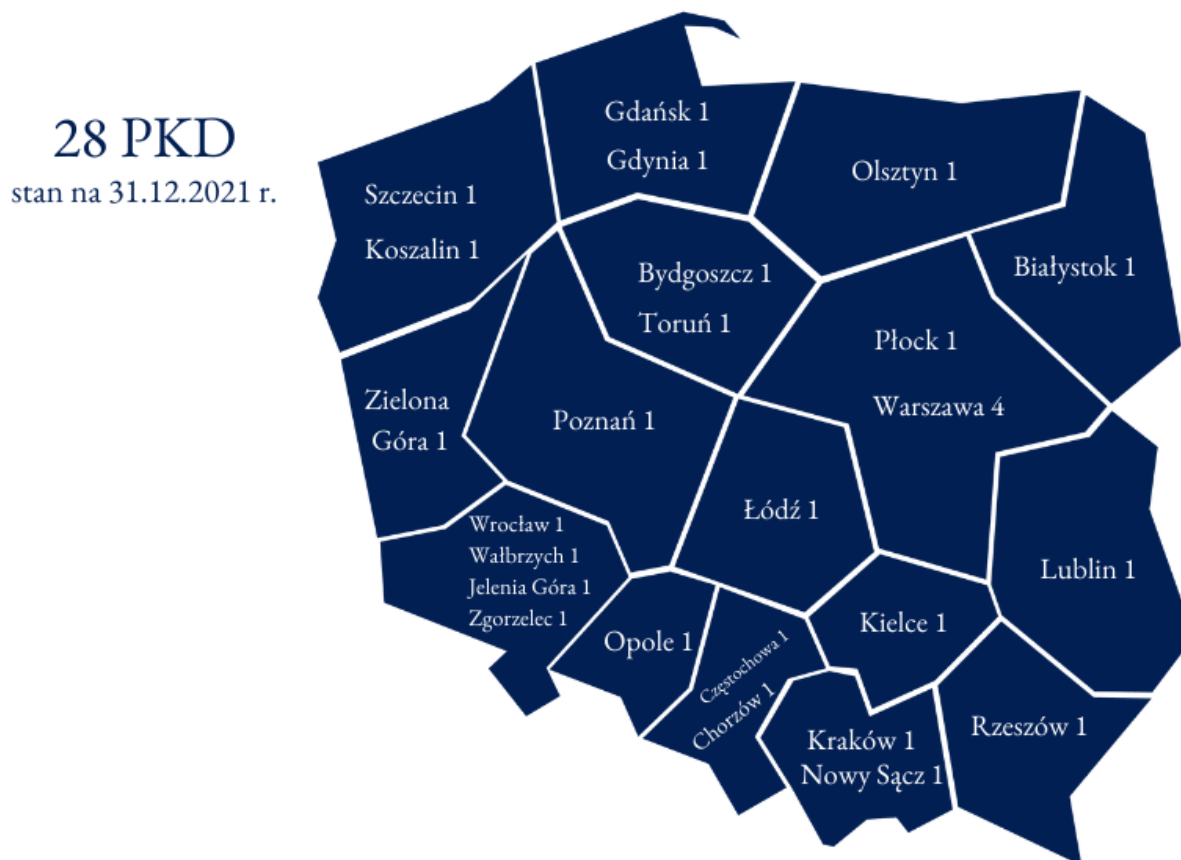
³ Sprawozdanie z Harmonogramu Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV z Zwalczenia AIDS na lata 2017 - 2021 za 2021 r., opracowane przez Krajowe Centrum do spraw AIDS, Warszawa, maj 2022 r., s.34.

Mapa 1 Punkty konsultacyjno-diagnostyczne w Polsce w 2020 r.

29 PKD
stan na 31.12.2020 r.

Mapa 2 Punkty konsultacyjno-diagnostyczne w Polsce w 2021 r.

Do zadań PKD należy⁴:

- 1) wczesne wykrywanie zakażeń HIV u osób o zwiększonym poziomie ryzykownych zachowań, poprzez wykonywanie anonimowych i bezpłatnych badań diagnostycznych w kierunku zakażenia HIV oraz wsparcie i pokierowanie osób seropozytywnych do dalszej opieki medycznej;
- 2) uświadamianie wszystkim zgłaszającym się do PKD skutków zdrowotnych ich ryzykownych zachowań i możliwości modyfikacji tych zachowań na bezpieczniejsze poprzez prowadzenie profesjonalnego poradnictwa okołotestowego;
- 3) gromadzenie danych epidemiologicznych o drogach szerzenia się zakażeń HIV w Polsce, w oparciu o informacje uzyskane od osób zgłaszających się do PKD, co ma

⁴ Standardy obowiązujące w punktach konsultacyjno-diagnostycznych (PKD), Krajowe Centrum do spraw AIDS, aktualizacja 03.11.2021.

na celu opracowanie skutecznych programów profilaktycznych i ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV.

Podczas rozmowy okołotestowej z klientem doradca PKD wypełnia anonimową ankietę udostępnianą online przez Krajowe Centrum ds. AIDS. Dane z ankiet wraz z gromadzoną w PKD dokumentacją wykorzystywane są do celów statystycznych i epidemiologicznych oraz do podjęcia dalszych działań profilaktycznych.

W przypadku poddanych analizie lat 2020-2021 należy uwzględnić również fakt, że od 14 marca 2020 roku na obszarze kraju obowiązywał stan zagrożenia epidemicznego, a następnie od 20 marca 2020 r. stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Wprowadzane obostrzenia wpłynęły na działalność PKD. Ich działalność była nawet czasowo zawieszona podczas *lockdownu* wiosną 2020 r. Przez cały czas trwania epidemii podejmowano jednak szereg działań, mających na celu dostosowanie działalności PKD do sytuacji, tak by nie pozostawić bez opieki osób pragnących uzyskać poradę lub wykonać test.

2. STRESZCZENIE RAPORTU I OPIS KLUCZOWYCH WNIOSKÓW

Charakterystyka demograficzna osób zgłaszających się do PKD

W obu analizowanych latach większość klientów PKD stanowili mężczyźni (66,3% w 2020 r. i 66,7% w 2021 r.), a pod względem wieku osoby w wieku 26-49 lat (61,8% w 2020 r. i 59,5% w 2021 r.). Prawie wszyscy klienci PKD to osoby polskiej narodowości (94,8% w 2020 r. i 93,8% w 2021 r.) oraz mieszkańcy obszarów miejskich (97,9% w 2020 r. i 98,0% w 2021 r.). Największa część klientów PKD pochodziła z województwa mazowieckiego (43,6% w 2020 r. i 41,7% w 2021 r.).

Charakterystyka zachowań ryzykownych

Zgłaszające się do PKD kobiety w większości podejmują kontakty seksualne z osobami płci przeciwnej (94,1% w 2020 r. i 91,9% w 2021 r.). Z kolei wśród mężczyzn istotną grupę stanowią osoby, które w ciągu życia miały kontakty homoseksualne (51,0% w 2020 r. i 52,7% w 2021 r.). Blisko połowa klientów PKD deklarowała, że w ciągu całego życia miało partnera posiadającego wielu partnerów seksualnych (48,2% w 2020 r. i 43,7% w 2021 r.). W obu analizowanych latach, mężczyźni będący klientami PKD, częściej niż kobiety posiadali partnerów homoseksualnych, biseksualnych, żyjących z HIV lub osobami sprzedającymi usługi seksualne (*sex workers*). Ponadto partnerów homoseksualnych, żyjących z HIV lub IDU częściej posiadali mieszkańcy obszarów miejskich.

Zarówno w 2020 r., jak i w 2021 r. kobiety zgłaszające się do PKD charakteryzowały się mniejszą liczbą partnerów seksualnych w ciągu swojego życia w porównaniu do mężczyzn. Liczba posiadanych w ciągu całego życia partnerów zwiększała się wraz z wiekiem klientów PKD. Większą liczbą partnerów charakteryzowali się także zgłaszający się do PKD mieszkańcy wsi.

Stałego partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego badanie posiadało w 2020 r. 57,3% odwiedzających PKD, a w 2021 r. – 53,9%. Najczęściej był to jeden partner (87,8% w 2020 r. i 88,1% w 2021 r.). Niestalych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego badanie posiadało 58,6% odwiedzających PKD w 2020 r. i 56,2% w 2021 r. Najczęściej było to od 2 do 5 partnerów.

Klienci PKD częściej stosują prezerwatywy podczas stosunków analnych (zarówno pasywnych, jak i aktywnych) niż podczas stosunków waginalnych. Odsetek osób

podejmujących kontakty seksualne z osobami zakażonymi HIV (HIV+) wynosił w 2020 r. 3,9%, a w 2021 r. 3,3%.

Z profilaktyki przedekspozycyjnej (PrEP) w 2020 r. korzystało 1,5% ogółu klientów PKD, a w 2021 r. – 2,0%. Byli to prawie sami mężczyźni, osoby w wieku 26-49 lat, mieszkańcy obszarów miejskich i osoby polskiej narodowości. Z profilaktyki przedekspozycyjnej korzystano nieco częściej w grupach klientów podejmujących zachowania ryzykowne (w grupie mężczyzn MSM, klientów przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji lub podejmujących kontakty seksualne pod wpływem środków psychoaktywnych).

Testy

W 2020 r. w 29 działających punktach konsultacyjno-diagnostycznych (PKD) przyjęto 23 276 klientów, w tym wykonano 23 090 testów. W 2021 r. z kolei w 28 PKD przyjęto 28 645 klientów i wykonano 28 422 testów. Blisko połowa testów wykonana została w czterech PKD w Warszawie – 47,5% w 2020 r. i 45,7% w 2021 r., przy czym najwięcej w punkcie na ul. Chmielnej.

Ponad połowa osób odwiedzających PKD zadeklarowała, że wykonywała test HIV w przeszłości – 52,3% w 2020 r. i 51,9% w 2021 r. Prawie wszystkie testy wykonywane przez klientów PKD w przeszłości były negatywne. Większą liczbę testów w przeszłości wykonywali mężczyźni.

Najczęściej pobieranym materiałem do wykonania szybkiego testu przesiewowego wśród klientów PKD jest krew pełna – 55,9% przypadków w 2020 r. i 60,0% w 2021 r. W zdecydowanej większości szybkie testy przesiewowe wykonane w PKD pokazywały wynik ujemny – 99,0% w 2020 r. i 98,6% w 2021 r.

Najczęstszym powodem wykonania testów według deklaracji osób odwiedzających PKD były ryzykowne kontakty seksualne (87,7% w 2020 r. i 86,6% w 2021 r.). Potwierdzają to również informacje pozyskane od doradców w czasie rozmów z klientami.

Mężczyźni deklarujący kontakty seksualne z mężczyznami (grupa MSM)

W 2020 r. mężczyźni uprawiający seks z innymi mężczyznami stanowili 33,6% ogółu klientów PKD, a w 2021 r. – 34,9%. W obu analizowanych latach w porównaniu do ogółu

klientów PKD to częściej osoby w wieku 18-25 lat, mieszkańcy obszarów miejskich i osoby narodowości polskiej.

Rzadziej niż ogół klientów PKD podejmują kontakty seksualne waginalne, a częściej – analne i oralne (zarówno aktywne, jak i pasywne). Częściej natomiast stosują prezerwatywy.

Mężczyźni należący do grupy MSM znacznie częściej niż ogół osób zgłaszających się do PKD deklarowali w 2020 r. i 2021 r. posiadanie w ciągu swojego życia partnerów homoseksualnych, biseksualnych, żyjących z HIV lub partnerów, którzy posiadali wielu partnerów seksualnych. Deklarowali również posiadanie większej liczby partnerów seksualnych w ciągu całego życia niż ogół klientów PKD. Częściej niż ogół klientów PKD MSM deklarowali posiadanie niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD.

Mężczyźni MSM częściej niż ogół klientów PKD deklarowali wielokrotne wykonywanie w przeszłości testów na HIV. Najczęstszym powodem wykonania testu w PKD w tej grupie były ryzykowne kontakty seksualne, a także rutynowe badanie.

Klienci MSM częściej niż ogół odwiedzających PKD uprawiali seks pod wpływem narkotyków stosowanych w iniekcjach (IDU), a także substancji psychoaktywnych przyjmowanych nie w iniekcjach. Nieco rzadziej natomiast dopuszczali się kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu.

Osoby, które zadeklarowały przyjmowanie środków psychoaktywnych drogą iniekcji (IDU)

W 2020 r. i 2021 r. osoby zażywające środki psychoaktywne drogą iniekcji stanowiły po 1,1% klientów PKD. Częściej przyjmowali środki psychoaktywne drogą iniekcji mężczyźni i osoby zamieszkujące miasta. Największa część klientów PKD przyjmujących narkotyki drogą iniekcji to osoby w wieku 26-49 lat (61,5% w 2020 r. i 56,2% w 2021 r.).

Odsetek używających wspólnych igieł podczas przyjmowania substancji psychoaktywnych drogą iniekcji wyniósł w 2020 r. 29,0%, a w 2021 r. – 34,9%.

Osoby deklaruujące podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem środków psychoaktywnych

Seks pod wpływem alkoholu w stopniu zmieniającym świadomość i racjonalne podejmowanie decyzji uprawiało 13,0% klientów PKD w 2020 r. i 11,1% w 2021 r. Wśród klientów, którzy przyjmowali substancje psychoaktywne w iniekcjach (IDU), 31,6% w 2020

r. i 36,4% w 2021 r. zadeklarowało, że uprawiało seks pod ich wpływem. Stosunki seksualne pod wpływem narkotyków nieprzyjmowanych w iniekcjach podejmowało 37,1% w 2020 r. i 35,1% w 2021 r. klientów, którzy takie substancje zażywali. Seks pod wpływem alkoholu lub narkotyków nieprzyjmowanych w iniekcjach częściej uprawiali mężczyźni. Natomiast kobiety częściej podejmowały kontakty seksualne pod wpływem substancji psychoaktywnych przyjmowanych w iniekcjach (IDU).

Osoby w wieku poniżej 18 roku życia (niepełnoletnie)

Osoby nieletnie stanowią niewielki odsetek klientów PKD (0,4% w 2020 r. i 0,2% w 2021 r.). W tej grupie wiekowej wystąpiła nadreprezentacja kobiet, w porównaniu do ogółu klientów PKD.

Wśród osób nieletnich będących klientami PKD, podobnie jak wśród ogółu klientów, dominują osoby heteroseksualne. Rok do roku w grupie nieletnich zwiększa się odsetek odmawiających odpowiedzi na pytanie o orientację seksualną. Osoby nieletnie mają raczej mniejszą liczbę partnerów seksualnych niż ogół klientów PKD.

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób nieletnich, podobnie jak ogółu klientów PKD, były ryzykowne kontakty seksualne. Częściej wykonywali test w związku z kontaktem z krwią innej osoby.

Nieletni klienci PKD częściej w porównaniu do ogółu populacji klientów PKD przyjmowali substancje psychoaktywne w formie iniekcji, a także używali podczas tego wspólnych igieł i strzykawek. Częściej również uprawiali seks pod wpływem narkotyków (zarówno przyjmowanych w iniekcjach, jak i pozostałych) lub alkoholu.

Osoby w wieku 18-25 lat

Osoby w grupie wiekowej 18-25 lat stanowią około 1/3 ogółu klientów PKD - w 2020 roku 33,6%, a w 2021 r. – 36,6%. W grupie tej ponadprzeciętnie reprezentowane są kobiety (39,3% w 2020 r. i 39,2% w 2021 r.), , stanowiące w całkowitej populacji klientów PKD, odpowiednio 33,7% i 33,3%.

W tej grupie wiekowej częściej niż ogółem w populacji klientów PKD występowały osoby o orientacji homoseksualnej, a także częściej deklarowano uprawianie seksu oralnego (pasywnego i aktywnego). W grupie wiekowej 18-25 lat częściej niż wśród ogółu klientów deklarowano stosowanie prezerwatywy w kontaktach waginalnych. Osoby w wieku 18-25 lat

częściej w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę w PKD posiadały przygodnego partnera.

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób w wieku 18-25 lat, podobnie jak ogółu klientów PKD, były ryzykowne kontakty seksualne. Ponadto częściej zgłaszali się by wykonać test z ciekawości, ewentualnie z powodu kontaktu z krwią (częściej wśród kobiet).

Klienci PKD w wieku 18-25 lat nieco częściej w porównaniu do ogółu populacji klientów PKD przyjmowali substancje psychoaktywne w formie iniekcji, a zdecydowanie częściej używali podczas tego wspólnych igieł i strzykawek.

Osoby w wieku 26-49 lat

Osoby w wieku 26-49 lat to największa grupa klientów PKD (61,8% w 2020 r. i 59,5% w 2021 r.). W grupie tej przeważają mężczyźni, osoby zamieszkujące tereny miejskie i narodowości polskiej.

Wśród osób w wieku 26-49 lat będących klientami PKD, podobnie jak wśród ogółu klientów, dominują osoby heteroseksualne. Prezerwatywy stosowane są w tej grupie wiekowej przede wszystkim w stosunkach analnych, a następnie w waginalnych. Osoby w wieku 26-49 lat zgłaszające się do PKD nieco częściej niż klienci ogółem posiadali partnera stałego, ale również przygodnego w ciągu ostatniego roku.

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób w wieku 26-49 lat były ryzykowne kontakty seksualne (87,9% w 2020 r. i 87,3% w 2021 r.). Kobiety częściej zgłaszały się do PKD z powodu ciąży, ciekawości, a mężczyźni ze względu na rutynowe badania, namowę partnera lub dodatni wynik testu u partnera.

Osoby w wieku 50+

Osoby w wieku 50 lat i powyżej stanowią niewielką część klientów PKD (4,1% w 2020 r. i 3,6% w 2021 r.). W grupie tej wystąpił najwyższy udział mężczyzn w porównaniu do ogółu klientów PKD. Klienci ci częściej pochodzili z terenów wiejskich i byli narodowości polskiej.

Wśród klientów PKD w wieku 50 lat i powyżej, dominowały osoby z orientacją heteroseksualną, szczególnie w grupie kobiet. Osoby 50+ rzadziej niż ogół klientów PKD stosowały prezerwatywę w kontaktach seksualnych waginalnych.

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób 50+ były ryzykowne kontakty seksualne. Częściej niż ogół klientów PKD, w tej grupie wiekowej wykonywano test ze względu na kontakt z krwią, objawy osłabionej odporności, czy skierowanie przez lekarza – szczególnie u kobiet.

Kobiety w ciąży

W 2020 r. wśród klientów PKD 456 osób to były kobiety w ciąży (2,0% ogółu osób zgłaszających się do PKD), a w 2021 r. – 370 (1,3%).

Populacja HIV+

Osoby, które uzyskały dodatni wynik testu (osoby HIV+) stanowiły w 2020 r. 1,3% wszystkich klientów PKD oraz 1,6% w 2021 r. W grupie tej dominują mężczyźni (88,5% w 2020 r. i 89,3% w 2021 r.). Osoby młode (poniżej 18 roku życia) są grupą mniej narażoną na zakażenie HIV niż osoby powyżej 18 roku życia - w 2020 r. w grupie HIV+ nie było żadnej osoby nieletniej, a w 2021 r. były dwie osoby poniżej 18 roku życia. Częściej w grupie tej występują przedstawiciele innej narodowości.

Osoby HIV+ posiadały większą liczbę partnerów seksualnych w ciągu swojego życia w porównaniu do ogółu klientów PKD. Osoby z grupy HIV+ częściej niż ogół klientów PKD deklarowały posiadanie chorób przenoszonych drogą płciową (22,2% w 2020 r. i 18,9% w 2021 r.).

Kluczowe zmiany w latach 2020-2021 w porównaniu do 2019 r.

- spadek liczby klientów PKD
- nieznaczny wzrost udziału mężczyzn wśród klientów PKD
- wzrost udziału grupy wiekowej 18-25 lat wśród klientów PKD (szczególnie w grupie kobiet)
- wzrost udziału osób innej narodowości wśród klientów PKD (szczególnie w grupie mężczyzn)
- wzrost udziału klientów PKD, którzy w ciągu swojego życia uprawiali seks z partnerem tej samej płci (zarówno wśród kobiet i mężczyzn)
- wzrost udziału MSM w ogóle klientów PKD
- wzrost udziału wśród klientów PKD mężczyzn mających kontakty heteroseksualne

- wzrost udziału klientów PKD używających zawsze prezerwatyw podczas stosunków waginalnych (zarówno wśród kobiet i mężczyzn)
- wzrost odsetka osób uprawiających seks pod wpływem alkoholu i pod wpływem narkotyków niestosowanych w iniekcjach
- wzrost udziału klientów przyjmujących narkotyki w iniekcjach i uprawiających pod ich wpływem seks (szczególnie wśród kobiet)
- wzrost udziału osób, które wykonywały test HIV w przeszłości
- wzrost odsetka klientów deklarujących jako powód zgłoszenia się do PKD ryzykowne kontakty seksualne.

3. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

3.1 Cel i przedmiot analiz

Podstawowym celem analizy było wskazanie czynników ryzyka podnoszącego możliwość zakażenia HIV w grupach Klientów PKD wyróżnionych ze względu na:

- a) dodatni wynik testu;
- b) wiek (4 grupy wiekowe: osoby poniżej 18. roku życia; osoby w wieku 18–25 lat; osoby w wieku 26–49 lat, osoby powyżej 50. roku życia);
- c) przyjmowanie środków psychoaktywnych drogą iniekcji (IDU);
- d) podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- e) stwierdzoną ciążę;
- f) podejmowanie kontaktów seksualnych z mężczyznami (MSM – tylko dla mężczyzn).

Analizy ogólne (na poziomie całej zbiorowości) uwzględniają:

- 1. Charakterystykę społeczno-demograficzną klientów PKD (osób zgłaszających się do PKD) wg zmiennych „metryczkowych” dostępnych w ankiecie PKD (płeć, wiek, narodowość, miejsce zamieszkania, lokalizacja-powiat/województwo).
- 2. Szczegółowy opis populacji klientów PKD z uwzględnieniem: powodu zgłoszenia oraz występowania zachowań ryzykownych sprzyjających zakażeniu (w tym: liczby partnerów seksualnych, kontaktów seksualnych z osobami tej samej płci, kontaktów seksualnych bez zabezpieczenia, kontaktów seksualnych pod wpływem substancji psychoaktywnych, kontaktów seksualnych z osobami HIV+, stosowania substancji odurzających w iniekcjach itd.).
- 3. Analizę związków między cechami społeczno-demograficznymi klientów PKD a wskaźnikami zachowań ryzykownych sprzyjających zakażeniu (w tym: liczby partnerów seksualnych, kontaktów seksualnych z osobami tej samej płci, kontaktów seksualnych bez zabezpieczenia, kontaktów seksualnych pod wpływem substancji psychoaktywnych, kontaktów seksualnych z osobami HIV+, stosowania substancji odurzających w iniekcjach itd.).
- 4. Opis powodów wykonania/braku wykonania testów oraz opis skali wykrywalności zakażeń. Analizę związków między cechami społeczno-demograficznymi klientów PKD a wynikami testów.
- 5. Analizę związków między cechami społeczno-demograficznymi klientów PKD a stosowaniem PrEP.

3.2 Charakterystyka i ocena wykorzystanych danych

Do analiz wykorzystano dwie bazy danych przekazane przez Zamawiającego: za 2020 r. i 2021 r. Nie wszyscy klienci PKD wyrazili zgodę na udzielenie odpowiedzi na pytania z ankiety, w związku z tym w obu bazach dla pełnego zbioru znajdują się jedynie wybrane informacje z charakterystyki społeczno-demograficznej: płeć, wiek, narodowość, miejsce zamieszkania (miasto/wieś). Natomiast szczegółowe pytania z ankiety dotyczące powodów zrobienia testów i charakterystyki zachowań ryzykownych sprzyjających zakażeniu wypełnione są dla osób, które się zgodziły.

Baza za 2020 r. liczyła 23 276 obserwacji, z czego odpowiedzi na ankietę udzieliło 20 205 klientów PKD (86,8%). Baza za 2021 r. liczyła 28 645 obserwacji i odpowiednio 24 485 pełnych ankiet (85,5%).

Przekazane przez Zamawiającego bazy danych posiadały format CSV – zawarte w nich dane posiadały format tekstowy. Docelowe analizy zostały zgodnie z wytycznymi Zamawiającego przeprowadzone przy pomocy programu SPSS, co wymagało zmiany pierwotnego formatu danych CSV na plik SAV.

Podczas pracy ze zbiorem dokonano zidentyfikowania i zdefiniowania zmiennych w oparciu o pytania ankiety realizowanej w punktach PKD. Dokonano również weryfikacji zbiorów danych pod kątem poprawności merytorycznej i braków danych.

Na potrzeby prowadzonych analiz utworzono również nowe zmienne wtórne:

- kategoria wieku: poniżej 18 lat, 18-25 lat, 26-49 lat, 50 lat i powyżej;
- zachowania ryzykowne: podejmowanie przez klienta PKD przynajmniej jednej z następujących czynności:
 - kontakt homoseksualny;
 - kontakt seksualny bez prezerwatywy;
 - kontakt seksualny pod wpływem substancji psychoaktywnych lub alkoholu;
 - kontakt seksualny z partnerem HIV+;
 - iniekcje narkotyków.

Wyniki analiz zaprezentowane w raporcie mogą nie sumować się do 100,0%, ze względu na zaokrąglanie wartości.

4. SZCZEGÓŁOWA KONCEPCJA ANALIZ WRAZ Z HIPOTEZAMI

Poniższa tabela zawiera przypisanie analiz do poszczególnych wyróżnionych grup Klientów PKD.

Tabela 1. Poglobiona analiza danych wśród poszczególnych grup Klientów PKD

Grupa Klientów PKD	Poglobiona analiza danych
a) z wynikiem dodatnim w teście potwierdzenia	1. charakterystyka społeczno-demograficzna zakażonych HIV (płeć, wiek, narodowość, miejsce zamieszkania, lokalizacja-powiat/województwo), w tym porównanie z klientami PKD z wynikiem ujemnym; 2. drogi zakażeń; 3. związki między cechami społeczno-demograficznymi a zachowaniami wiążącymi się z ryzykiem zakażenia HIV, w tym analiza porównawcza osób z wynikiem dodatnim i ujemnym w tym zakresie; 4. związki zachowań/sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV, w tym m.in.: stosowanie prezerwatyw, liczba partnerów, rodzaj kontaktów seksualnych, powody wykonania testu i liczba wykonanych testów w kierunku HIV i innych STIs w przeszłości, kontakty seksualne pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (w tym analiza porównawcza osób z wynikiem dodatnim i ujemnym w tym zakresie); 5. współwystępowanie innych chorób przenoszonych drogą płciową, w tym analiza porównawcza osób z wynikiem dodatnim i ujemnym pod tym kątem; 6. charakterystyka populacji kobiet zakażonych HIV, w tym analiza porównawcza w stosunku do populacji kobiet, u których wynik był ujemny, uwzględniając częstość wykrywania zakażenia oraz zachowania ryzykowne; 7. populacja mężczyzn zakażonych HIV, w tym analiza porównawcza w stosunku do populacji mężczyzn, u których wynik był ujemny, uwzględniając częstość wykrywania zakażenia oraz zachowania ryzykowne; 8. populacja mężczyzn homoseksualnych lub/i mających kontakty seksualne z mężczyznami,

Grupa Klientów PKD		Pogłębiona analiza danych
		w tym analiza porównawcza w stosunku do populacji mężczyzn heteroseksualnych lub niemających kontaktów seksualnych z mężczyznami, u których wynik był ujemny, uwzględniając częstość wykrywania zakażenia oraz zachowania ryzykowne; 9. stosowanie PrEP-u, czyli profilaktyki przedekspozycyjnej (kiedykolwiek); 10. inne, ciekawe obserwacje wynikające z analizy danych.
b)	4 Poniżej 18 r.ż. (wyniki dodatnie i ujemne testu) W wieku 18–25 lat (wyniki dodatnie i ujemne testu) W wieku 26–49 lat (wyniki dodatnie i ujemne testu) Powyżej 50 r.ż. (wyniki dodatnie i ujemne testu)	1. związki zachowań/sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć; 2. cechy charakterystyczne dla tej grupy wiekowej w kontekście zachowań sprzyjających zakażeniu HIV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową; 3. stosowanie prezerwatyw; 4. liczba partnerów oraz rodzaj kontaktów seksualnych; 5. powody wykonania testu i liczba wykonanych testów w przeszłości; 6. kontakty seksualne pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.
c)	Klienci przyjmujący substancje psychoaktywne drogą iniekcji (IDU)	1. związki zachowań/sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć i wiek; 2. cechy charakterystyczne dla tej grupy w kontekście zachowań sprzyjających zakażeniu HIV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową; 3. stosowanie prezerwatyw; 4. liczba partnerów oraz rodzaj kontaktów seksualnych; 5. powody wykonania testu i liczba wykonanych testów w przeszłości; 6. kontakty seksualne pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.
d)	Klienci podejmujący kontakty seksualne pod wpływem alkoholu/substancji psychoaktywnych	1. związki zachowań/sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć i wiek; 2. cechy charakterystyczne dla tej grupy w kontekście zachowań sprzyjających zakażeniu HIV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową; 3. stosowanie prezerwatyw; 4. liczba partnerów oraz rodzaj kontaktów seksualnych; 5. powody wykonania testu i liczba wykonanych testów w przeszłości; 6. kontakty seksualne pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.
e)	Kobiety w ciąży (wyniki dodatnie i ujemne testu)	1. związki zachowań/sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na wiek;
f)	Mężczyźni – MSM (wyniki dodatnie i ujemne testu)	2. cechy charakterystyczne dla tej grupy w kontekście zachowań sprzyjających zakażeniu HIV i innymi chorobami

Grupa Klientów PKD	Pogłębiona analiza danych
	przenoszonymi drogą płciową; 3. stosowanie prezerwatyw; 4. liczba partnerów oraz rodzaj kontaktów seksualnych; 5. powody wykonania testu i liczba wykonanych testów w przeszłości; 6. kontakty seksualne pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

W ramach przeprowadzonych analiz wskazane zostały różnice między poszczególnymi grupami ryzyka zakażenia HIV, a także główne powody przeprowadzania testu przez poszczególne środowiska.

Dodatkowo dokonane zostało ogólne porównanie danych z lat 2020-2021 z danymi z roku 2019, tj. przed wybuchem epidemii COVID-19. Dane z 2019 r. pochodzą z raportu *Analiza danych zgromadzonych w Punktach Konsultacyjno-Diagnostycznych (PKD). Raport za rok 2019.*

Celem analizy było również wyciągnięcie wniosków, które pozwolą na lepsze funkcjonowanie punktów konsultacyjno-diagnostycznych w przyszłości.

Bazując na wynikach analiz zrealizowanych w poprzednich latach sformułowano 18 hipotez badawczych, które zostały poddane analizie w ramach niniejszego badania.

- H1: Najczęstszym powodem zgłaszania się do PKD i wykonania testu jest podejmowanie ryzykownych kontaktów seksualnych. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H2: Mężczyźni są bardziej narażeni na ryzyko zakażenia HIV niż kobiety. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H3: Mężczyźni deklarujący kontakty seksualne z mężczyznami są grupą bardziej narażoną na zakażenie HIV niż mężczyźni deklarujący kontakty seksualne tylko z kobietami. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H4: Osoby przyznające się do stosowania środków psychoaktywnych drogą iniekcji są grupą bardziej narażoną na zakażenie HIV niż osoby, które nie stosują środków psychoaktywnych drogą iniekcji. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*

- H5: Osoby młode (poniżej 18 roku życia) są grupą mniej narażoną na zakażenie HIV niż osoby powyżej 18 roku życia. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H6: Osoby 50+ są grupą mniej narażoną na zakażenie HIV niż osoby poniżej 50 roku życia. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H7: Wraz z liczbą partnerów seksualnych wzrasta ryzyko zakażenia HIV. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H8: Osoby mieszkające w mieście są bardziej narażone na ryzyko zakażenia HIV niż osoby mieszkające na terenach wiejskich. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H9: Osoby, które otrzymały dodatni wynik testu częściej, niż osoby, które uzyskały ujemny wynik testu deklarowały podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych. *Zweryfikowano częściowo pozytywnie w 2020 r. i zweryfikowano pozytywnie w 2021 r.*
- H10: Mężczyźni częściej niż kobiety deklarują kontakty seksualne pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych. *Zweryfikowano częściowo pozytywnie w 2020 r. i częściowo pozytywnie w 2021 r.*
- H11: Wraz z wiekiem badanych osób spada częstość podejmowania zachowań ryzykownych, sprzyjających zakażeniu HIV. *Zweryfikowano częściowo pozytywnie w 2020 r. i częściowo pozytywnie w 2021 r.*
- H12: Osoby poniżej 25 roku życia wykonują najczęściej test z powodu wcześniejszego podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H13: Osoby, które zadeklarowały występowanie innych chorób przenoszonych drogą płciową, częściej uzyskiwały dodatni wynik testu wykrywającego HIV, niż osoby, które nie deklarowały występowania tego rodzaju chorób. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*
- H14: Osoby podejmujące jakiegokolwiek stosunki seksualne pasywne (waginalne, analne, oralne) częściej otrzymują dodatni wynik testu, niż osoby utrzymujące stosunki seksualne aktywne; jednocześnie osoby niepodjemujące kontaktów

seksualnych są mniej narażone na zakażenie, niż osoby je podejmujące.

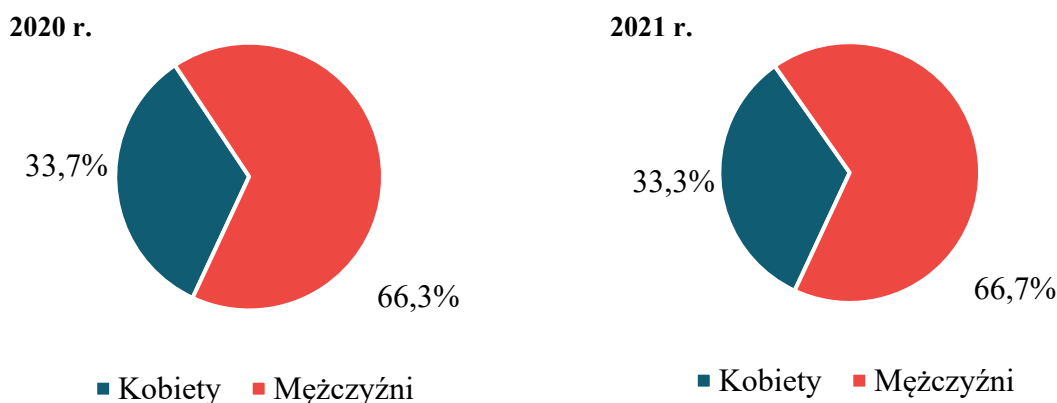
Sfalsyfikowano w 2020 r. i 2021 r.

- H15: Osoby, które podejmują ryzykowne kontakty seksualne, częściej otrzymały wynik dodatni testu niż ujemny. *Sfalsyfikowano w 2020 r. i 2021 r.*
- H16: Nieletni mężczyźni (poniżej 18 roku życia) pod wpływem substancji psychoaktywnych częściej są narażeni na ryzykowne sytuacje niż nieletnie kobiety. *Zweryfikowano częściowo pozytywnie w 2020 r. i częściowo pozytywnie w 2021 r.*
- H17: Klienci PKD zlokalizowanych w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców są bardziej narażeni na zakażenie HIV niż klienci punktów zlokalizowanych w miastach poniżej 200 tys. mieszkańców. *Sfalsyfikowano w 2020 r. i 2021 r.*
- H18: W latach 2020-2021 w wyniku epidemii COVID-19 zmniejszyła się liczba klientów PKD, w tym osób, które wykonywały test po raz pierwszy, w porównaniu do 2019 r. *Zweryfikowano pozytywnie w 2020 r. i 2021 r.*

5. CHARAKTERYSTYKA OSÓB ZGŁASZAJĄCYCH SIĘ DO PKD

Poniższy wykres przedstawia strukturę demograficzną osób zgłaszających się do PKD według płci.

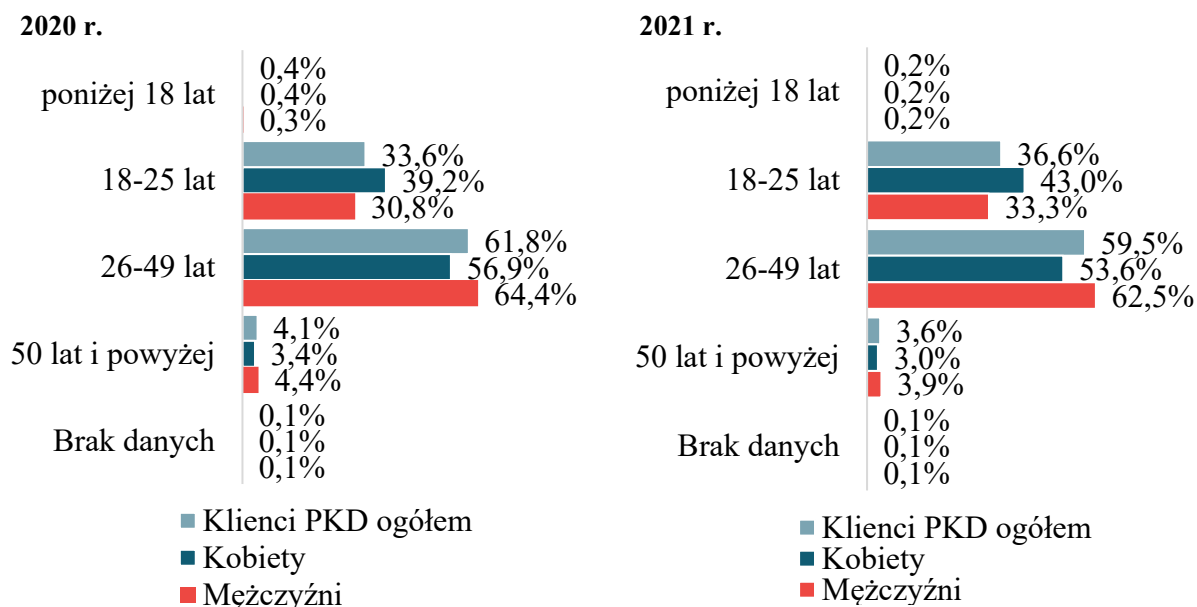
Wykres 1. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg płci

Większość osób, które zgłosiły się do PKD, stanowili mężczyźni (66,3% w 2020 r. i 66,7% w 2021 r.). Należy zauważyć, że w porównaniu do 2019 r. udział mężczyzn nawet nieznacznie wzrósł – w 2019 r. wynosił 64,3%.

Wykres 2 przedstawia strukturę demograficzną osób zgłaszających się do PKD według płci z uwzględnieniem kategorii wieku.

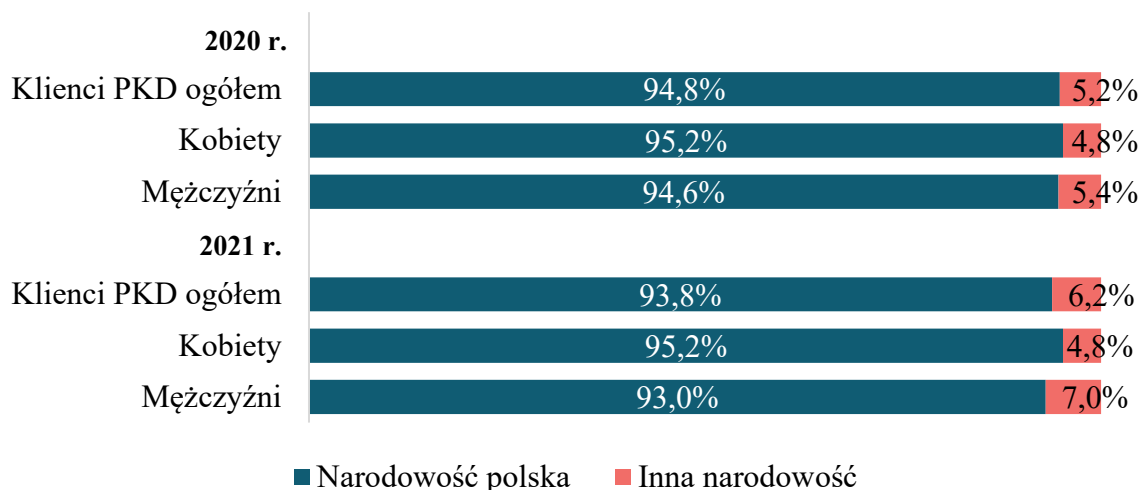
Wykres 2. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg płci i wieku

Analizując strukturę wieku osób zgłaszających się do PKD (Wykres 2), podobnie jak w 2019 r., przeważają w niej osoby w wieku 26-49 lat (61,8% w 2020 r. i 59,5% w 2021 r.). Porównując dane rok do roku od 2019 r. widoczny jest sukcesywny wzrost udziału grupy wiekowej 18-25 lat – 32,5% w 2019 r., 33,6% w 2020 r. i 36,6% w 2021 r. Podkreślenia wymaga fakt, że ta grupa wiekowa ma wyższy udział wśród kobiet niż mężczyzn. Dodatkowo odsetek kobiet w wieku 18-25 lat wśród klientów PKD znacząco rośnie rok do roku – 36,4% w 2019 r., 39,2% w 2020 r. i 43,% w 2021 r.

Następnie analizie poddano strukturę demograficzną osób zgłaszających się do PKD według płci i narodowości, co przedstawia Wykres 3.

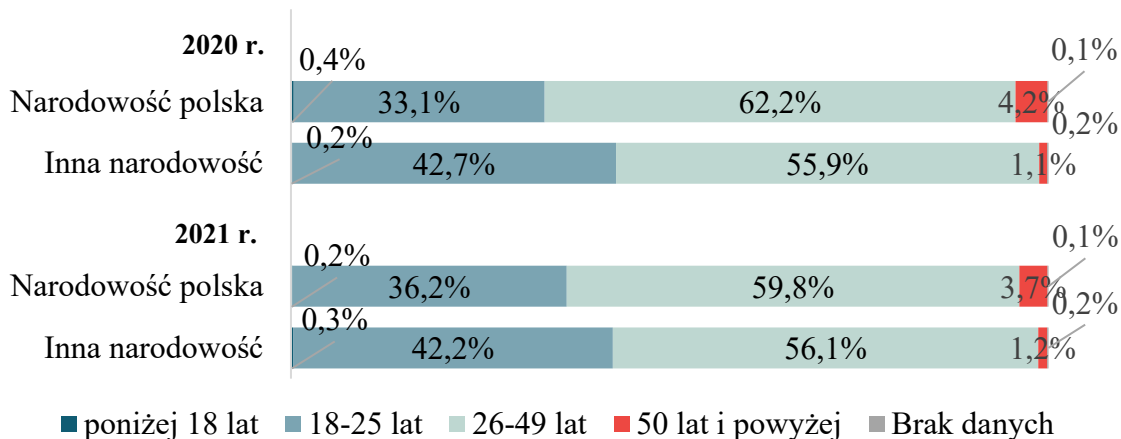
Wykres 3. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg płci i narodowości

Prawie wszyscy klienci PKD byli polskiej narodowości (94,8% w 2020 r. i 93,8% w 2021 r.). Należy jednak odnotować, że udział osób innej narodowości wzrósł w porównaniu do 2019 r., kiedy to wynosił 3,5%, podczas gdy w 2020 r. – 5,2%, a w 2021 r. – 6,2%. Zwraca uwagę także relatywnie wysoki udział w 2021 r. wśród klientów PKD mężczyzn innej narodowości (7,0%, podczas gdy w 2020 r. było to 5,4%, a w 2019 r. – 2,9%).

Na kolejnym wykresie przedstawiono udział poszczególnych kategorii wieku wśród klientów narodowości polskiej i innej.

Wykres 4. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg narodowości i wieku*

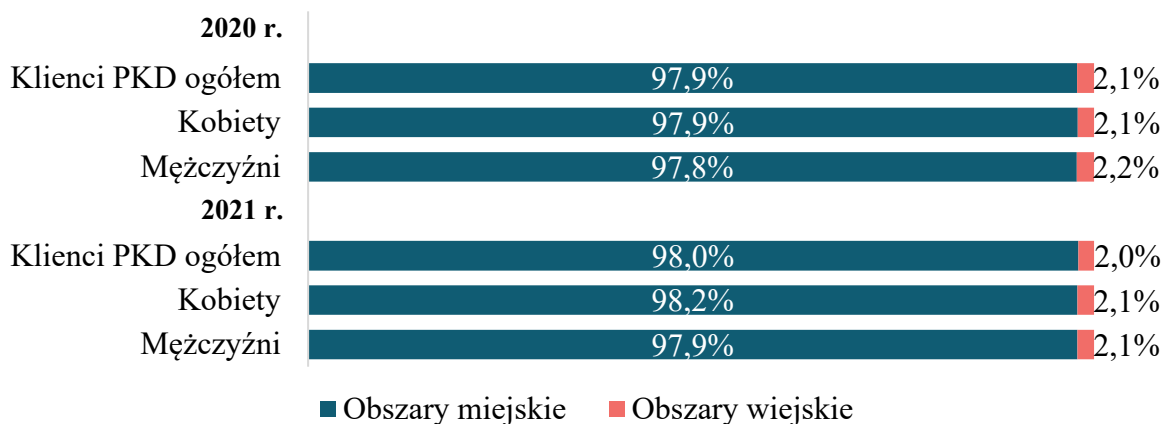

* Zastosowano inny sposób procentowania niż na Wykresie 3, co wynika z faktu, że narodowość polska przeważa wśród klientów PKD, w związku z czym nie byłyby widoczne różnicowania w grupach wiekowych.

Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, grupa klientów PKD narodowości polskiej charakteryzuje się wyższym udziałem osób powyżej 26 roku życia. Z kolei wśród klientów innej narodowości ponadprzeciętnie często występują osoby młode, w wieku 18-25 lat. Tendencja ta wystąpiła w obydwu analizowanych latach i jest podobna, do zaobserwowanej w 2019 r.

Poniższy wykres prezentuje strukturę demograficzną osób zgłaszających się do PKD według płci i miejsca zamieszkania.

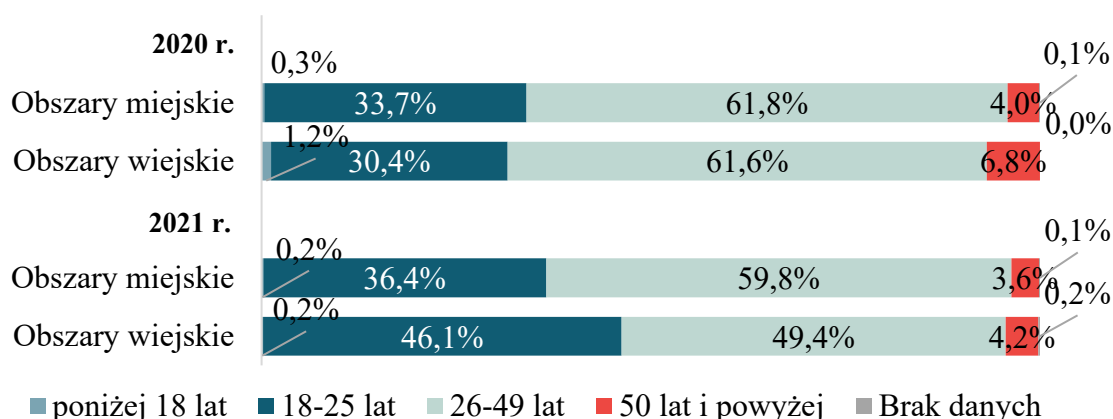
Wykres 5. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg płci i miejsca zamieszkania

Podobnie jak w 2019 r., osoby zgłaszające się do PKD to w zdecydowanej większości mieszkańcy obszarów miejskich (97,9% w 2020 r. i 98% 2021 r.). W grupach wyróżnionych ze względu na płeć odnotowano zbliżoną do ogółu strukturę ze względu na miejsce zamieszkania.

Następnie analizie poddano udział poszczególnych kategorii wieku wśród klientów zamieszkujących na obszarach miejskich oraz wiejskich, co przedstawia Wykres 6.

Wykres 6. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg miejsca zamieszkania i wieku*

* Zastosowano inny sposób procentowania niż na Wykresie 5, co wynika z faktu, że wśród klientów PKD przeważają osoby z obszarów miejskich, w związku z czym nie byłyby widoczne zróżnicowania w grupach wiekowych.

Biorąc pod uwagę strukturę wiekową widoczne są pewne zmiany, między 2020 r. i 2021 r., a także porównując do 2019 r. W 2020 r., wśród klientów pochodzących z obszarów wiejskich zmniejszył się udział grupy wiekowej 18-25 lat (z 34,6% w 2019 r. do 30,4%). Tymczasem w 2021 r. udział tej grupy zwiększył się znacząco i wyniósł 46,1%. Widać zatem, że w 2021 r. pogłębiła się różnica między strukturą wieku klientów pochodzących z obszarów miejskich, gdzie przeważały osoby starsze, a klientów z obszarów wiejskich, gdzie wystąpił znaczny wzrost udziału osób młodszych.

Znajdująca się na kolejnej stronie Tabela 2 przedstawia udział wśród klientów PKD mieszkańców poszczególnych województw, z uwzględnieniem w każdym województwie struktury osób zgłaszających się do punktów konsultacyjno-diagnostycznych pod względem płci.

Tabela 2. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD – wg województw i płci

Województwo	Klienci PKD ogółem	2020 r.		2021 r.		
		Kobiety	Mężczyźni	Klienci PKD ogółem	Kobiety	Mężczyźni
		(% w wierszu)		(% w wierszu)		
dolnośląskie	14,0%	37,1%	62,9%	12,6%	34,5%	65,5%
kujawsko-pomorskie	3,1%	33,3%	66,7%	3,2%	34,0%	66,0%
lubelskie	1,8%	33,7%	66,3%	1,4%	31,2%	68,8%
lubuskie	1,0%	35,4%	64,6%	0,8%	33,2%	66,8%
łódzkie	2,3%	32,5%	67,5%	2,9%	30,3%	69,7%
małopolskie	5,1%	37,4%	62,6%	8,1%	35,8%	64,2%
mazowieckie	43,6%	31,7%	68,3%	41,7%	32,0%	68,0%
opolskie	1,2%	25,5%	74,5%	1,4%	34,3%	65,7%
podkarpackie	0,9%	27,0%	73,0%	1,3%	30,1%	69,9%
podlaskie	1,4%	44,9%	55,1%	1,3%	37,4%	62,6%
pomorskie	5,3%	39,1%	60,9%	5,3%	42,5%	57,5%
śląskie	4,2%	31,5%	68,5%	3,6%	33,0%	67,0%
świętokrzyskie	1,5%	36,5%	63,5%	1,4%	39,2%	60,8%
warmińsko-mazurskie	1,7%	36,5%	63,5%	0,5%	31,6%	68,4%
wielkopolskie	5,3%	33,7%	66,3%	5,4%	31,5%	68,5%
zachodniopomorskie	2,2%	37,5%	62,5%	2,9%	41,7%	58,2%
BRAK DANYCH	5,2%	31,1%	68,9%	6,2%	25,8%	74,2%

Największa część klientów PKD pochodziła z województwa mazowieckiego (43,6% w 2020 r. i 41,7% w 2021 r.). W drugiej kolejności reprezentowane jest województwo dolnośląskie (14,0% w 2020 r. i 12,6% w 2021 r.), którego udział zwiększył się w porównaniu do 2019 r. (10,7%). Spadł udział województwa pomorskiego, które w 2019 r. zajmowało trzecią pozycję – z 7,7% w 2019 r. do 5,3% w 2020 r. i 2021 r. Z kolei w 2021 r. wzrost udziału w strukturze dotyczył województwa małopolskiego, z którego w 2019 r. pochodziło 6,3% klientów, a w 2021 r. – 8,1%.

Pod względem płci w każdym województwie przeważali mężczyźni. W 2020 r. najwyższy udział mężczyzn wystąpił w województwach: opolskim (74,5%) i podkarpackim (73,0%), a w 2021 r. ponownie w województwie podkarpackim (69,9%) i łódzkim (69,7%).

Z kolei najwyższy udział kobiet w 2020 r. odnotowano w województwie podlaskim (44,9%), a w 2021 r. w województwach: pomorskim (42,5%) i zachodniopomorskim (41,7%).

Poniższe tabele (Tabela 3 i Tabela 4) prezentują struktury demograficzne osób zgłaszających się do PKD w 2020 r. i 2021 r. według grup wieku w poszczególnych województwach.

Tabela 3. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD w 2020 r. – wg wieku i województw

	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat (% w wierszu)	50 lat i powyżej	Brak danych
dolnośląskie	0,6%	32,9%	61,8%	4,6%	0,1%
kujawsko-pomorskie	1,4%	35,1%	58,8%	4,8%	0,0%
lubelskie	0,2%	40,6%	53,5%	5,3%	0,5%
lubuskie	0,0%	36,3%	59,1%	4,6%	0,0%
łódzkie	0,4%	34,8%	60,1%	4,7%	0,0%
małopolskie	0,3%	49,0%	49,1%	1,6%	0,1%
mazowieckie	0,1%	29,7%	66,4%	3,6%	0,1%
opolskie	0,0%	33,2%	62,2%	4,5%	0,0%
podkarpackie	1,4%	28,4%	64,7%	5,1%	0,5%
podlaskie	0,3%	32,9%	60,4%	6,0%	0,3%
pomorskie	0,6%	38,4%	56,9%	4,0%	0,1%
śląskie	1,3%	32,2%	59,7%	6,5%	0,3%
świętokrzyskie	0,0%	29,2%	63,5%	7,2%	0,0%
warmińsko-mazurskie	0,8%	26,4%	65,3%	6,5%	1,0%
wielkopolskie	0,2%	42,2%	54,4%	3,2%	0,0%
zachodniopomorskie	0,4%	30,2%	58,2%	11,2%	0,0%
BRAK DANYCH	0,2%	42,7%	55,9%	1,1%	0,2%

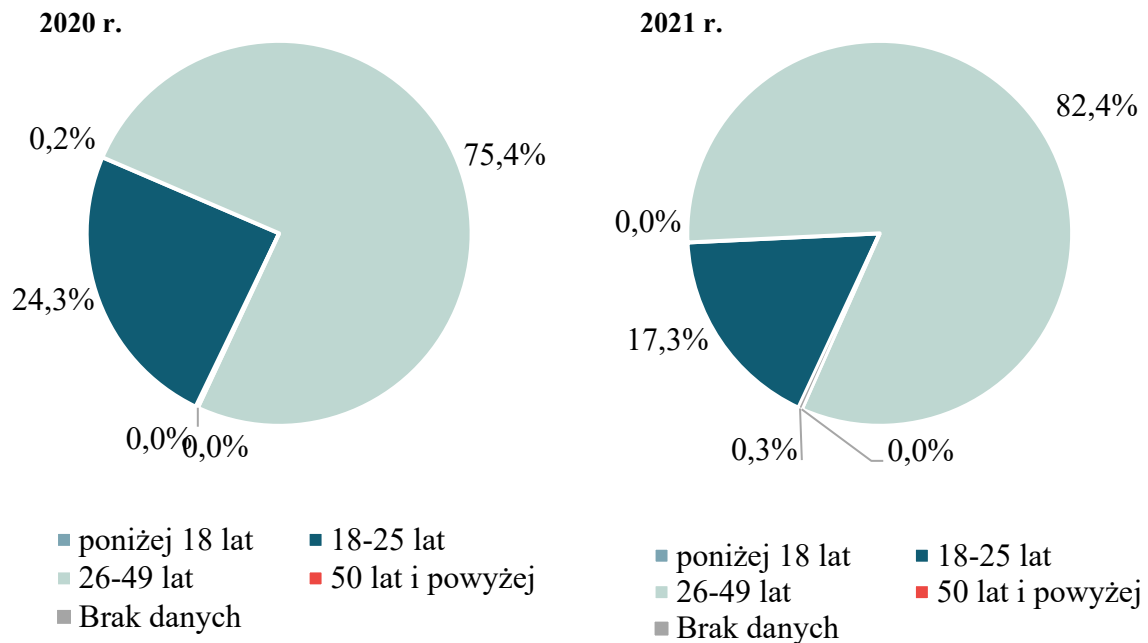
Tabela 4. Struktura demograficzna osób zgłaszających się do PKD w 2021 r. – wg wieku i województw

	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat (% w wierszu)	50 lat i powyżej	Brak danych
dolnośląskie	0,2%	36,1%	60,0%	3,4%	0,2%
kujawsko-pomorskie	0,3%	39,6%	55,6%	4,4%	0,0%
lubelskie	0,2%	44,1%	48,3%	5,9%	1,5%
lubuskie	0,4%	41,7%	50,7%	5,8%	1,3%
łódzkie	0,1%	41,2%	54,2%	4,2%	0,4%
małopolskie	0,0%	49,6%	48,8%	1,5%	0,0%
mazowieckie	0,1%	31,0%	65,4%	3,4%	0,0%
opolskie	0,0%	37,6%	57,7%	4,6%	0,0%
podkarpackie	0,0%	48,3%	48,8%	2,9%	0,0%
podlaskie	0,0%	33,7%	60,7%	5,6%	0,0%
pomorskie	0,5%	39,6%	56,7%	3,1%	0,1%
śląskie	0,9%	34,4%	58,9%	5,4%	0,4%
świętokrzyskie	0,8%	32,1%	58,5%	8,7%	0,0%
warmińsko-mazurskie	0,0%	40,6%	51,6%	7,7%	0,0%
wielkopolskie	0,3%	43,9%	51,9%	3,9%	0,0%
zachodniopomorskie	0,0%	36,9%	55,9%	7,2%	0,0%
BRAK DANYCH	0,3%	42,2%	56,2%	1,2%	0,2%

W województwie małopolskim, podobnie jak w 2019 r., najczęściej na tle innych województw, wśród klientów PKD występowały osoby w wieku 18-25 lat (49,0% w 2020 r. i 49,6% w 2021 r.). Natomiast w województwie mazowieckim odnotowano najwyższe udziały, w porównaniu do pozostałych województw, osób w wieku 25-49 lat (66,4% w 2020 r. i 65,4% w 2021 r.).

W 2020 r. wśród klientów PKD 456 osób to były kobiety w ciąży (2,0% ogółu osób zgłaszających się do PKD), a w 2021 r. – 370 (1,3%). Na wykresie znajdującym się poniżej (Wykres 7) przedstawiono strukturę demograficzną kobiet w ciąży zgłaszających się do PKD według wieku.

Wykres 7. Struktura demograficzna kobiet w ciąży zgłaszających się do PKD – wg wieku

Biorąc pod uwagę strukturę wieku, to w 2020 r. blisko jedna na cztery kobiety w ciąży zgłaszające się do PKD była w wieku 18-25 lat, istotnie częściej niż w 2019 r. (20,9%). Natomiast w 2021 r. udział młodszych kobiet był dużo niższy i wyniósł – 17,3%.

6. CHARAKTERYSTYKA ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH

Harmonogram realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS opracowany na lata 2022–2026 definiuje ryzykowne zachowania jako w szczególności: kontakty seksualne bez prezerwatywy, chemsex⁵, dzielenie się sprzętem do przyjmowania narkotyków i wykonywania tatuażu oraz kontakty błon śluzowych lub otwartej rany z krwią i/lub wydzielinami narządów płciowych innej osoby⁶.

Z kolei na podstawie wiedzy dotyczącej dróg przenoszenia się HIV/AIDS, wyróżniono następujące ryzykowne zachowania seksualne: seks oralny z wytryskiem do ust partnera, seks analny, kontakty z inną osobą niż obecny partner (zdrada), posiadanie stałego partnera seksualnego poza mężem, żoną, stałym partnerem oraz korzystanie z usług agencji towarzyskich⁷.

6.1 Liczba partnerów seksualnych

W podrozdziale przedstawiono najpierw analizy dotyczące partnerów seksualnych w ciągu całego życia osób zgłaszających się do PKD, a następnie partnerów seksualnych, jakich posiadali w trakcie ostatniego roku poprzedzającego badanie.

Całe życie

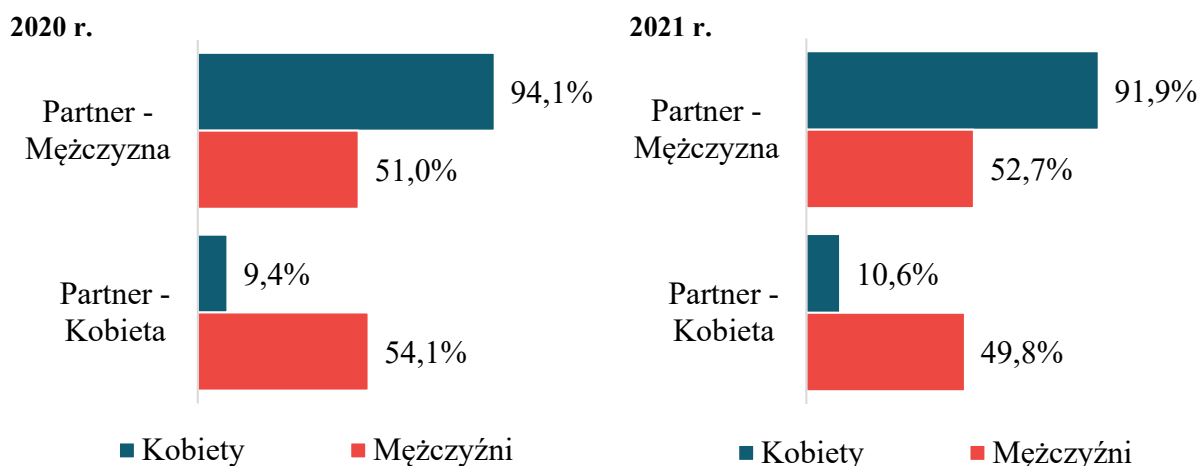
Na Wykresie 8 przedstawiono informacje na temat płci partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia przez osoby odwiedzające PKD.

⁵ Termin oznacza przyjmowanie narkotyków lub alkoholu po to, by zwiększyć swoje doznania seksualne.

⁶ Harmonogram realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS opracowany na lata 2022–2026, Załącznik do uchwały nr 188/2021 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r.

⁷ Izdebski Z., 2004 r., Zachowania ryzykowne - Krajowe Centrum ds. AIDS, Zakład Poradnictwa Młodzieżowego i Edukacji Seksualnej Uniwersytet Zielonogórski Katedra Biomedycznych Podstaw Rozwoju i Wychowania Uniwersytet Warszawski.

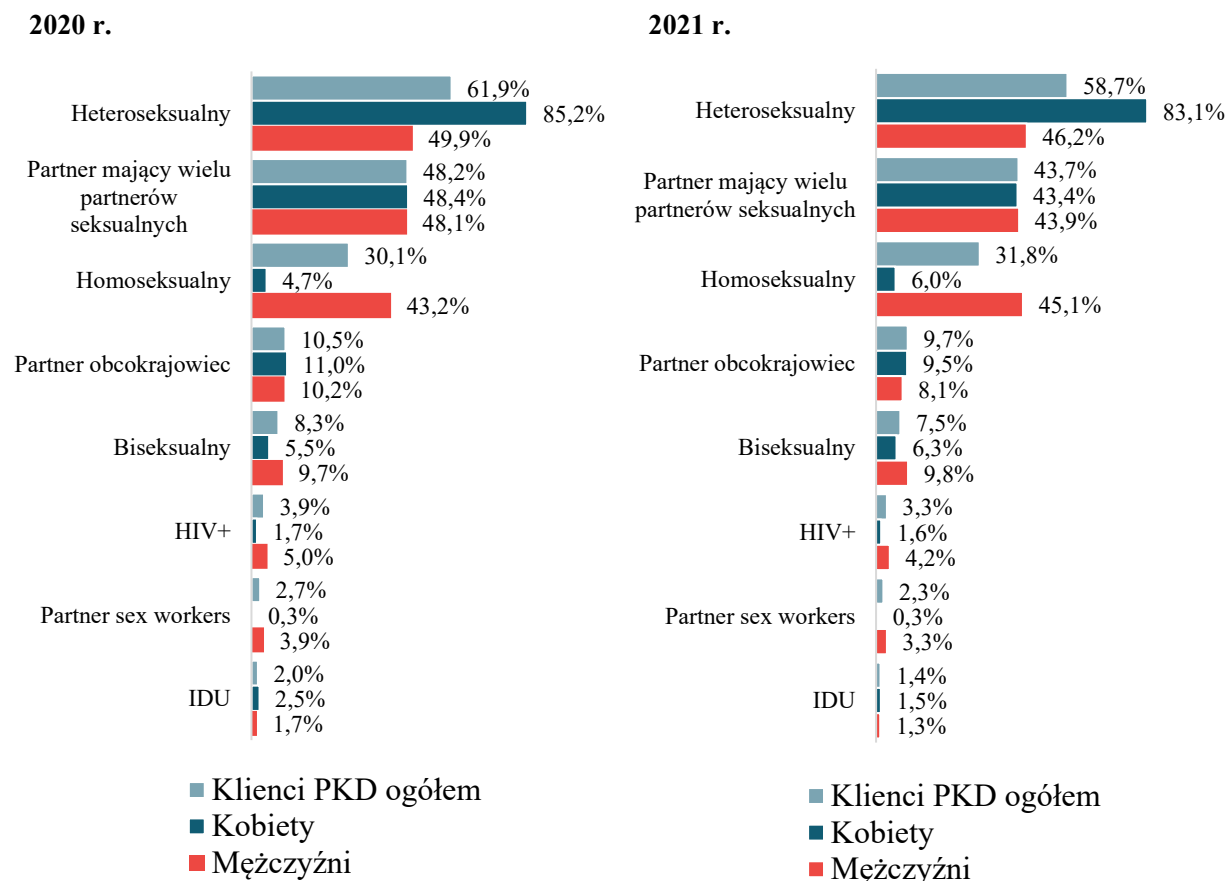
Wykres 8. Podejmowanie kontaktów seksualnych z osobami określonej płci – partnerzy seksualni w ciągu całego życia osób odwiedzających PKD wg płci

Dostrzegalne są znaczące różnice między kategoriami partnerów seksualnych wśród kobiet i mężczyzn będących klientami punktów konsultacyjno-diagnostycznych. Kobiety w większości podejmują kontakty seksualne z osobami płci przeciwnej. Z kolei wśród mężczyzn zgłaszających się do PKD około połowy stanowią osoby, które w ciągu życia miały kontakty homoseksualne. Porównując dane rok do roku widać sukcesywny wzrost wśród kobiet odwiedzających PKD tych, które w ciągu swojego życia uprawiały seks z inną kobietą – 7,7% w 2019 r., 9,4% w 2020 r. i 10,6% w 2021 r. Widać również wzrost w grupie mężczyzn tych, którzy mieli partnerów tej samej płci – 47,4% w 2019 r. 51,0% w 2020 r. i 52,7% w 2021 r. Tym samym zmniejszają się rok do roku zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn będących klientami PKD, udziały osób, które miały w ciągu swojego życia kontakty seksualne z partnerem płci przeciwnej.

Na kolejnym wykresie (Wykres 9) przedstawiono dane charakteryzujące partnerów seksualnych osób odwiedzających PKD – wśród ogółu klientów i z uwzględnieniem ich płci.

Wykres 9. Charakterystyka partnerów seksualnych w ciągu całego życia osób odwiedzających PKD – wśród ogółu klientów i wg płci

Podobnie, jak w 2019 r., wśród kobiet zgłaszających się do PKD, przeważały kontakty heteroseksualne – istotnie częściej niż wśród mężczyzn. Blisko połowa klientów PKD, bez względu na płeć, deklarowała, że w ciągu całego życia miało partnera posiadającego wielu partnerów seksualnych. Kontakty homoseksualne posiadało blisko 1/3 wszystkich klientów PKD, z czego wśród mężczyzn było to ponad 40%. Mężczyźni częściej niż kobiety nie tylko posiadali partnerów homoseksualnych, ale również biseksualnych, żyjących z HIV, czy osobami sprzedającymi usługi seksualne (*sex workers*). Z kolei kobiety nieco częściej w ciągu swoje życia miały kontakty seksualne z obcokrajowcami.

Porównując dane rok do roku wśród osób zgłaszających się do PKD zmniejsza się udział utrzymujących kontakty heteroseksualne – 65,9% w 2019 r., 61,9% w 2020 r., 58,7%

w 2021 r. Zwiększa natomiast tych, którzy utrzymywali kontakty homoseksualne – 26,9% w 2019 r., 30,1% w 2020 r. i 31,8% w 2021 r.

Poniższa tabela przedstawia z kolei informacje o charakterystyce partnerów seksualnych posiadanych przez osoby odwiedzające PKD z uwzględnieniem kategorii wieku klientów PKD.

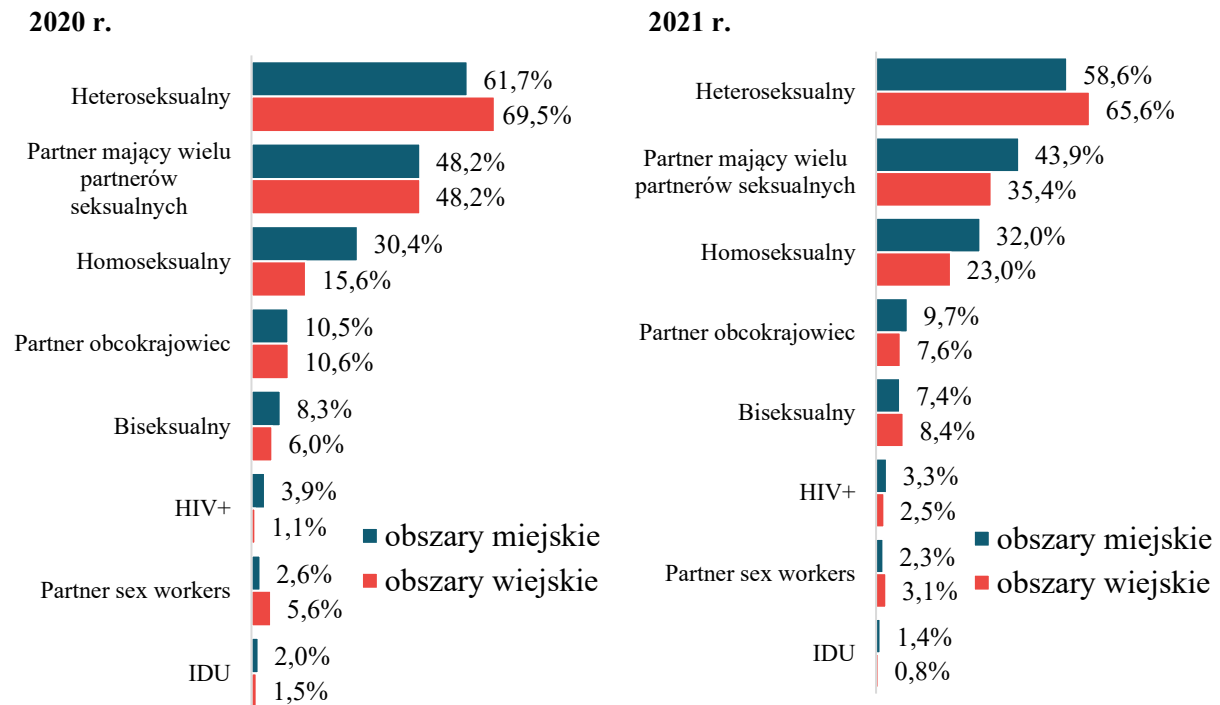
Tabela 5. Charakterystyka partnerów seksualnych w ciągu całego życia osób odwiedzających PKD – wg wieku

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej
Heteroseksualny	59,5%	57,1%	63,7%	74,7%	53,1%	54,4%	60,6%	71,3%
Partner mający wielu partnerów seksualnych	47,3%	50,0%	47,7%	40,7%	40,8%	43,3%	44,4%	37,7%
Homoseksualny	10,8%	33,3%	29,2%	17,5%	24,5%	33,5%	31,4%	22,3%
Partner obcokrajowiec	1,4%	9,8%	11,2%	5,8%	2,0%	8,9%	10,3%	7,5%
Biseksualny	12,2%	9,6%	7,6%	6,6%	6,1%	8,9%	6,7%	6,5%
HIV+	2,7%	2,5%	4,6%	3,5%	0,0%	1,8%	4,1%	4,2%
Partner sex workers	4,1%	1,3%	3,4%	4,4%	0,0%	1,2%	2,8%	3,9%
IDU	4,1%	2,2%	1,9%	0,9%	0,0%	1,3%	1,4%	1,3%

Generalnie wraz z wiekiem rośnie udział osób zgłaszających się do PKD, które w ciągu swojego życia miały partnerów heteroseksualnych. Kontakty seksualne z partnerami posiadającymi wielu partnerów seksualnych lub kontakty homoseksualne częściej deklarowano w grupach wiekowych 18-25 lat lub 26-49 lat. Co ciekawe najstarsi klienci PKD, nieco częściej posiadali w swoim życiu partnerów sprzedających usługi seksualne (*sex workers*). Z kolei w 2020 r. odnotowano wysoki udział osób nieletnich, które posiadały partnerów biseksualnych (12,2%), jednak w 2021 r. ten trend się nie potwierdził. W 2021 r. wśród osób nieletnich wzrósł znacząco udział tych, którzy mieli kontakty homoseksualne (z 10,8% w 2020 r. do 24,5% w 2021 r.).

Dokonano również charakterystyki partnerów seksualnych według miejsca zamieszkania klientów PKD, co przedstawia Wykres 10.

Wykres 10. Charakterystyka partnerów seksualnych w ciągu całego życia osób odwiedzających PKD – wg miejsca zamieszkania

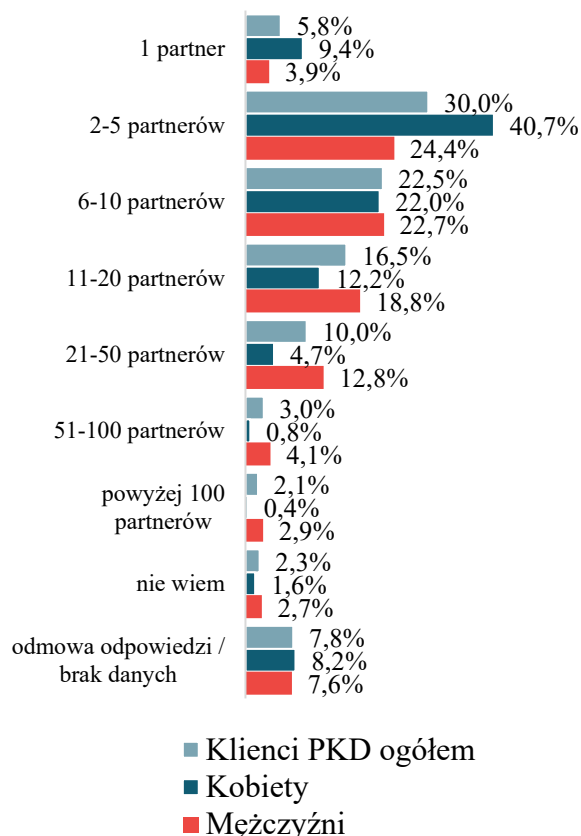

Podobnie jak w 2019 r. partnerów heteroseksualnych częściej wskazywali klienci PKD pochodzący z obszarów wiejskich. Z kolei partnerów homoseksualnych, żyjących z HIV lub IDU częściej posiadali mieszkańcy obszarów miejskich.

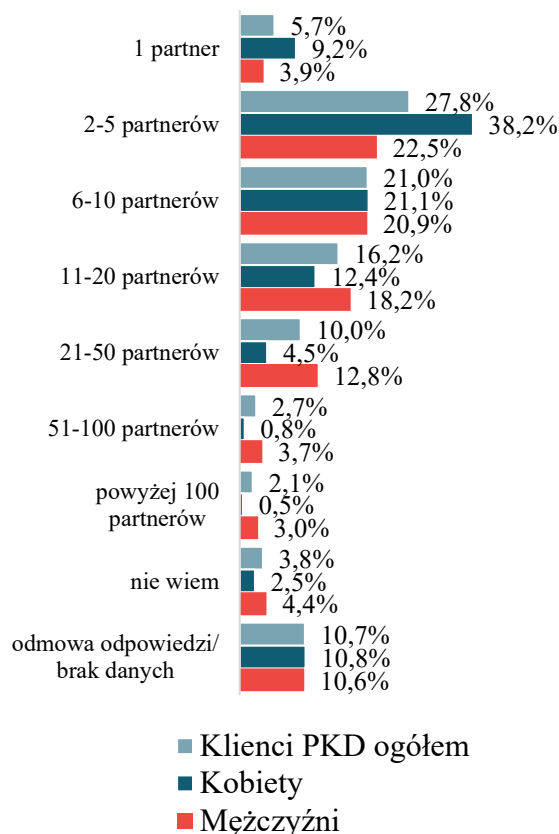
Na wykresie znajdującym się poniżej wykresie (Wykres 11), przedstawiono dane na temat liczby partnerów seksualnych posiadanych przez osoby odwiedzające PKD w ciągu całego życia, zarówno wśród ogółu klientów, jak i w podziale na ich płeć.

Wykres 11. Liczba partnerów seksualnych w ciągu życia wśród ogółu osób odwiedzających PKD – wg płci

2020 r.

2021 r.

Kobiety zgłaszające się do PKD charakteryzowały się mniejszą liczbą partnerów seksualnych w porównaniu do mężczyzn. W 2020 r. 50,1% kobiet nie miało więcej niż 5 partnerów w ciągu swojego życia, a w 2021 r. 47,4%. Odnosząc się do 2019 r. widać jednak, że udział ten zmniejsza się – w 2019 r. wyniósł 57,2%.

W 2020 r. 19,8%, a w 2021 r. 19,5% mężczyzn deklarowało, że posiadało ponad 20 partnerów w trakcie swojego życia, podczas gdy wśród kobiet było to odpowiednio 5,9% oraz 5,8%. Natomiast w przypadku klientów obu płci wystąpił zarówno w 2020 r., jak i w 2021 r. zbliżony odsetek tych, którzy posiadali od 6 do 10 partnerów seksualnych.

Tabela 6 zawiera dane o liczbie partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia przez osoby odwiedzające PKD z uwzględnieniem kategorii wieku.

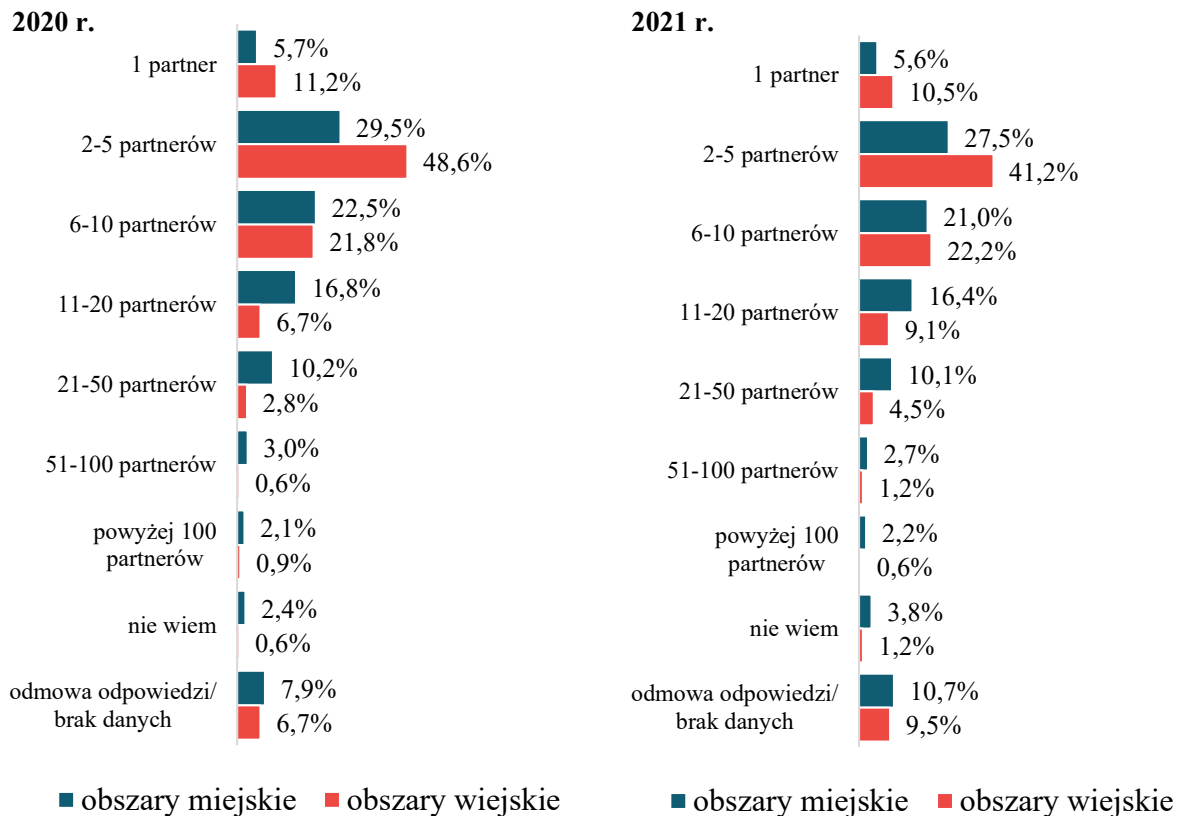
Tabela 6. Liczba partnerów seksualnych w ciągu życia wśród ogółu osób odwiedzających PKD – wg wieku

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej
1 partner	21,6%	8,1%	4,4%	6,2%	18,4%	8,8%	3,8%	6,2%
2-5 partnerów	36,5%	37,0%	25,9%	33,1%	42,9%	35,5%	23,2%	26,6%
6-10 partnerów	8,1%	22,6%	22,8%	17,7%	6,1%	19,8%	22,0%	17,5%
11-20 partnerów	5,4%	13,3%	18,5%	14,3%	6,1%	12,7%	18,4%	14,6%
21-50 partnerów	1,4%	5,7%	12,4%	9,0%	0,0%	5,6%	12,6%	11,4%
51-100 partnerów	0,0%	1,6%	3,8%	3,0%	0,0%	1,1%	3,7%	2,9%
powyżej 100 partnerów	0,0%	0,7%	2,8%	2,4%	0,0%	0,9%	2,8%	3,4%
nie wiem	1,4%	2,2%	2,3%	3,7%	2,0%	3,4%	4,0%	5,1%
odmowa odpowiedzi/ brak danych	25,7%	8,6%	7,2%	10,6%	24,4%	12,3%	9,6%	12,4%

Wraz z wiekiem klientów PKD zwiększa się również liczba posiadanych przez nich w ciągu życia partnerów seksualnych. Większość osób nieletnich nie posiadała więcej niż 5 partnerów (58,1% w 2020 r. i 61,3% w 2021 r.). W grupie tej również odnotowano najwyższy udział tych, którzy mieli dotychczas tylko jednego partnera (21,6% w 2020 r. i 18,4% w 2021 r.).

Dokonana została również analiza liczby partnerów seksualnych posiadanych w ciągu życia przez osoby odwiedzające PKD z uwzględnieniem miejsca zamieszkania, co przedstawia Wykres 12.

Wykres 12. Liczba partnerów seksualnych w ciągu życia wśród ogółu osób odwiedzających PKD – w podziale na miejsce zamieszkania

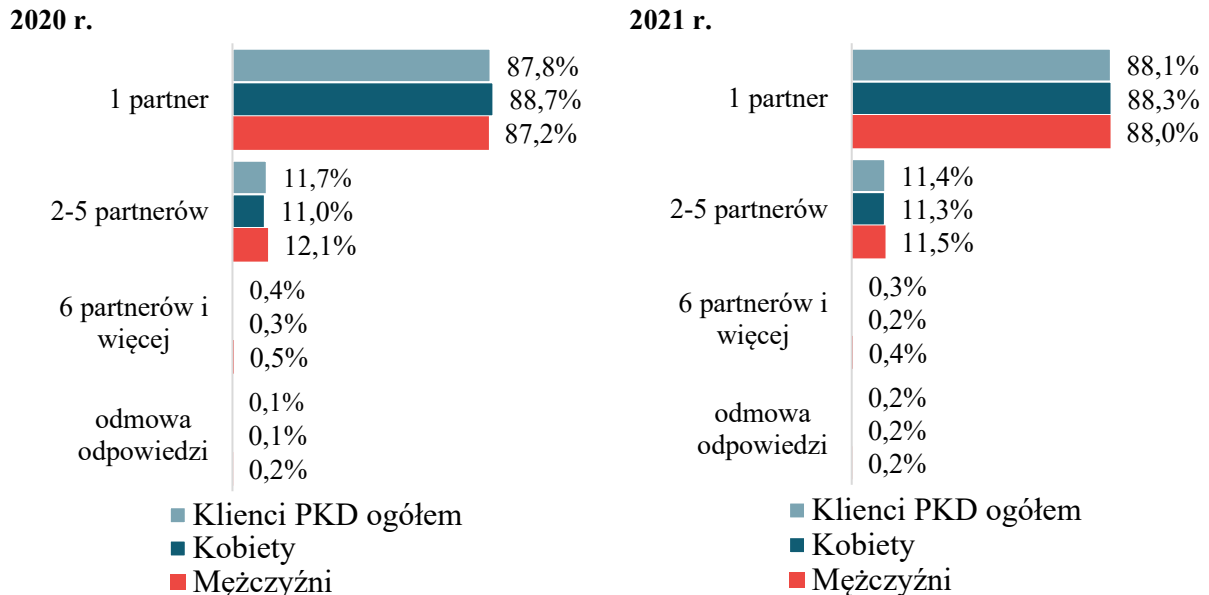

Osoby zamieszkujące obszary wiejskie znacznie częściej niż mieszkańcy miast posiadali od 2-5 partnerów (48,6% w 2020 r. i 41,2% w 2021 r.). Z kolei około co trzeci mieszkaniec obszarów miejskich w swoim życiu miał więcej niż 10 partnerów (32,1% w 2020 r. i 31,4% w 2021 r.), podczas gdy na obszarach wiejskich odsetki te wyniosły odpowiednio 11,0% i 15,4%).

Ostatni rok

Poza informacjami na temat charakterystyki partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia, osoby odwiedzające PKD przekazywały również deklaracje na temat partnerów, z jakimi mieli kontakty seksualne w ciągu roku poprzedzającego badanie. Wykres 13 zawiera dane na temat liczby takich partnerów, z uwzględnieniem ogółu klientów PKD oraz w podziale na płeć.

Wykres 13. Liczba partnerów seksualnych stałych w ciągu roku poprzedzającego badanie wśród osób odwiedzających PKD* – wg płci

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy posiadali stałego partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

W 2020 r. 57,3% odwiedzających PKD posiadało stałego partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego badanie. W 2021 r. było to 53,9%. Wśród tej grupy najczęściej i bez względu na płeć deklarowano, że był to kontakt z 1 partnerem – 87,8% w 2020 r. i 88,1% w 2021 r. Były to wyniki zbliżone do 2019 r. – 87,4%.

Następnie dokonano analizy liczby partnerów seksualnych posiadanych w roku poprzedzającym badanie w grupach wyróżnionych ze względu na kategorie wieku. Przedstawia to Tabela 7.

Tabela 7. Liczba partnerów seksualnych stałych w ciągu roku poprzedzającego badanie wśród osób odwiedzających PKD* – wg wieku

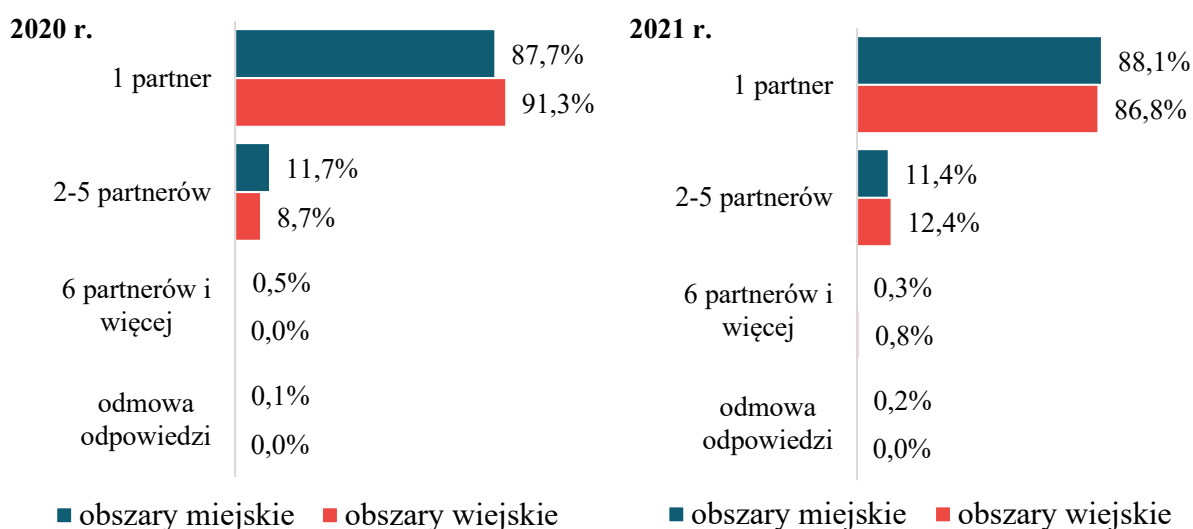
Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej
1 partner	80,6%	85,7%	88,6%	92,4%	90,9%	86,6%	88,7%	92,0%
2-5 partnerów	16,7%	13,8%	10,8%	7,0%	9,1%	12,9%	10,8%	7,1%
6 partnerów i więcej	2,8%	0,3%	0,5%	0,4%	0,0%	0,3%	0,3%	0,6%
odmowa odpowiedzi	0,0%	0,1%	0,1%	0,2%	0,0%	0,2%	0,2%	0,2%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy posiadali stałego partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

W 2020 r. widoczna była tendencja, że wraz z wiekiem zwiększał się udział osób, które w roku poprzedzającym badanie posiadały 1 stałego partnera. Z drugiej strony zmniejszał się odsetek posiadających 2-5 stałych partnerów. W 2021 r. natomiast najwyższe udziały posiadających 1 stałego partnera w ciągu roku poprzedzającego badanie wystąpiły wśród najstarszych klientów PKD (92,0%) oraz najmłodszych, poniżej 18 lat (90,9%).

Przeprowadzono również analizę liczby partnerów, z jakimi osoby odwiedzające PKD miały kontakt seksualny w ciągu roku poprzedzającego badanie, według miejsca zamieszkania klientów PKD. Informacja taka znajduje się na poniższym wykresie.

Wykres 14. Liczba partnerów seksualnych stałych w ciągu roku poprzedzającego badanie wśród osób odwiedzających PKD* – wg miejsca zamieszkania

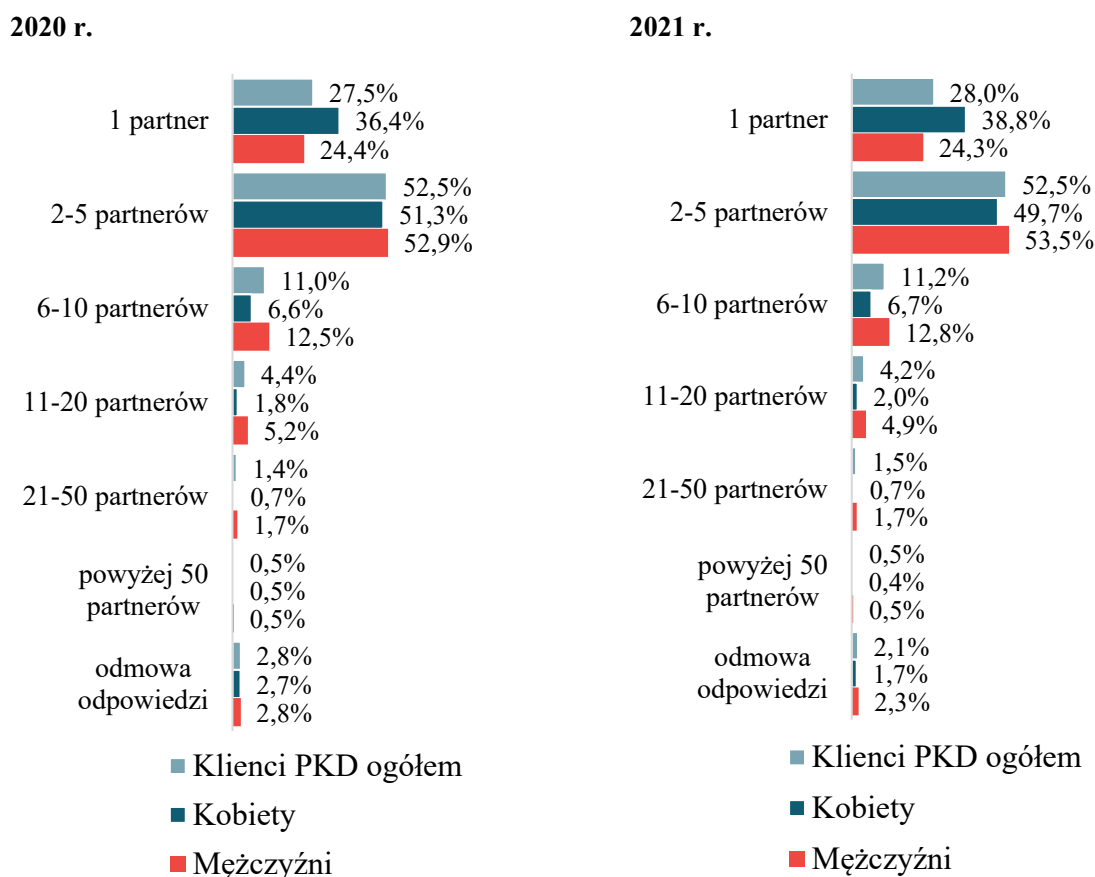

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy posiadali stałego partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

W 2020 r., podobnie jak w 2019 r., mieszkańcy obszarów wiejskich częściej posiadali w ciągu roku poprzedzającego badanie 1 stałego partnera seksualnego niż mieszkańcy miast. W 2021 r. tendencja ta została odwrócona. Między tymi latami zwiększył się udział osób zamieszkujących wieś, które posiadały w roku poprzedzającym badanie więcej niż 1 partnera – z 8,7% do 13,2%.

Przekazując informacje na temat partnerów seksualnych posiadanych w ciągu roku poprzedzającego badanie, osoby odwiedzające PKD deklarowały również liczbę partnerów przygodnych (niestałych). Dane na ten temat przedstawione zostały na kolejnym wykresie (Wykres 15).

Wykres 15. Liczba partnerów seksualnych przygodnych w ciągu roku poprzedzającego badanie wśród osób odwiedzających PKD* – wg płci

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy posiadali przygodnego (niestałego) partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Niestających partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego badanie posiadało 58,6% odwiedzających PKD w 2020 r. i 56,2% w 2021 r. Najczęściej było to od 2 do 5 partnerów, podobnie jak w 2019 r. W porównaniu do mężczyzn kobiety częściej utrzymywały kontakty seksualne z 1 przysgodnym partnerem (36,4% w 2020 r. i 38,8% w 2021 r.).

Poniższa tabela przedstawia dane o liczbie przysgodnych partnerów w poszczególnych kategoriach wiekowych klientów PKD.

Tabela 8. Liczba partnerów seksualnych przysgodnych w ciągu roku poprzedzającego badanie wśród osób odwiedzających PKD* – wg wieku

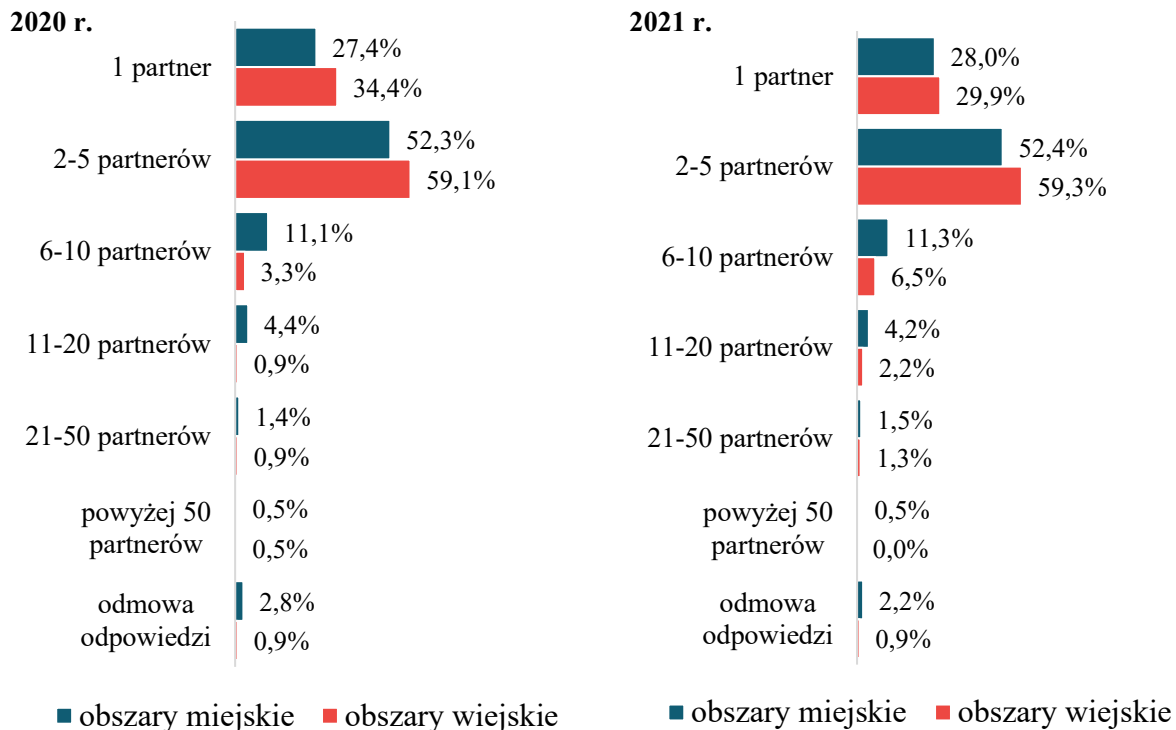
Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej
1 partner	46,7%	26,5%	27,5%	38,6%	45,5%	28,5%	27,4%	34,7%
2-5 partnerów	43,3%	54,2%	51,8%	46,5%	54,5%	52,8%	52,6%	48,1%
6-10 partnerów	10,0%	10,9%	11,1%	9,4%	0,0%	11,2%	11,2%	10,9%
11-20 partnerów	0,0%	3,8%	4,8%	2,9%	0,0%	3,6%	4,6%	2,2%
21-50 partnerów	0,0%	1,2%	1,6%	0,6%	0,0%	1,2%	1,7%	1,2%
powyżej 50 partnerów	0,0%	0,3%	0,6%	0,0%	0,0%	0,4%	0,6%	0,2%
odmowa odpowiedzi	0,0%	3,2%	2,6%	2,0%	0,0%	2,2%	2,0%	2,7%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy posiadali przysgodnego (niestałego) partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Osoby nieletnie jeżeli posiadały w roku poprzedzającym badanie niestałego partnera seksualnego, to najczęściej w porównaniu do innych grup wiekowych, był to 1 partner (46,7% w 2020 r. i 45,5% w 2021 r.). Z kolei w grupie wiekowej 18-25 lat istotnie częściej posiadano od 2 do 5 przysgodnych partnerów seksualnych (54,2% w 2020 r. i 52,8% w 2021 r.), a w grupie 26-49 lat więcej niż 5 partnerów (po 18,1% w 2020 r. i 2021 r.).

Przeprowadzono również analizę liczby posiadanych partnerów seksualnych przysgodnych według miejsca zamieszkania klientów PKD (Wykres 16).

Wykres 16. Liczba partnerów seksualnych przygodnych w ciągu roku poprzedzającego badanie wśród osób odwiedzających PKD* – wg miejsca zamieszkania

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy posiadali przygodnego (niestałego) partnera seksualnego w ciągu roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Mieszkańcy wsi w ciągu roku poprzedzającego badanie częściej niż mieszkańcy miast mieli 1 lub 2-5 niestałych partnerów seksualnych. Z kolei mieszkańcy miast, jeżeli mieli przygodnych partnerów, to ich liczba częściej niż u mieszkańców obszarów wiejskich przekraczała 6 partnerów.

6.2 MSM (mężczyźni uprawiający seks z mężczyznami)

Jedną z wyróżnionych grup klientów PKD są mężczyźni uprawiający seks z innymi mężczyznami (MSM). Szczegółowa charakterystyka grupy mężczyzn MSM została omówiona w rozdziale 8 raportu.

W tabeli znajdującej się poniżej (Tabela 9) przedstawiono listę punktów konsultacyjno-diagnostycznych, które notowały wizyty największej grupy mężczyzn MSM.

Tabela 9. PKD notujące wizyty największej grupy mężczyzn z grupy MSM

Wyszczególnienie	2020 r.		2021 r.	
	Liczba mężczyzn MSM	Odsetek mężczyzn MSM	Liczba mężczyzn MSM	Odsetek mężczyzn MSM
PKD Warszawa (Chmielna)	2749	40,5%	3394	39,7%
PKD Warszawa (JPII)	1013	14,9%	1152	13,5%
PKD Warszawa (Nugat)	421	6,2%	540	6,3%
PKD Wrocław (Podwale7)	343	5,1%	420	4,9%
PKD Poznań II	305	4,5%	207	2,4%
PKD Kraków	296	4,4%	507	5,9%
PKD Gdańsk	263	3,9%	296	3,5%
PKD Chorzów	218	3,2%	208	2,4%
PKD Łódź	139	2,0%	291	3,4%
PKD Warszawa (Jagiellońska)	111	1,6%	189	2,2%
PKD Toruń	99	1,5%	136	1,6%
PKD Gdynia	97	1,4%	127	1,5%
PKD Bydgoszcz	88	1,3%	146	1,7%
PKD Szczecin	84	1,2%	193	2,3%
PKD Lublin	83	1,2%	90	1,1%
PKD Jelenia Góra	72	1,1%	100	1,2%
PKD Opole II	55	0,8%	87	1,0%
PKD Rzeszów	30	0,4%	100	1,2%

Pozostałe PKD zanotowały odsetek mężczyzn z grupy MSM na poziomie <1% w obu latach i nie zostały zaprezentowane w tabeli.

W 2020 r. mężczyźni uprawiający seks z innymi mężczyznami stanowili 33,6% ogółu klientów PKD, a w 2021 r. – 34,9%. Porównując dane rok do roku widoczny jest wzrost udziału MSM w ogóle klientów PKD – w 2019 r. wynosił on bowiem 30,5%. Z drugiej strony w odniesieniu do 2019 r. zmniejszył się udział wśród klientów PKD mężczyzn mających kontakty heteroseksualne – z 54,3% w 2019 r. do 35,7% w 2020 r. i 33,0% w 2021 r., zbliżając się tym samym do poziomu z 2018 r. – 35,4%.

Podobnie jak w 2019 r., największy odsetek mężczyzn MSM odwiedził PKD w Warszawie na ul. Chmielnej (40,5% w 2020 r. i 39,7% w 2021 r.), a następnie również w Warszawie w al. Jana Pawła II (odpowiednio 14,9% i 13,5%). Łącznie z warszawskich PKD skorzystało około 2/3 mężczyzn z grupy MSM, podczas gdy w 2019 r. było to 55,8%.

Analizując dane rok do roku zmniejszył się natomiast udział mężczyzn MSM, którzy skorzystali z PKD we Wrocławiu na Podwalu (z 7,6% w 2019 r. do 4,9% w 2021 r.), PKD w Krakowie (z 6,8% do 5,9%) czy PKD w Poznaniu (z 5,8% do 2,4%).

6.3 Stosowanie prezerwatyw

Charakteryzując zachowania ryzykowne, należy mieć na uwadze stosowanie prezerwatyw przez klientów PKD. Tabela 10 przedstawia dane na temat używania prezerwatyw w zależności od rodzaju kontaktów seksualnych i płci klientów PKD.

Tabela 10. Stosowanie prezerwatyw* – w podziale na rodzaj deklarowanych stosunków seksualnych i płeć

Wyszczególnienie		2020 r.			2021 r.		
		Klienci PKD ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Klienci PKD ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Waginalne	zawsze	20,2%	15,8%	24,1%	22,2%	18,1%	26,2%
	czasami	53,2%	53,1%	53,3%	52,8%	53,0%	52,5%
	nigdy	26,3%	30,7%	22,4%	24,7%	28,6%	21,0%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,4%	0,1%	0,3%	0,3%	0,2%
Analne pasywne	zawsze	31,1%	21,1%	33,4%	30,0%	21,3%	31,9%
	czasami	48,8%	33,0%	52,5%	50,6%	33,6%	54,30
	nigdy	19,9%	45,6%	14,0%	19,2%	44,8%	13,6%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,3%	0,1%	0,2%	0,3%	0,1%
Analne aktywne	zawsze	33,5%	15,6%	33,7%	31,7%	17,0%	31,9%
	czasami	48,6%	26,0%	48,9%	50,6%	22,7%	51,0%
	nigdy	17,8%	57,1%	17,3%	17,5%	59,1%	17,0%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	1,3%	0,1%	0,1%	1,1%	0,1%
Oralne pasywne	zawsze	0,9%	0,5%	1,1%	0,8%	0,5%	0,9%
	czasami	2,5%	1,6%	2,9%	2,3%	1,6%	2,6%
	nigdy	96,3%	97,3%	95,9%	96,5%	97,3%	96,1%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,6%	0,1%	0,5%	0,6%	0,4%
Oralne aktywne	zawsze	0,9%	1,0%	0,9%	0,7%	0,7%	0,7%
	czasami	2,3%	2,1%	2,5%	2,0%	1,8%	2,1%
	nigdy	96,6%	96,6%	96,6%	97,0%	97,3%	96,9%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,4%	0,1%	0,3%	0,3%	0,3%
Inne	zawsze	6,1%	5,1%	7,5%	6,9%	5,7%	8,3%
	czasami	3,8%	3,8%	3,8%	4,4%	2,3%	6,9%
	nigdy	79,5%	82,3%	75,5%	75,0%	76,1%	73,6%
	nie dotyczy/ odmowa	10,6%	8,9%	13,2%	13,8%	15,9%	11,2%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali dany rodzaj kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

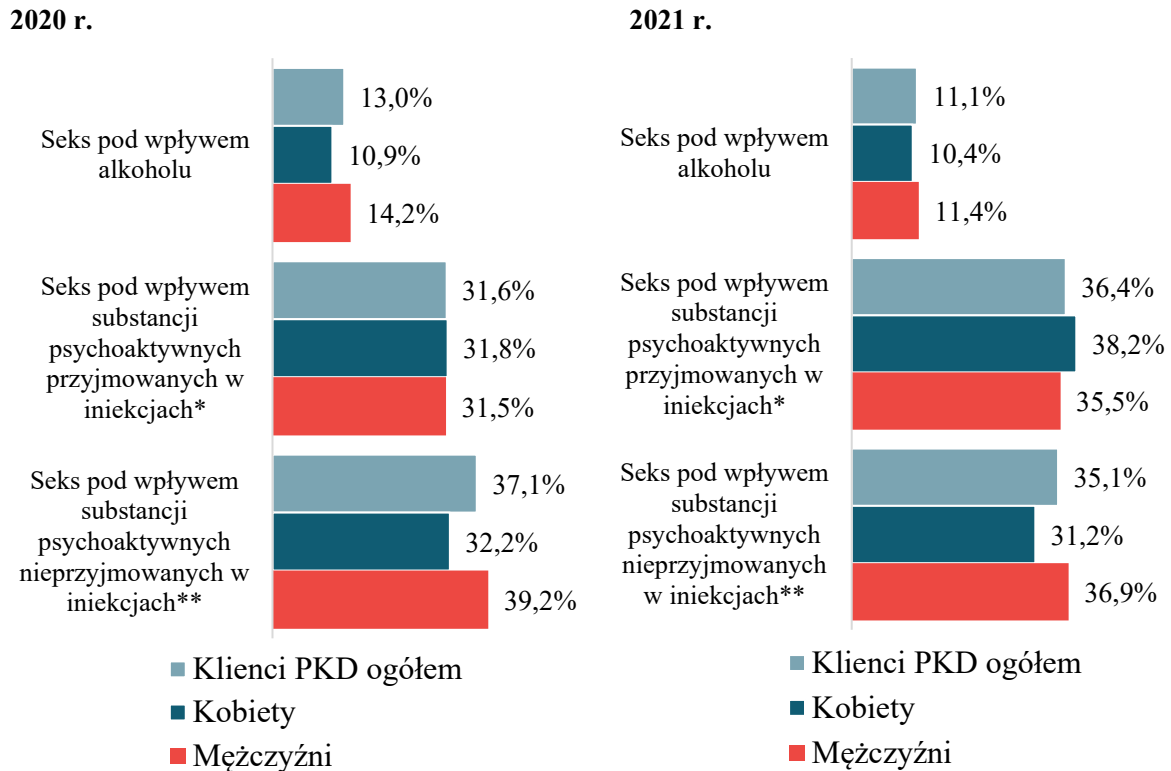
Prezerwatywy były częściej wykorzystywane podczas stosunków analnych (zarówno pasywnych, jak i aktywnych) niż podczas stosunków waginalnych. W 2020 r. nieco częściej niż w 2019 r. używano prezerwatyw zawsze podczas stosunków analnych. Natomiast w 2021 r. odsetki te zmniejszyły się nie tylko w porównaniu do 2020 r., ale również 2019 r. Sukcesywnie zwiększa się udział klientów PKD używających zawsze prezerwatyw podczas stosunków waginalnych, zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn.

Kwestie związane ze stosowaniem prezerwatyw wśród wyróżnionych grup klientów PKD zostały omówione w oddzielnych podrozdziałach w ramach rozdziałów 8, 9, 10, 11, 12 i 13 niniejszego raportu.

6.4 Kontakt seksualny pod wpływem substancji psychoaktywnych

Kolejnym zachowaniem ryzykownym jest odbycie kontaktu seksualnego pod wpływem substancji psychoaktywnych. Wykres 17 przedstawia dane na temat odsetka osób odwiedzających PKD, które zadeklarowały uprawianie seksu pod wpływem alkoholu, a także substancji psychoaktywnych przyjmowanych w iniekcjach lub w inny sposób.

Wykres 17. Odsetek osób odwiedzających PKD, deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem substancji psychoaktywnych – w podziale na płeć

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

Seks pod wpływem alkoholu w stopniu zmieniającym świadomość i racjonalne podejmowanie decyzji uprawiało 13,0% klientów PKD w 2020 r. i 11,1% w 2021 r. Odsetek ten sukcesywnie zmniejsza się rok do roku (w 2019 r. wynosił 17,8%). Wśród klientów, którzy przyjmowali narkotyki w iniekcjach (IDU), 31,6% w 2020 r. i 36,4% w 2021 r. zadeklarowało, że uprawiało seks pod ich wpływem. Należy zauważyć, że odsetki te wzrosły w porównaniu do 2019 r. – 31,0%. Z kolei stosunki seksualne pod wpływem narkotyków niestosowanych w iniekcjach podejmowało 37,1% w 2020 r. i 35,1% w 2021 r. klientów, którzy takie substancje zażywali. Odsetek ten sukcesywnie się zmniejsza – w 2019 r. wyniósł 40,1%.

Biorąc pod uwagę płeć, to mężczyźni częściej niż kobiety uprawiali seks pod wpływem alkoholu lub narkotyków niestosowanych w iniekcjach. Należy natomiast zauważyć, że rośnie

udział kobiet IDU, które podejmowały kontakty seksualne pod wpływem narkotyków, w związku z czym w 2020 r. i 2021 r. do takich sytuacji dochodziło częściej wśród kobiet niż mężczyzn.

Biorąc pod uwagę wyniki analiz hipoteza, że mężczyźni częściej niż kobiety deklarują kontakty seksualne pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych została zweryfikowana częściowo – mężczyźni częściej niż kobiety uprawiali seks pod wpływem alkoholu i narkotyków niestosowanych w iniekcjach, natomiast rzadziej pod wpływem substancji psychoaktywnych podawanych w iniekcjach.

W poniższej tabeli przedstawiono dane na temat struktury wiekowej wśród osób deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu, substancji psychoaktywnych w iniekcjach lub przyjmowanych w inny sposób (nie w iniekcjach).

Tabela 11. Struktura osób odwiedzających PKD, deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem substancji psychoaktywnych – wg wieku

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat (% w wierszu)	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat (% w wierszu)	26-49 lat	50 lat i powyżej
Seks pod wpływem alkoholu	0,8%	33,5%	63,2%	2,4%	0,4%	36,3%	60,4%	2,8%
Seks pod wpływem substancji psychoaktywnych przyjmowanych w iniekcjach	1,4%	42,5%	52,1%	4,1%	1,1%	46,8%	50,0%	2,1%
Seks pod wpływem substancji psychoaktywnych nieprzyjmowanych w iniekcjach	1,8%	36,1%	61,5%	0,5%	0,6%	36,8%	61,6%	0,9%

We wszystkich grupach klientów podejmujących kontakty seksualne pod wpływem substancji psychoaktywnych przeważały osoby w wieku 26-49 lat. Należy jednak zwrócić uwagę na wysoki i rosnący udział grupy wiekowej 18-25 lat wśród uprawiających seks pod wpływem narkotyków w iniekcjach – w 2019 r. było to 36,3%, w 2020 r. – 42,5%, a w 2021 r. 46,8%. Zmniejszył się natomiast udział tej grupy wśród osób podejmujących

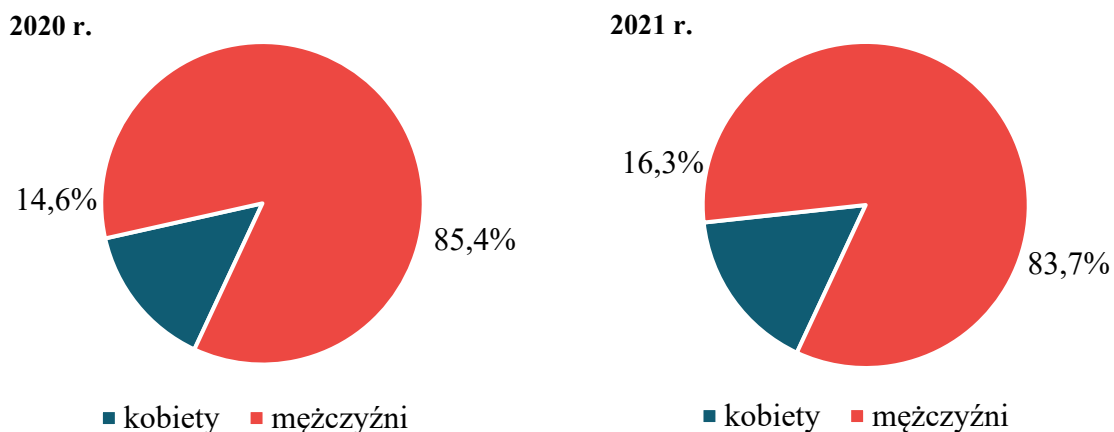
kontakty seksualne pod wpływem narkotyków nieprzyjmowanych w iniekcjach – z 40,0% w 2019 r. do 36,1% w 2020 r. i 36,8% w 2021 r.

6.5 Kontakt seksualny z partnerem seropozytywnym HIV+

Wśród zachowań ryzykownych wskazać należy również kontakt seksualny z partnerem seropozytywnym HIV+. Odsetek osób podejmujących kontakty seksualne z osobami zakażonymi HIV (HIV+) wynosił w 2020 r. 3,9%, a w 2021 r. 3,3%. Udział ten utrzymuje się na zbliżonym poziomie od 2019 r., kiedy wynosił 3,3%.

Wykres 18 przedstawia charakterystykę osób podejmujących kontakty seksualne z osobami zakażonymi HIV według płci.

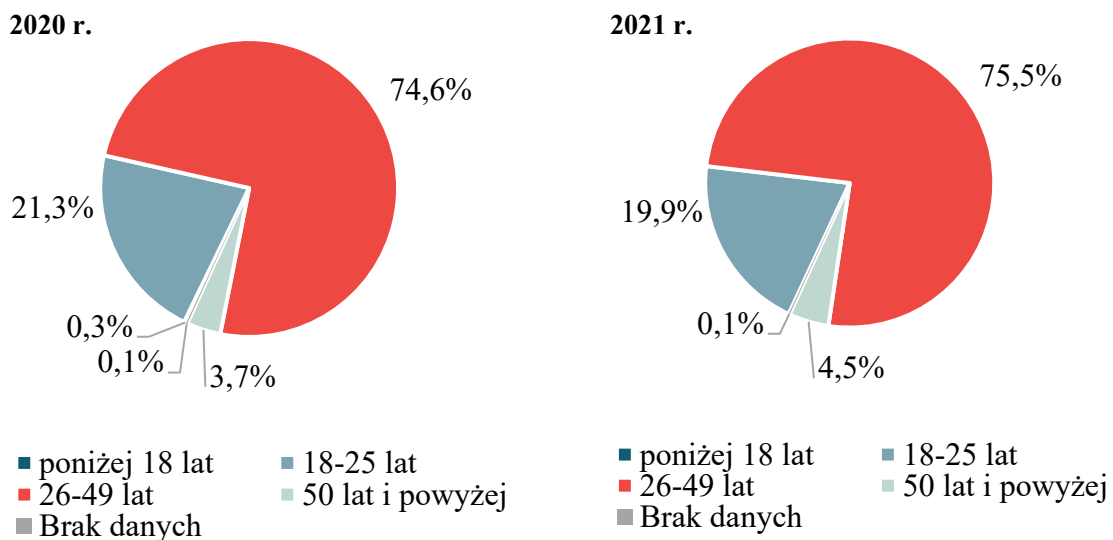
Wykres 18. Struktura osób odwiedzających PKD, deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych z osobami zakażonymi HIV – wg płci

Biorąc pod uwagę płeć, to wśród osób posiadających partnera zakażonego HIV przeważali mężczyźni. Natomiast w 2021 r. (16,3%) wystąpił wyższy udział kobiet niż w 2019 r. (14,7%) i 2020 r. (14,6%).

Na poniższym wykresie (Wykres 19) z kolei została przedstawiona struktura osób deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych z osobami zakażonymi HIV według kategorii wieku.

Wykres 19. Struktura osób odwiedzających PKD, deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych z osobami zakażonymi HIV – wg wieku

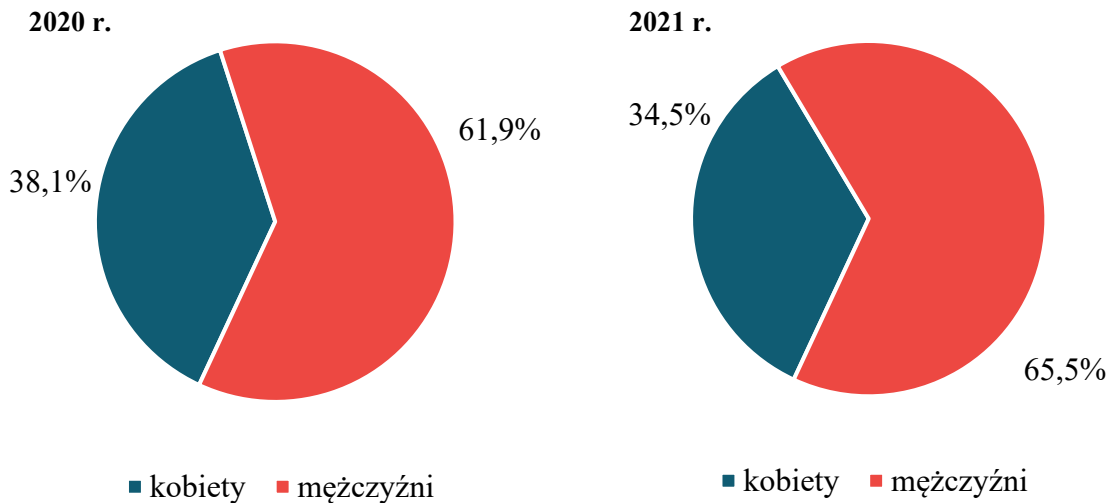

W 2020 r. dwie osoby niepełnoletnie zadeklarowały posiadanie partnera zakażonego HIV, a w 2021 r. w grupie tej znalazły się same pełnoletnie osoby. Od 2019 r. zmniejsza się udział grupy wiekowej 18-25 lat – 22,5% w 2019 r., 21,3% w 2020 r. i 19,9% w 2021 r.

6.6 Osoby zażywające narkotyki drogą iniekcji (IDU) lub inną drogą niż iniekcja

Zachowania ryzykowne związane są także z przyjmowaniem narkotyków drogą iniekcji (IDU) lub w inny sposób. Wykres 20 przedstawia strukturę klientów PKD przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji według płci.

Wykres 20. Struktura osób odwiedzających PKD, przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji – w podziale na płeć

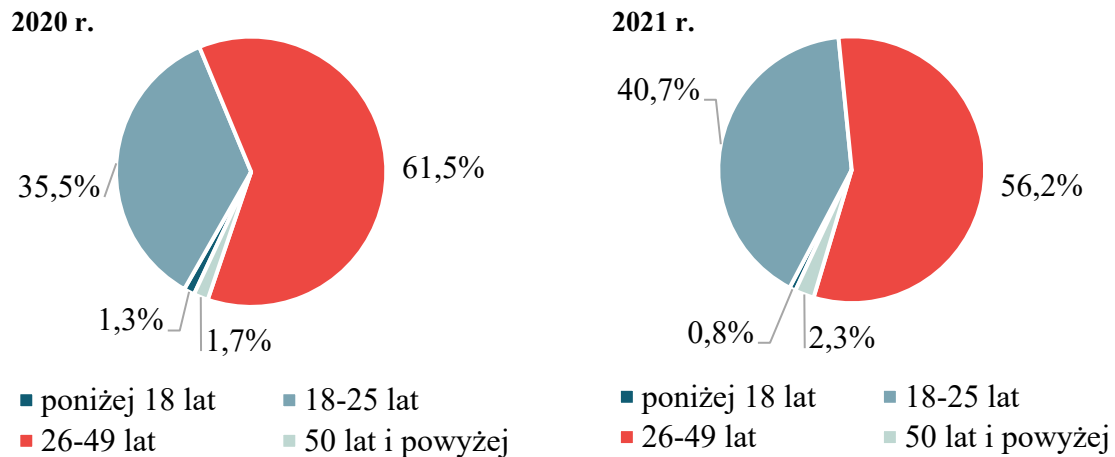

W 2020 r. i 2021 r. osoby zażywające narkotyki drogą iniekcji stanowiły po 1,1% klientów PKD. Odsetek ten nie zmienił się w porównaniu do 2019 r. Zmianie nie uległa także tendencja, że to mężczyźni częściej przyjmują środki psychoaktywne drogą iniekcji.

Odsetek używających wspólnych igieł podczas przyjmowania substancji psychoaktywnych drogą iniekcji wyniósł w 2020 r. 29,0%, utrzymując się na poziomie z 2019 r. Wzrósł natomiast w 2021 r. do poziomu 34,9%.

Z kolei na poniższym wykresie (Wykres 21) przedstawiono charakterystykę klientów PKD przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji według kategorii wieku.

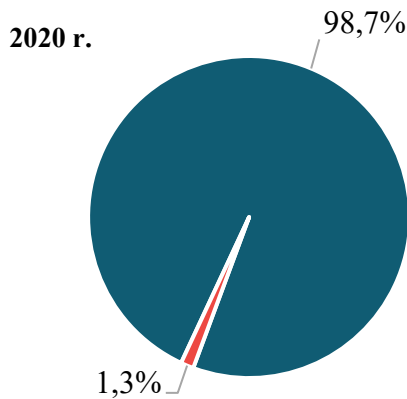
Wykres 21. Struktura osób odwiedzających PKD, przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji – w podziale na wiek

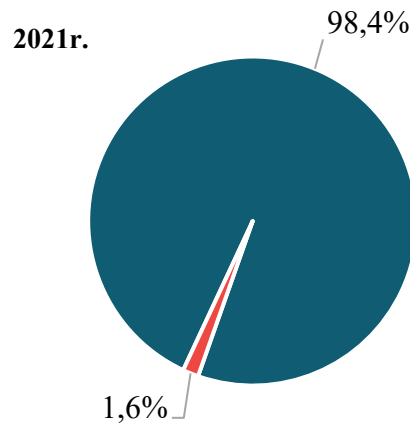
Największa część klientów PKD przyjmujących narkotyki drogą iniekcji to osoby w wieku 26-49 lat (61,5% w 2020 r. i 56,2% w 2021 r.). W 2021 r. odnotowano znaczny wzrost udziału osób w wieku 18-25 lat (35,6% w 2019 r., 35,5% w 2020 r. i 40,7% w 2021 r.).

Następnie dokonano charakterystyki osób odwiedzających PKD, przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji według miejsca zamieszkania (Wykres 22).

Wykres 22. Struktura osób odwiedzających PKD, przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji – w podziale na miejsce zamieszkania

■ obszary miejskie ■ obszary wiejskie

■ obszary miejskie ■ obszary wiejskie

Klienci PKD, którzy przyjmują środki psychoaktywne drogą iniekcji to najczęściej mieszkańcy miast. Udział osób zamieszkujących na terenach wiejskich dodatkowo zmniejszył się w porównaniu do 2019 r., kiedy wynosił 2,5%.

Wśród klientów PKD są również osoby przyjmujące narkotyki inną drogą niż iniekcja. W 2020 r. stanowiły one 17,1% ogółu zgłaszających się do PKD, a w 2020 r. – 16,3%.

Tabela 12 przedstawia odsetek osób odwiedzających PKD deklarujących przyjmowanie narkotyków innych niż przyjmowane drogą iniekcji z uwzględnieniem rodzaju i formy przyjmowanej substancji.

Tabela 12. Odsetek osób odwiedzających PKD deklarujących przyjmowanie narkotyków innych niż przyjmowane drogą iniekcji – wg rodzaju i formy przyjmowanej substancji

Wyszczególnienie	2020 r.	2021 r.
RODZAJ PRZYJMOWANEJ SUBSTANCJI		
Marihuana/haszysz	64,1%	60,7%
Amfetamina	29,6%	27,1%
Kokaina	26,5%	24,7%
Mefedron	19,9%	22,3%
Ecstasy	16,4%	14,9%
Metamfetamina	9,1%	9,4%
LSD	7,9%	7,9%
Inne	5,6%	5,8%
Dopalacze	5,1%	4,8%
Grzyby	3,9%	4,2%
Poppers	3,8%	3,1%
Leki bez wskazań medycznych	3,1%	3,3%
Heroina	1,6%	1,1%
Sterydy	0,4%	0,8%

Wyszczególnienie	2020 r.	2021 r.
Kompot	0,3%	0,1%
FORMA PRZYJMOWANEJ SUBSTANCJI		
Palone	58,3%	56,0%
Wciągane	48,2%	50,9%
Doustne	19,4%	17,7%
Wdychane	4,4%	4,1%
Wcierane	3,5%	3,9%

Biorąc pod uwagę rodzaj przyjmowanych substancji psychoaktywnych w innej formie niż iniekcja, to widoczny jest przede wszystkim spadek klientów zażywających marihuanę/haszysz (73% w 2019 r. i 60,7% w 2021 r.), która była jednocześnie najczęściej przyjmowanym narkotykiem. Zmniejsza się także grupa osób przyjmujących amfetaminę, czy ecstazy. Wyhamowany został w 2021 r. trend wzrostu odsetka osób zażywających kokainę, widoczny we wcześniejszych latach. Na znaczeniu natomiast zyskuje mefedron – w 2019 r. przyjmowało go 17%, w 2020 r. – 19,9%, a w 2021 r. – 22,3%.

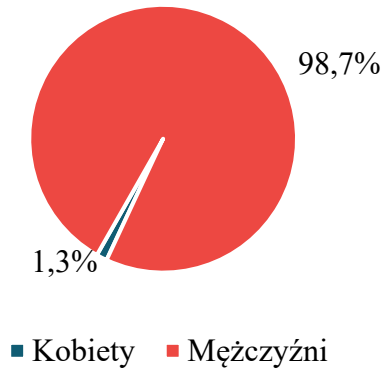
Analizując dane rok do roku widoczny jest spadek udziału klientów przyjmujących narkotyki w formie palonej – 68% w 2019 r., 58,3% w 2020 r. i 56,0% w 2021 r. Między 2020 r. i 2021 r. spadł także udział przyjmujących substancje psychoaktywne doustnie. Wzrósł natomiast znacząco odsetek klientów PKD, którzy przyjmowali narkotyki poprzez wciąganie – 43% w 2019 r., 48,2% w 2020 r. i 50,9% w 2021 r.

6.7 Profilaktyka przedekspozycyjna zakażenia HIV (PrEP)

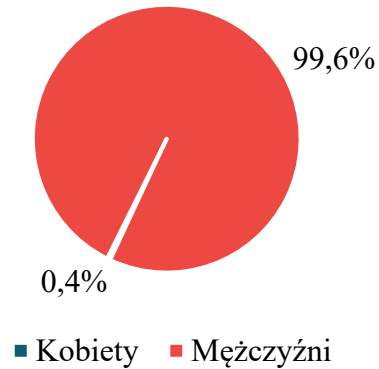
Profilaktyka przedekspozycyjna (PrEP) to metoda profilaktyki transmisji HIV. Polega na przyjmowaniu leków antyretrowirusowych, co może uchronić przed zakażeniem HIV. Analizie poddano korzystanie przez klientów zgłaszających się do PKD z PrEP. Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę pod względem płci wśród osób, które korzystały z PrEP w 2020 r. i 2021 r.

Wykres 23. Struktura osób korzystających z PrEP – wg płci

2020 r.

2021 r.

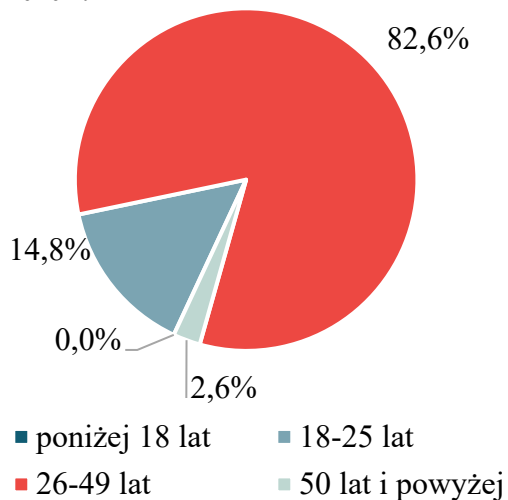

Z profilaktyki przedekspozycyjnej w 2020 r. korzystało 1,5% ogółu klientów PKD, a w 2021 r. – 2,0%. Osoby korzystające z profilaktyki przedekspozycyjnej, to prawie sami mężczyźni. W 2020 r. z PrEP skorzystały 4 kobiety, a w 2021 r. – jedynie 2.

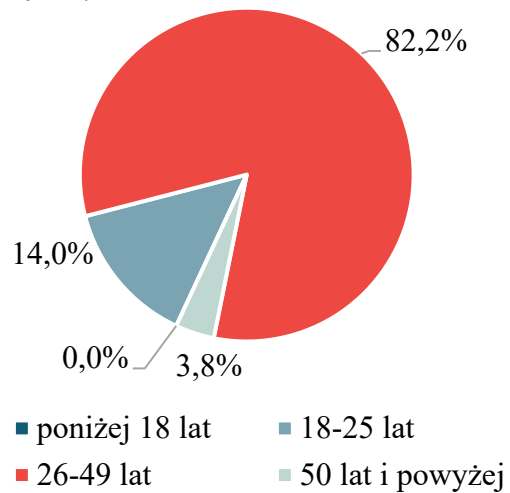
Na kolejnym wykresie przedstawiono strukturę osób korzystających z PrEP według wieku.

Wykres 24. Struktura osób korzystających z PrEP – wg płci

2020 r.

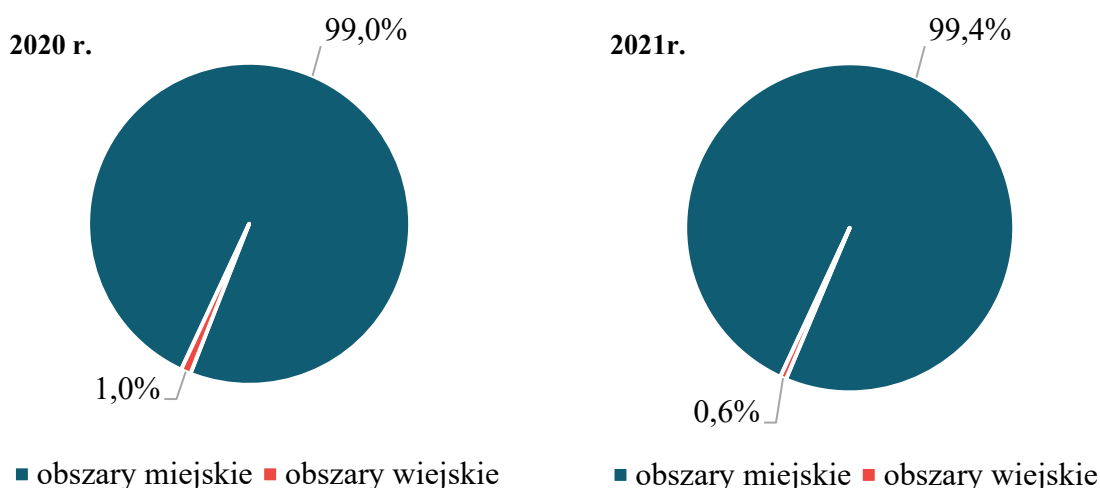
2021 r.

Osoby korzystające z profilaktyki przedekspozycyjnej to głównie osoby w wieku 26-49 lat (82,6% w 2020 r. i 82,2% w 2021 r.). Wśród osób, które skorzystały z PrEP w obu analizowanych latach nie było osób poniżej 18 roku życia.

Analizie poddano również miejsce zamieszkania osób deklarujących korzystanie z PrEP, co przedstawia Wykres 25.

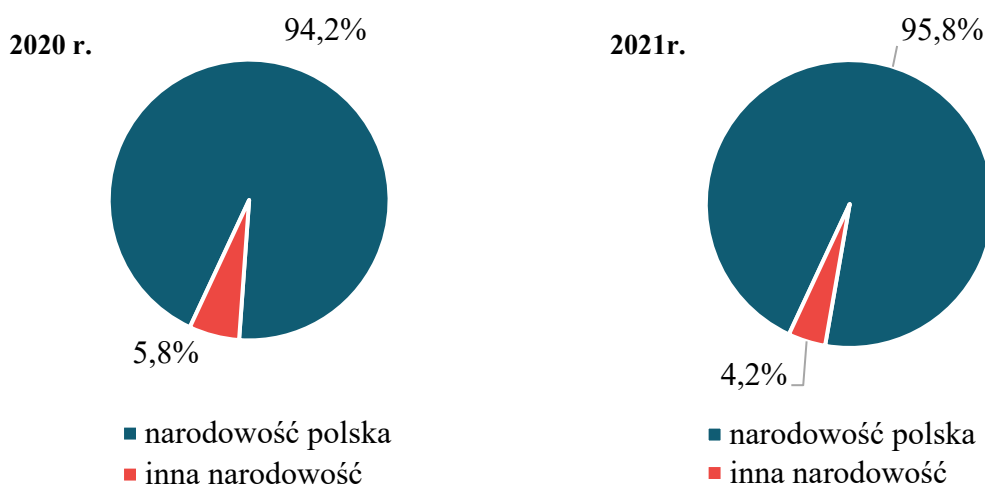
Wykres 25. Struktura osób korzystających z PrEP – wg miejsca zamieszkania

Osoby korzystające z PrEP to w zdecydowanej większości mieszkańcy obszarów miejskich (99,0% w 2020 r. i 99,4% w 2021 r.).

Na Wykresie 26 przedstawiono strukturę osób korzystających z PrEP według narodowości.

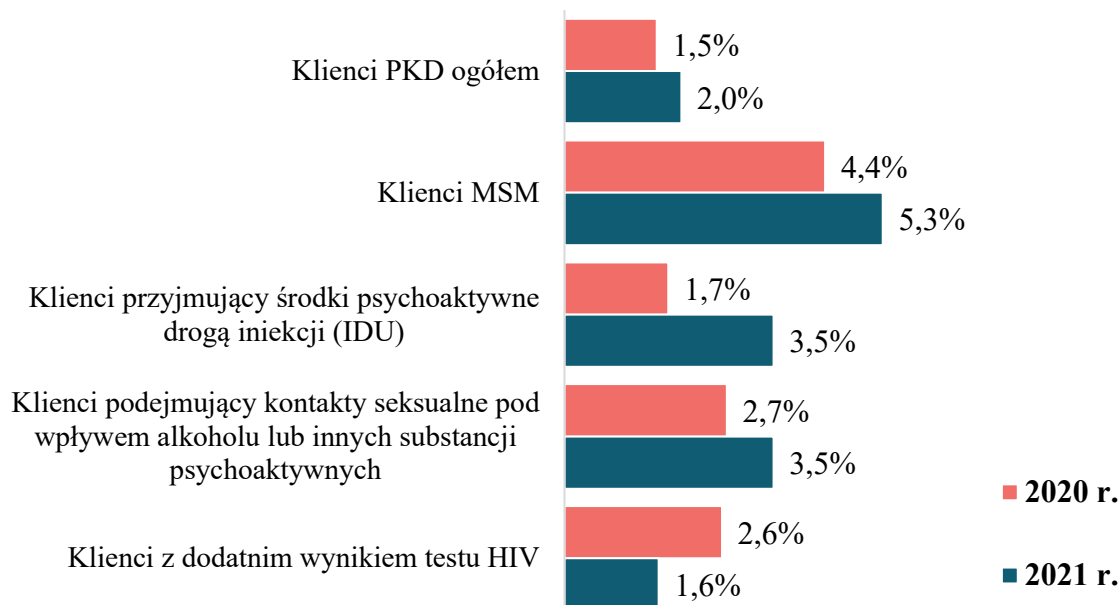
Wykres 26. Struktura osób korzystających z PrEP – wg narodowości

Klienci PKD korzystający z PrEP to w zdecydowanej większości osoby narodowości polskiej (94,2% w 2020 r. i 95,8% w 2021 r.).

Poniższy wykres z kolei przedstawia udział osób korzystających z PrEP w wyróżnionych grupach klientów PKD.

Wykres 27. Odsetek osób korzystających z PrEP w wyróżnionych grupach klientów

Z profilaktyki przedekspozycyjnej w grupach klientów podejmujących zachowania o charakterze ryzykownym korzystano nieco częściej niż wśród ogółu klientów PKD. Warto również zauważyć, że w 2021 r. odsetki te były wyższe w odniesieniu do 2020 r. Przykładowo w grupie mężczyzn MSM 4,4% w 2020 r. i 5,3% w 2021 r. korzystało z PrEP. Nieco niższe odsetki odnotowano w grupach klientów przyjmujących środki psychoaktywne drogą iniekcji (IDU) lub podejmujących kontakty seksualne pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.

Wśród osób, które uzyskały dodatni wynik testu HIV z profilaktyki przedekspozycyjnej korzystało 2,6% w 2020 r. i 1,6% w 2021 r.

7. TESTY

W 2020 r. w PKD przyjęto 23 276 klientów, w tym wykonano 23 090 testów. W 2021 r. liczby te wzrosły do odpowiednio 28 645 klientów i 28 422 testów. Dla porównania w 2019 r. do PKD zgłosiło się 42 154 osób (zob. Tabela 13 poniżej). Widać zatem, że w okresie epidemii COVID-19, szczególnie w 2020 r. zmniejszyła się liczba klientów PKD. Tym samym pozytywnie zweryfikowano hipotezę, że w latach 2020-2021 w wyniku epidemii COVID-19 zmniejszyła się liczba klientów PKD.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę klientów i wykonanych testów w poszczególnych punktach konsultacyjno-diagnostycznych w 2020 r. i 2021 r.

Tabela 13. Punkty PKD wraz z liczbą i odsetkiem wykonanych testów

Wyszczególnienie	2020 r.			2021 r.		
	Liczba klientów	Liczba wykonanych testów	Odsetek wykonanych testów	Liczba klientów	Liczba wykonanych testów	Odsetek wykonanych testów
PKD Warszawa (Chmielna)	7264	7222	31,3%	8138	8068	28,4%
PKD Wrocław (Podwale7)	2767	2734	11,8%	3227	3204	11,3%
PKD Warszawa (JPiI)	2333	2312	10,0%	2830	2811	9,9%
PKD Kraków	1254	1240	5,4%	2423	2404	8,5%
PKD Poznań II	1194	1194	5,2%	1524	1518	5,3%
PKD Warszawa (Nugat)	1130	1119	4,8%	1515	1499	5,3%
PKD Gdańsk	911	900	3,9%	974	963	3,4%
PKD Chorzów	774	773	3,3%	776	772	2,7%
PKD Jelenia Góra	467	467	2,0%	571	571	2,0%
PKD Łódź ⁸	465	465	2,0%	758	754	2,7%
PKD Szczecin	440	439	1,9%	781	779	2,7%
PKD Toruń	390	382	1,7%	456	452	1,6%
PKD Lublin	383	383	1,7%	413	413	1,5%
PKD Gdynia	375	369	1,6%	626	615	2,2%
PKD Warszawa (Jagiellońska)	350	332	1,4%	612	592	2,1%
PKD Kielce	341	341	1,5%	369	366	1,3%
PKD Bydgoszcz	337	333	1,4%	465	459	1,6%
PKD Białystok	279	277	1,2%	376	375	1,3%

⁸ Między 2020 r. a 2021 r. zmianie uległ podmiot prowadzący PKD.

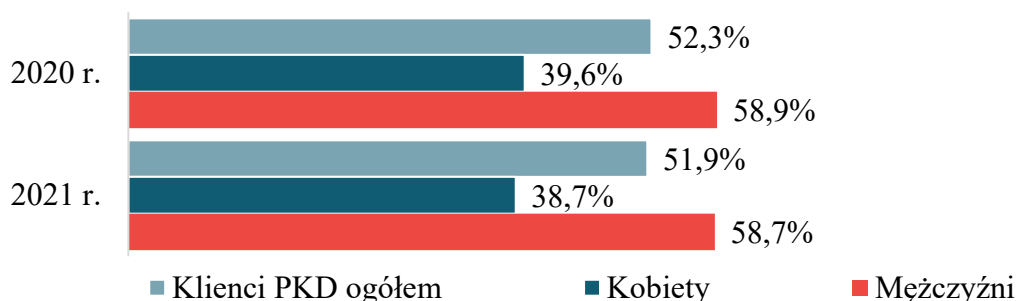
Wyszczególnienie	2020 r.			2021 r.		
	Liczba klientów	Liczba wykonanych testów	Odsetek wykonanych testów	Liczba klientów	Liczba wykonanych testów	Odsetek wykonanych testów
PKD Opole II	249	248	1,1%	360	360	1,3%
PKD Częstochowa	244	244	1,1%	238	238	0,8%
PKD Olsztyn	213	213	0,9%	97	97	0,3%
PKD Zielona Góra	206	206	0,9%	223	223	0,8%
PKD Rzeszów	198	196	0,8%	363	361	1,3%
PKD Płock	173	168	0,7%	210	208	0,7%
PKD Ełk	148	148	0,6%	-	-	-
PKD Wałbrzych	143	141	0,6%	112	112	0,4%
PKD Wrocław (TRR)	130	128	0,6%	-	-	-
PKD Koszalin	98	98	0,4%	101	101	0,4%
PKD Zgorzelec	20	18	0,1%	27	27	0,1%
PKD Nowy Sącz	-	-	-	80	80	0,3%
ŁĄCZNIE	23276	23090	100,0%	28645	28422	100,0%

UWAGA: W 2020 r. nie działał PKD w Nowym Sączu, a w 2021 r. PKD w Ełku i Wrocławiu (w Lekarskiej Przychodni Specjalistycznej TRR - Towarzystwa Rozwoju Rodziny)

Blisko połowa testów wykonana została w czterech PKD w Warszawie – 47,5% w 2020 r. i 45,7% w 2021 r., przy czym najwięcej w punkcie na ul. Chmielnej. Wzrósł udział testów wykonywanych w punkcie we Wrocławiu (ul. Podwałe 7) – 5,6% w 2019 r., 11,8% w 2020 r. i 11,3% w 2021 r. Zmniejszył się udział testów wykonywanych w PKD Warszawa al. Jana Pawła II – 11,4% w 2019 r., 10,0% w 2020 r. i 9,9% w 2021 r.

Następnie dokonano analizy wykonywania przez klientów PKD testów na HIV w przeszłości. Dane przedstawia Wykres 27.

Wykres 28 Odsetek osób odwiedzających PKD deklaruujących wykonanie testu HIV w przeszłości – w podziale na płeć

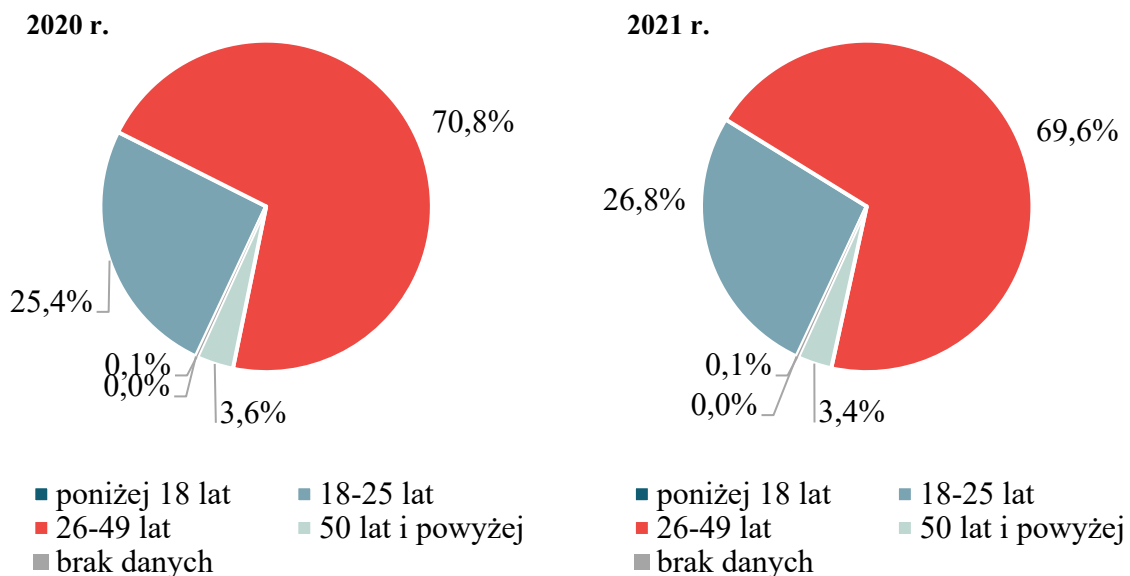
Ponad połowa osób odwiedzających PKD zadeklarowała, że wykonywała test HIV w przeszłości – 52,3% w 2020 r. i 51,9% w 2021 r. Odsetki te są znacznie wyższe niż w 2019 r., kiedy to 46,5% klientów wykonywało już wcześniej test HIV.

Tym samym pozytywnie zweryfikowano hipotezę, że w czasie lat 2020-2021, kiedy występowała epidemia COVID-19, zmniejszyła się liczba osób, które wykonywały test po raz pierwszy, w porównaniu do 2019 r. – w 2019 r. było to 53,5% klientów, a w 2020 r. 47,7% i w 2021 r. 48,1%.

Częściej wykonywali test w przeszłości mężczyźni niż kobiety. Zwraca jednak uwagę, że w 2020 r. i 2021 r. udziały kobiet oraz mężczyzn, którzy zrobili w przeszłości test HIV były wyższe niż w 2019 r., kiedy wyniosły odpowiednio 34,6% i 53,1%.

Na poniższym wykresie została przedstawiona struktura osób, które wykonały testy w przeszłości według wyróżnionych kategorii wieku.

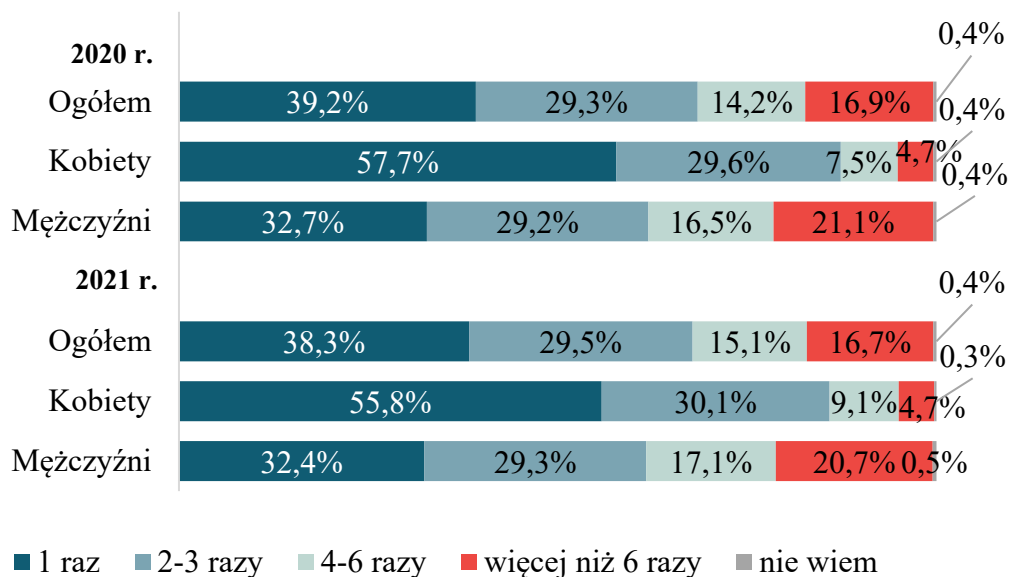
Wykres 29. Struktura osób odwiedzających PKD, wykonujących testy w przeszłości – wg wieku

Osoby, które zadeklarowały wykonanie testu HIV w przeszłości to najczęściej osoby w wieku 26-49 lat. Odnotowano nieznaczny wzrost grupy wiekowej 18-25 lat – w 2019 r. 24,0%, w 2020 r. 25,4%, a w 2021 r. – 26,8%.

Analizie poddano także liczbę wykonanych w przeszłości testów. Poniższy wykres przedstawia uzyskane wyniki wśród ogółu klientów PKD, którzy w przeszłości wykonali testy z uwzględnieniem płci.

Wykres 30. Struktura osób odwiedzających PKD, wykonujących testy w przeszłości – wg liczby wykonanych testów i w podziale na płeć

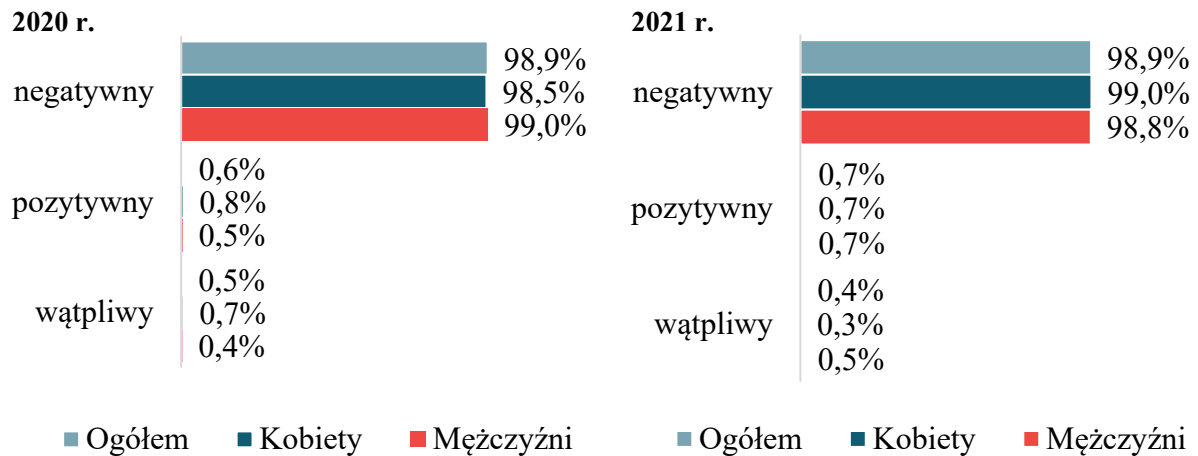

Osoby, które wykonywały test HIV w przeszłości, najczęściej wskazywały, iż czyniły to jednokrotnie – 39,2% w 2020 r. i 38,3% w 2021 r. W porównaniu do 2019 r. widoczny jest wzrost udziału osób, które wykonywały test w przeszłości 4 razy i więcej – w 2019 r. było to 27,6%, a w 2020 r. – 31,1%, a w 2021 r. – 31,8%.

Większą liczbę testów w przeszłości wykonywali mężczyźni. Większość kobiet deklarowała, że wykonała wcześniej test HIV jednokrotnie (57,7% w 2020 r. i 55,8% w 2021 r.), podczas gdy u mężczyzn było to około 1/3.

Poza liczbą wykonanych testów, analizie poddano również informacje na temat ich wyniku. Dane te przedstawia Wykres 30.

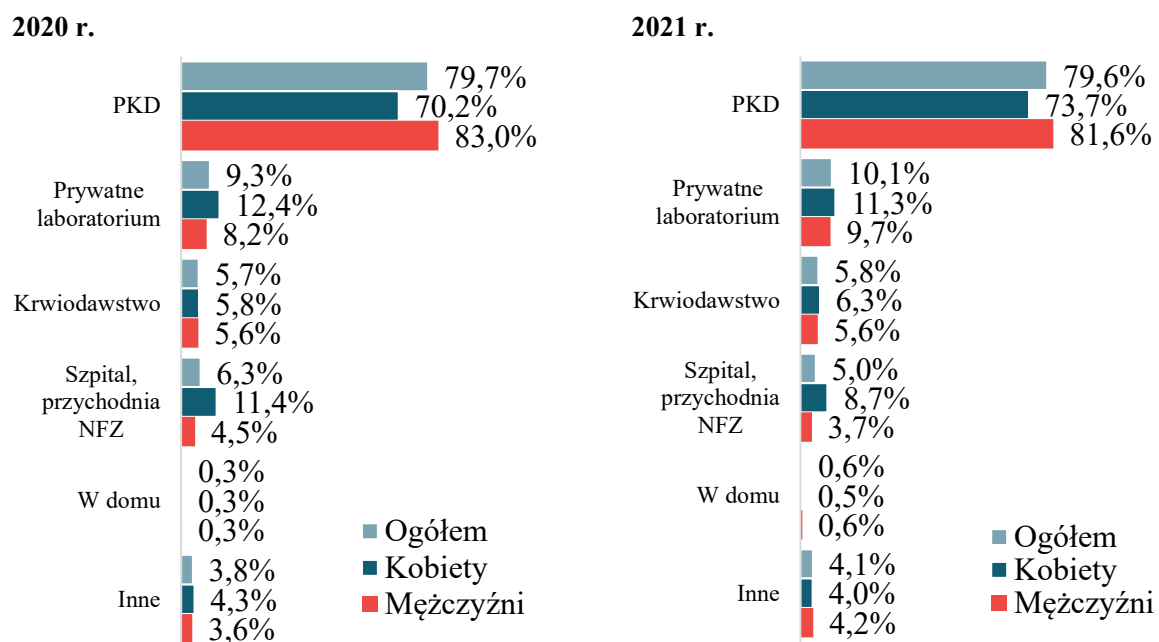
Wykres 31. Struktura osób odwiedzających PKD, wykonujących testy w przeszłości – wg wyniku testu i w podziale na płeć

Zachowana została tendencja z poprzednich lat, że prawie wszystkie testy wykonywane przez klientów PKD w przeszłości były negatywne.

Na kolejnym wykresie przedstawiono dane na temat miejsca wykonania testu w przeszłości.

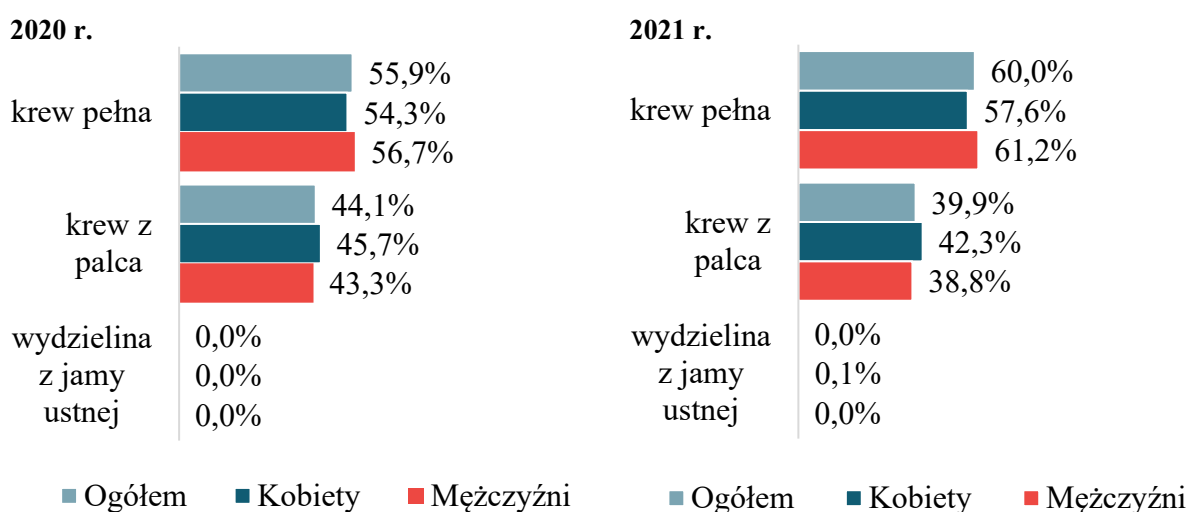
Wykres 32. Odsetek osób odwiedzających PKD, wykonujących testy w przeszłości – wg miejsca wykonania testu i w podziale na płeć

Testy HIV w przeszłości wykonywano najczęściej w punktach konsultacyjno-diagnostycznych – 79,7% w 2020 r. i 79,6% w 2021 r. Częściej niż w 2019 r. – 75,0%. Kobiety częściej niż mężczyźni wykonywały test w szpitalu, przychodni NFZ lub prywatnym laboratorium. Mężczyźni natomiast częściej wykonywali testy w przeszłości w PKD.

Analiza dotyczyła także rodzaju pobranego materiału do wykonania szybkiego testu przesiewowego wśród odwiedzających PKD (Wykres 32).

Wykres 33. Rodzaj pobranego materiału do wykonania szybkiego testu przesiewowego wśród odwiedzających PKD* – w podziale na płeć

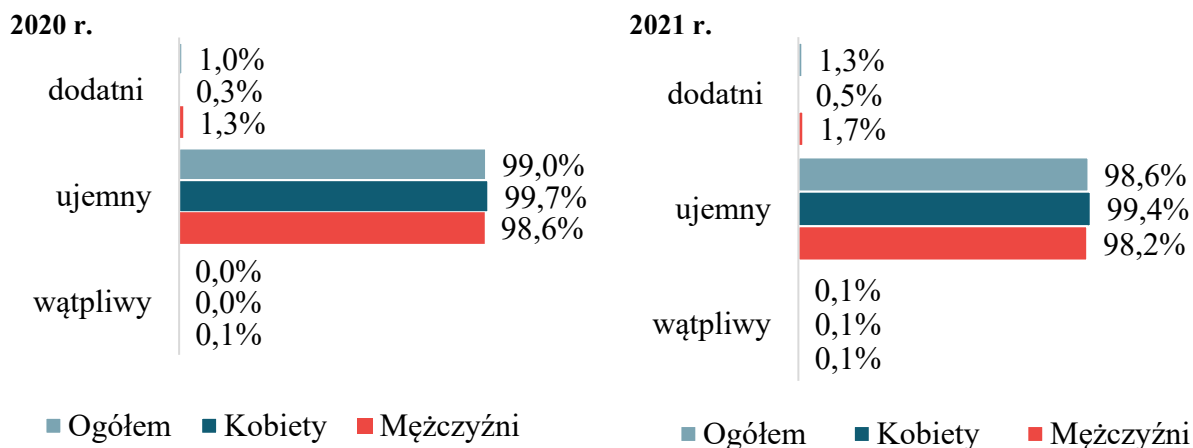

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którym wykonano szybki test przesiewowy.

Podobnie jak w 2019 r., najczęściej pobieranym materiałem do wykonania szybkiego testu przesiewowego wśród klientów PKD jest krew pełna – 55,9% przypadków w 2020 r. i 60,0% w 2021 r. Odnotowano wzrost udziału przypadków, w których klientom PKD pobierano krew z palca – 44,1% w 2020 r., 39,9% w 2021 r., a dla porównania 38,4% w 2019 r. Jedynie w pojedynczych przypadkach pobierano materiał do szybkiego testu przesiewowego z jamy ustnej. Wśród kobiet nieco częściej pobierano krew z palca, natomiast wśród mężczyzn krew pełną.

Kolejny wykres (Wykres 33) zawiera dane dotyczące wyniku szybkiego testu przesiewowego wśród ogółu osób odwiedzających PKD z uwzględnieniem podziału na płeć.

Wykres 34. Wynik szybkiego testu przesiewowego wśród osób odwiedzających PKD* – w podziale na płeć

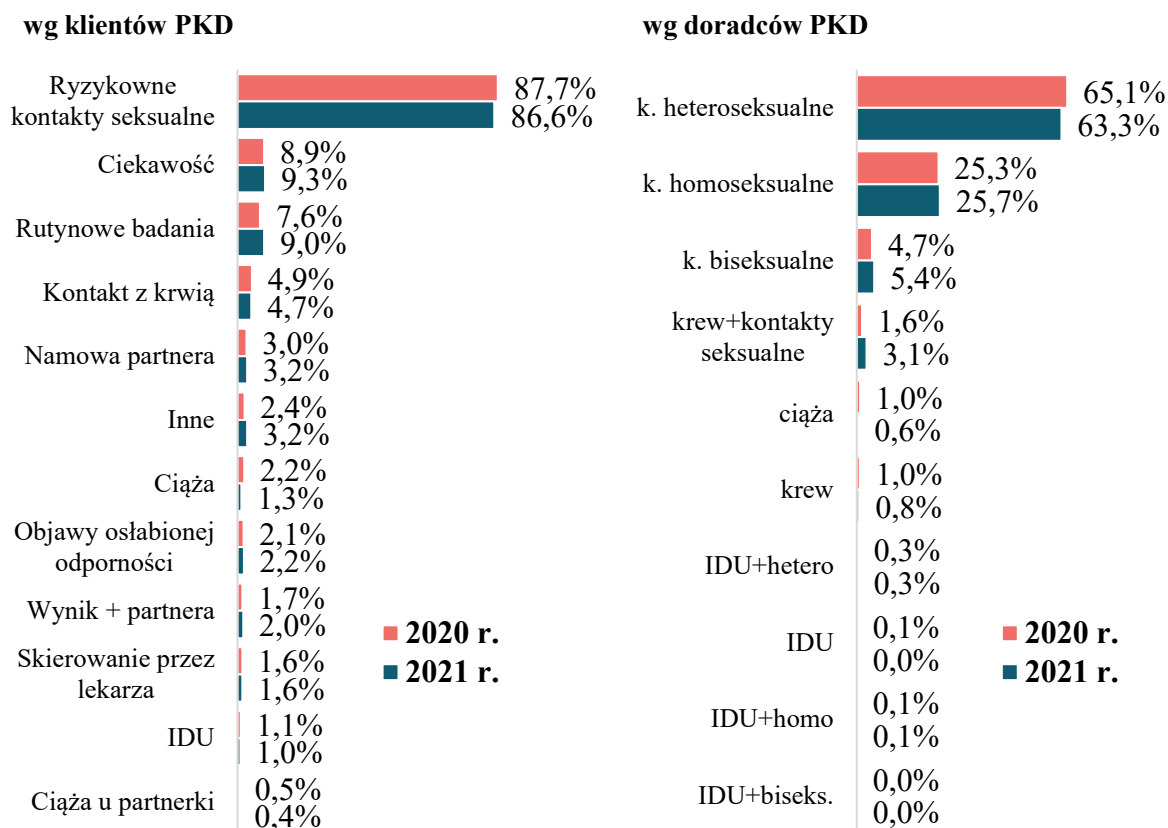

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którym wykonano szybki test przesiewowy.

W zdecydowanej większości szybkie testy przesiewowe wykonane w PKD pokazywały wynik ujemny – 99,0% w 2020 r. i 98,6% w 2021 r. Tendencja ta utrzymuje się w porównaniu do poprzednich pomiarów. Dodatni wynik testu dotyczył 1,0% klientów w 2020 r. i 1,3% w 2021 r.

Analizie poddano również powody wykonania testów. Wykres 34 przedstawia zestawienie deklaracji o powodzie wykonania testów wskazanych przez klientów z opiniami doradców PKD.

Wykres 35. Powody wykonania testów według klientów PKD oraz według doradców PKD

Najczęstszym powodem wykonania testów według deklaracji osób odwiedzających PKD były ryzykowne kontakty seksualne (87,7% w 2020 r. i 86,6% w 2021 r.), co potwierdza dotychczas obserwowane tendencje. Potwierdzają to również informacje pozyskane od doradców w czasie rozmów z klientami. Wynika z nich, że klienci zgłaszali się do PKD głównie z powodu przypadkowych kontaktów seksualnych – najczęściej heteroseksualnych, rzadziej homoseksualnych czy biseksualnych. Tym samym zweryfikowano pozytywnie hipotezę H1, iż najczęstszym powodem zgłaszania się do PKD i wykonania testu jest podejmowanie ryzykownych kontaktów seksualnych.

Odnosząc się do 2019 r. widoczny jest wzrost odsetka klientów deklarujących jako powód zgłoszenia się do PKD ryzykowne kontakty seksualne (72,4% w 2019 r.). Z kolei biorąc pod uwagę wskazania doradców zwiększył się przede wszystkim udział osób odwiedzających punkty z powodu kontaktów homoseksualnych (21,7% w 2019 r.), a zmniejszył z powodu kontaktów heteroseksualnych (69,0% w 2019 r.).

Znajdujące się poniżej tabele przedstawiają powody wykonania testów w poszczególnych grupach wiekowych, uwzględniając deklaracje klientów PKD (Tabela 14) oraz opinie doradców (Tabela 15).

Tabela 14. Powód wykonania testów (wg deklaracji klientów PKD) wśród osób odwiedzających PKD – w podziale na wiek

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej
Ryzykowne kontakty seksualne	70,3%	88,6%	87,9%	79,3%	79,6%	85,9%	87,3%	81,4%
Ciekawość	8,1%	10,6%	8,2%	6,9%	6,1%	12,1%	7,7%	8,0%
Rutynowe badania	5,4%	7,3%	7,9%	6,8%	2,0%	8,3%	9,5%	7,1%
Kontakt z krwią	35,1%	5,3%	4,2%	8,8%	20,4%	5,3%	4,2%	6,4%
Namowa partnera	1,4%	3,0%	3,0%	3,1%	2,0%	2,9%	3,4%	4,1%
Inne	16,2%	2,5%	2,1%	6,2%	14,3%	3,4%	3,0%	4,9%
Ciąża	1,4%	1,6%	2,7%	0,1%	0,0%	0,6%	1,9%	0,0%
Objawy osłabionej odporności	2,7%	1,5%	2,1%	6,0%	4,1%	1,7%	2,3%	4,7%
Wynik + partnera	1,4%	1,0%	2,0%	2,3%	0,0%	1,2%	2,4%	2,7%
Skierowanie przez lekarza	2,7%	1,1%	1,7%	4,6%	2,0%	1,1%	1,6%	5,6%
IDU	2,7%	1,2%	1,0%	0,4%	4,1%	1,0%	1,0%	0,5%
Ciąża u partnerki	0,0%	0,1%	0,7%	0,0%	0,0%	0,1%	0,6%	0,5%

Tabela 15. Powód wykonania testów (wg doradców PKD) wśród osób odwiedzających PKD – w podziale na wiek

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej	poniżej 18 lat	18-25 lat	26-49 lat	50 lat i powyżej
k. heteroseksualne	66,3%	61,7%	67,0%	76,0%	67,2%	60,6%	65,1%	73,6%
k. homoseksualne	10,8%	27,5%	25,3%	13,1%	17,2%	26,8%	26,0%	16,1%
k. biseksualne	6,0%	6,4%	3,8%	5,5%	3,4%	7,0%	4,4%	5,2%
IDU+hetero	0,0%	0,3%	0,4%	0,1%	1,7%	0,3%	0,3%	0,2%
IDU+homo	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
IDU+biseks.	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
IDU	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
ciąża	0,0%	0,7%	1,3%	0,0%	1,7%	0,2%	0,8%	0,0%
krewni	9,6%	1,0%	0,7%	3,4%	6,9%	1,0%	0,6%	2,3%
krewni+kontakty seksualne	7,2%	2,2%	1,3%	1,9%	1,7%	3,9%	2,6%	2,6%

Biorąc pod uwagę wiek osób odwiedzających PKD, to deklaracje samych klientów, jak i wskazania doradców w punktach, potwierdzają, że kontakty seksualne były w każdej grupie wiekowej głównym powodem wizyty w PKD.

Podobnie, jak w pomiarze w 2019 r., osoby nieletnie wyróżniały się wyższym odsetkiem wskazań kontaktu z krwią, jako powodu wykonania testu HIV.

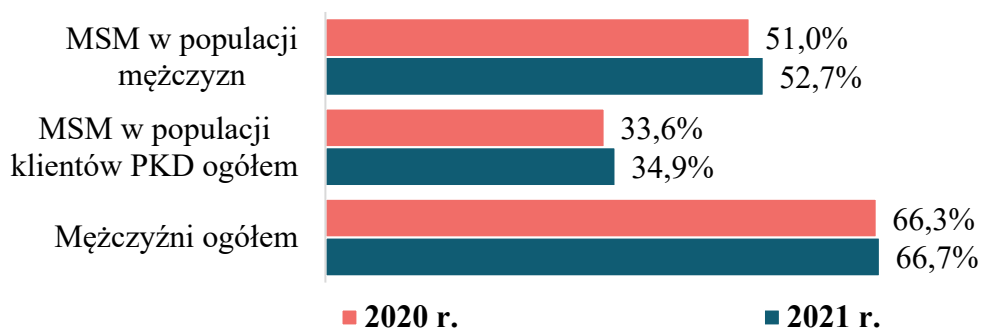
Wyniki analiz wskazują na pozytywną weryfikację hipotezy, że osoby poniżej 25 roku życia wykonują najczęściej test z powodu wcześniejszego podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych.

8. ANALIZA POPULACJI MĘŻCZYZN DEKLARUJĄCYCH KONTAKTY SEKSUALNE Z MĘŻCZYZNAMI (GRUPA MSM)

8.1 Charakterystyka demograficzna

Poniższy wykres przedstawia charakterystykę mężczyzn deklarujących kontakty seksualne z innymi mężczyznami na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD.

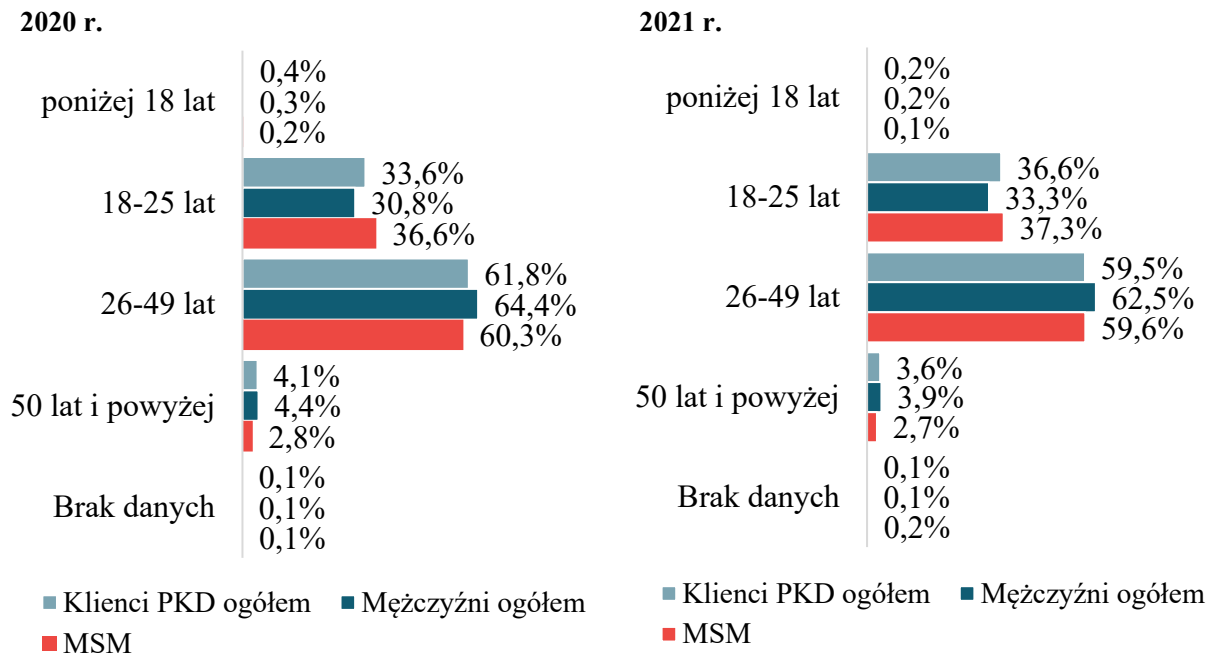
Wykres 36. Mężczyźni z grupy MSM na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD

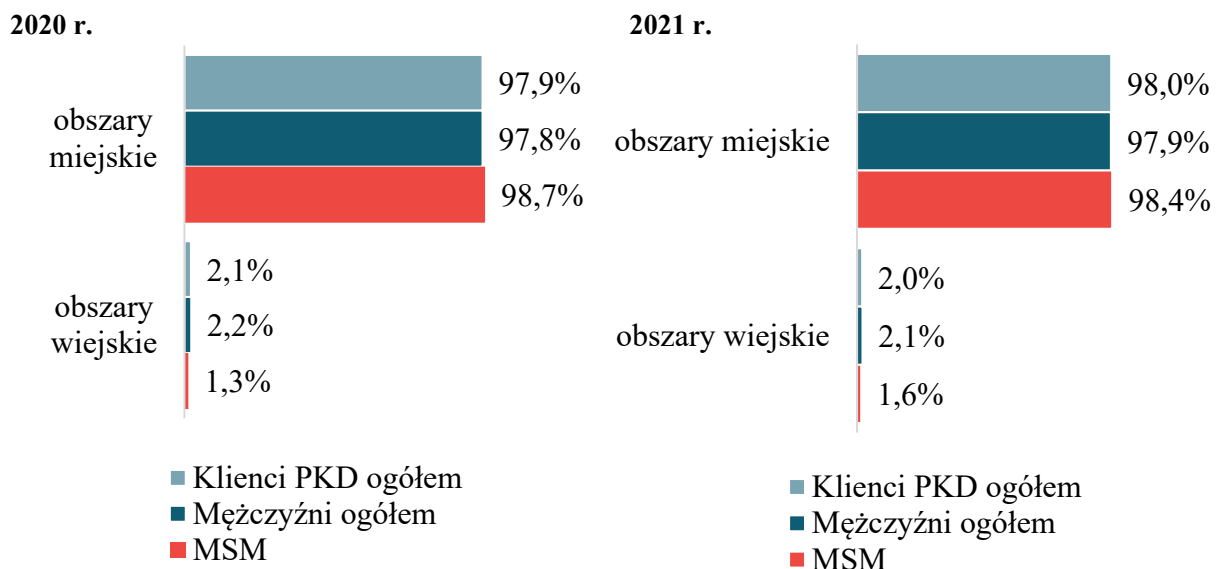
Mężczyźni stanowili 66,3% w 2020 r. i 66,7% w 2021 r. osób zgłaszających się do PKD. W 2020 r. mężczyźni uprawiający seks z innymi mężczyznami (MSM) stanowili 33,6% ogółu klientów PKD, a w 2021 r. – 34,9%. W porównaniu do 2019 r. udział zbiorowości MSM wśród klientów PKD wzrósł – w 2019 r. stanowili oni 30,5% ogółu klientów PKD.

Następnie dokonano charakterystyki mężczyzn z grupy MSM pod względem kategorii wieku oraz miejsca zamieszkania, co przedstawia odpowiednio Wykres 36 i Wykres 37.

Wykres 37. Mężczyźni z grupy MSM na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD – w podziale na wiek

Wykres 38. Mężczyźni z grupy MSM na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD – w podziale na miejsce zamieszkania

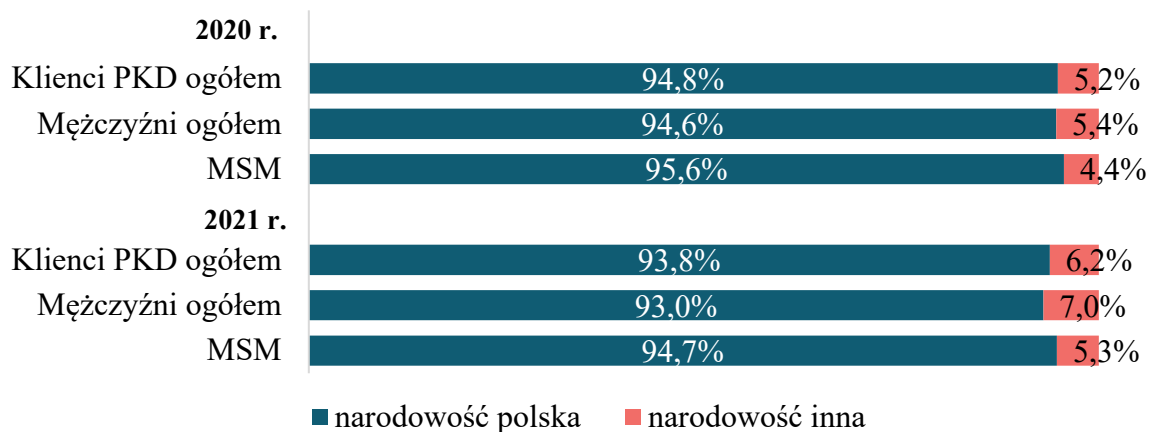

Mężczyźni MSM mieli większy udział w grupie wiekowej 18-25 lat – 36,6% w 2020 r. i 37,3% w 2021 r. w porównaniu do ogółu klientów PKD, jak również klientów płci męskiej (zob. Wykres 36).

Ponadto mężczyźni z grupy MSM zamieszkują przede wszystkim obszary miejskie, nieco częściej niż klienci ogółem oraz mężczyźni łącznie (zob. Wykres 37).

Na kolejnym wykresie przedstawiono natomiast charakterystykę mężczyzn MSM z uwzględnieniem narodowości.

Wykres 39. Mężczyźni z grupy MSM na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD – w podziale na narodowość

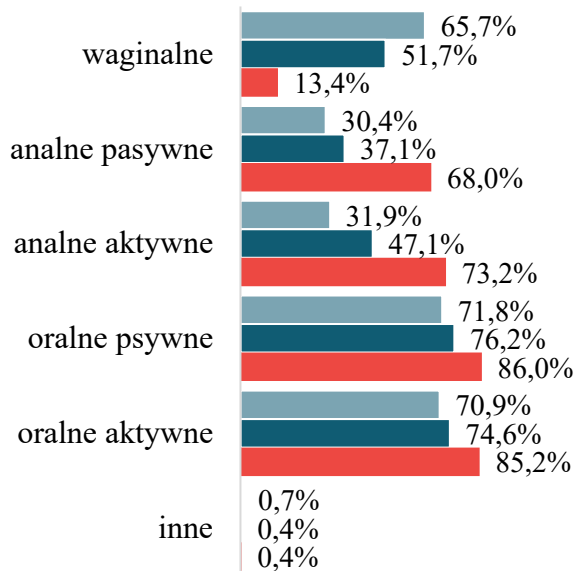
Mężczyźni MSM na tle ogółu klientów PKD oraz populacji mężczyzn nieco częściej są narodowości polskiej. Co prawda nieznacznie wzrósł udział tych, którzy należeli do innej narodowości w porównaniu do 2019 r., ale ten wzrost widoczny był również w pozostałych analizowanych grupach. W 2019 r. odsetek MSM innej narodowości wynosił 3,2%. Może się to wiązać ze wzrostem liczby imigrantów.

8.2 Stosowanie prezerwatyw

Znajdujący się poniżej Wykres 39 przedstawia rodzaj podejmowanych przez mężczyzn z grupy MSM kontaktów seksualnych.

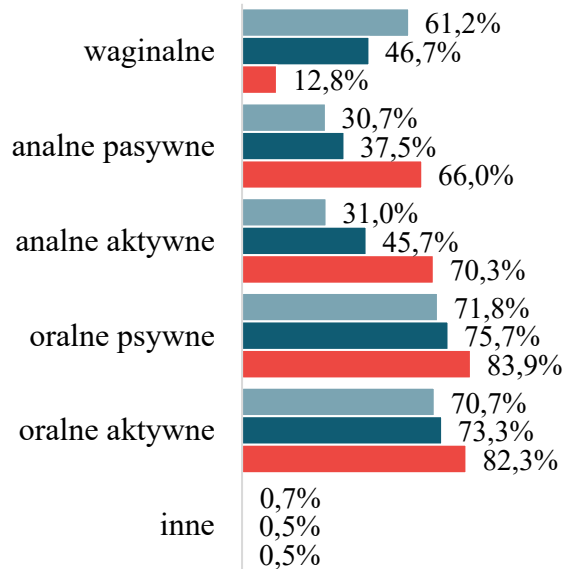
Wykres 40. Rodzaj podejmowanych kontaktów seksualnych – MSM na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD

2020 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Mężczyźni ogółem
 ■ MSM

2021 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Mężczyźni ogółem
 ■ MSM

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali podejmowanie kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Mężczyźni z grupy MSM zdecydowanie rzadziej niż wszyscy mężczyźni zgłaszający się do PKD oraz niż ogół klientów PKD, podejmują kontakty waginalne (13,4% w 2020 r. i 12,8% w 2021 r.). Częściej natomiast podejmują kontakty analne i oralne (zarówno jako strona aktywna, jak i pasywna).

W tabeli poniżej (Tabela 16) przedstawiono stosowanie prezerwatyw w zbiorowości mężczyzn MSM na tle ogółu mężczyzn i ogółu klientów PKD.

Tabela 16. Stosowanie prezerwatyw – MSM na tle populacji mężczyzn i ogółu osób odwiedzających PKD*

Wyszczególnienie		2020 r.			2021 r.		
		Klienci PKD ogółem	Mężczyźni ogółem	MSM	Klienci PKD ogółem	Mężczyźni ogółem	MSM
Waginalne	zawsze	20,2%	24,1%	34,3%	22,2%	26,2%	36,6%
	czasami	53,2%	53,3%	48,9%	52,8%	52,5%	48,8%
	nigdy	26,3%	22,4%	16,6%	24,7%	21,0%	14,3%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%
Analne pasywne	zawsze	31,1%	33,4%	33,7%	30,0%	31,9%	32,1%
	czasami	48,8%	52,5%	52,7%	50,6%	54,3%	54,6%
	nigdy	19,9%	14,0%	13,6%	19,2%	13,6%	13,2%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Analne aktywne	zawsze	33,5%	33,7%	35,4%	31,7%	31,9%	33,1%
	czasami	48,6%	48,9%	51,4%	50,6%	51,0%	53,5%
	nigdy	17,8%	17,3%	13,1%	17,5%	17,0%	13,3%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
Oralne pasywne	zawsze	0,9%	1,1%	0,9%	0,8%	0,9%	0,8%
	czasami	2,5%	2,9%	3,3%	2,3%	2,6%	2,8%
	nigdy	96,3%	95,9%	95,7%	96,5%	96,1%	96,1%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,1%	0,1%	0,5%	0,4%	0,3%
Oralne aktywne	zawsze	0,9%	1,7%	1,0%	0,7%	0,7%	0,8%
	czasami	2,3%	94,7%	3,1%	2,0%	2,1%	2,4%
	nigdy	96,6%	3,3%	95,8%	97,0%	96,9%	96,7%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,3%	0,1%	0,3%	0,3%	0,2%
Inne	zawsze	6,1%	7,6%	13,0%	6,9%	8,3%	7,3%
	czasami	3,8%	3,8%	0,0%	4,4%	6,9%	4,9%
	nigdy	79,5%	75,5%	69,6%	75,0%	73,6%	75,6%
	nie dotyczy/ odmowa	10,6%	13,2%	17,4%	13,8%	11,1%	12,2%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali dany rodzaj kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Została utrzymana tendencja, że mężczyźni należący do grupy MSM, częściej niż ogół mężczyzn zgłaszających się do PKD oraz częściej niż ogół klientów PKD, deklarują stosowanie prezerwatyw. W przypadku kontaktów analnych aktywnych 35,4% w 2020 r. i 33,0% w 2021 r. mężczyzn z grupy MSM zawsze stosuje prezerwatywę, a w przypadku kontaktów analnych pasywnych – 33,7% w 2020 r. i 32,1% w 2021 r. Również w przypadku

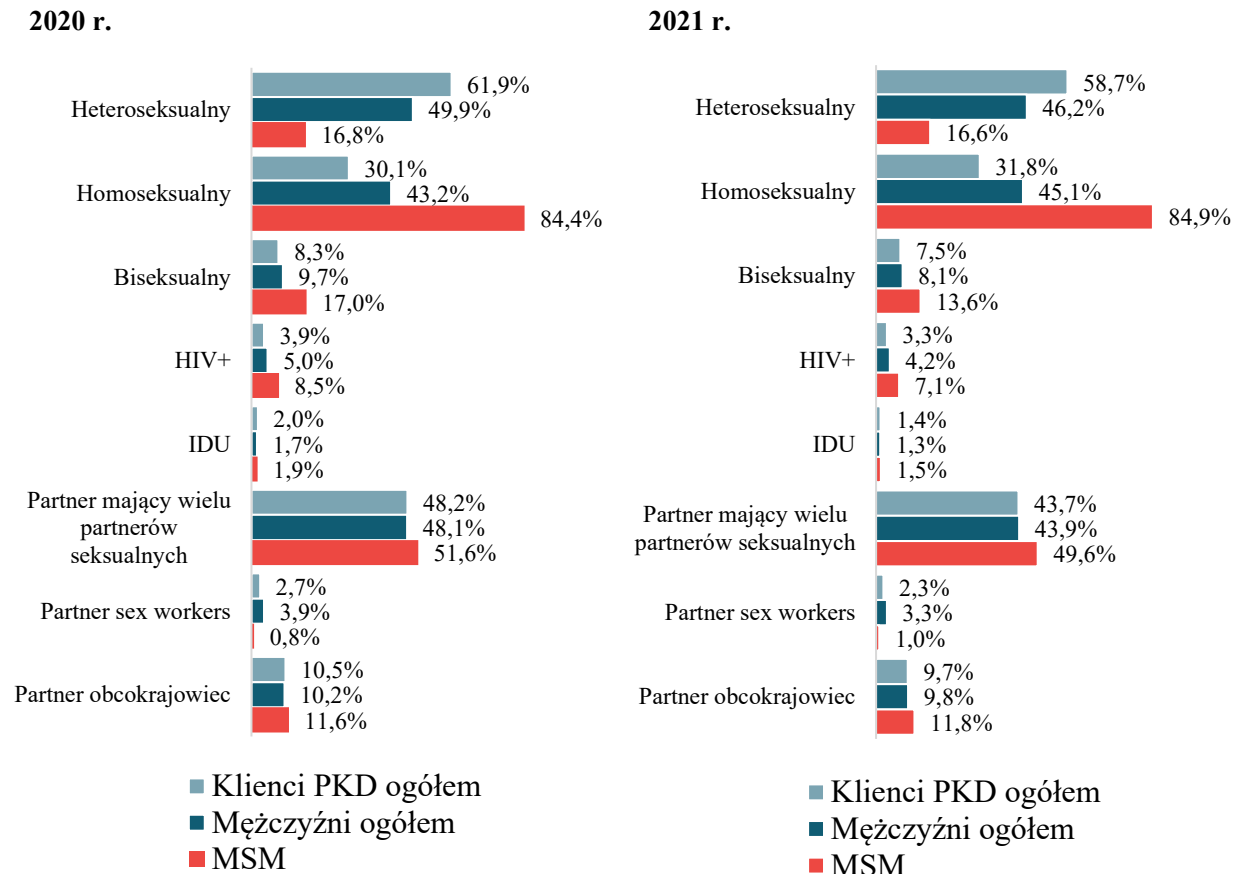
rzadziej podejmowanych kontaktów waginalnych można zauważyć wyższy wskaźnik deklaracji stosowania prezerwatyw grupie MSM niż wśród ogółu klientów PKD, czy ogółu mężczyzn.

8.3 Partnerzy seksualni

Całe życie

Poniższy wykres przedstawia charakterystykę partnerów seksualnych mężczyzn z grupy MSM posiadanych w ciągu całego życia w odniesieniu do ogółu klientów PKD oraz ogółu mężczyzn odwiedzających punkty konsultacyjno-diagnostyczne.

Wykres 41. Charakterystyka partnerów seksualnych w ciągu całego życia – MSM, mężczyźni ogółem oraz klienci PKD ogółem

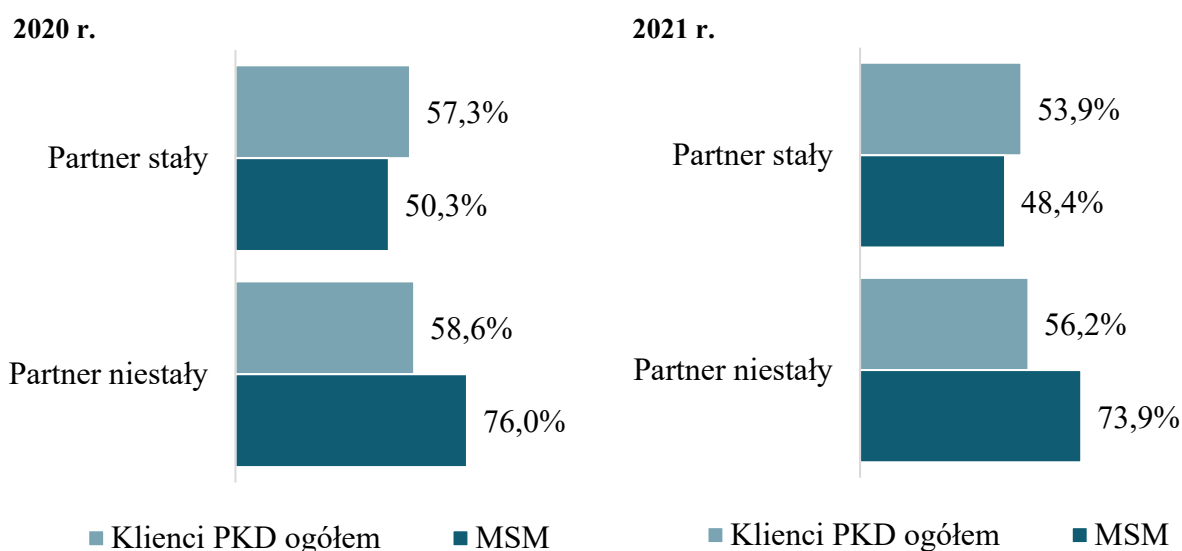
Mężczyźni należący do grupy MSM znacznie częściej niż ogół osób zgłaszających się do PKD deklarowali posiadanie w ciągu swojego życia partnerów homoseksualnych, biseksualnych, żyjących z HIV lub partnerów, którzy posiadali wielu partnerów seksualnych.

Biorąc pod uwagę liczbę partnerów w ciągu całego życia, mężczyźni należący do grupy MSM deklarowali posiadanie większej liczby partnerów seksualnych niż ogół mężczyzn oraz ogół klientów PKD. Mężczyźni z grupy MSM posiadali najczęściej od 6 do 10 partnerów (22,3% w 2020 r., 20,6% w 2021 r.) lub od 11 do 20 partnerów (21,4% w 2020 r. i 20,9% w 2021 r.). Utrzymała się widoczna w poprzednich latach tendencja, że osoby MSM deklarujące posiadanie tylko 1 partnera seksualnego stanowią mniejszy odsetek (2,7% w 2020 r. i 2,9% w 2021 r.) od osób posiadających powyżej 100 partnerów seksualnych (po 4,6% w 2020 r. i 2021 r.).

Ostatni rok

Przeprowadzona analiza objęła także temat posiadania w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD stałego lub niestałego partnera seksualnego przez mężczyzn z grupy MSM (zob. Wykres 41).

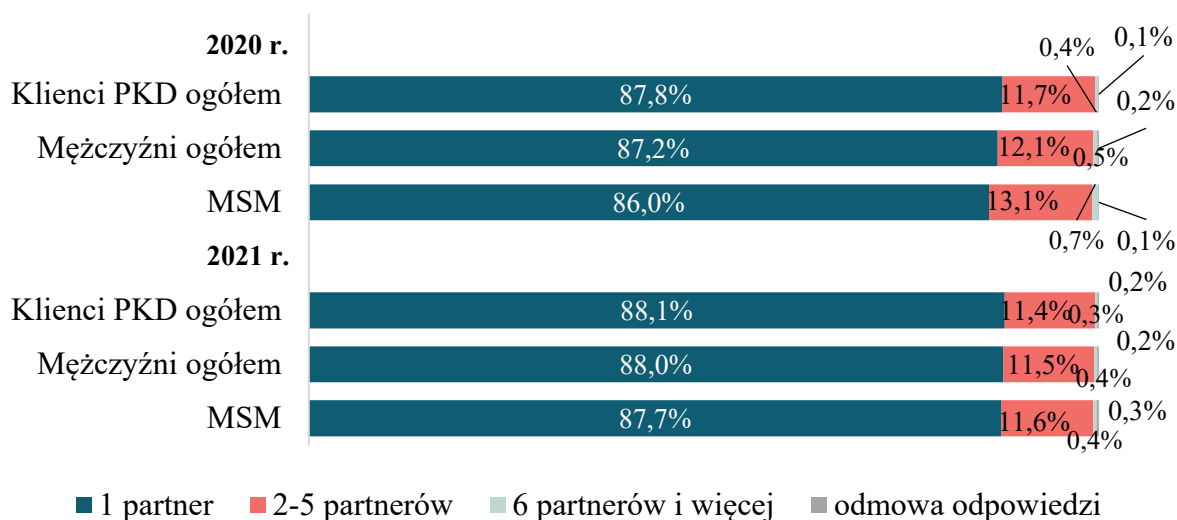
Wykres 42. Posiadanie partnerów seksualnych stałych i niestałych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD – MSM na tle ogółu osób odwiedzających PKD

Utrzymała się tendencja, że mężczyźni z grupy MSM częściej niż ogół klientów PKD deklarowali posiadanie niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD. Rzadziej niż ogół klientów PKD deklarowali posiadanie stałych partnerów w ciągu roku poprzedzającego wizytę.

Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład liczby partnerów seksualnych posiadanych przez MSM w ciągu ostatniego roku, odnosząc się do ogółu klientów PKD oraz ogółu mężczyzn (Wykres 42).

Wykres 43. Liczba stałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD – MSM na tle ogółu osób odwiedzających PKD

Większość mężczyzn należących do grupy MSM zadeklarowała, że posiadała 1 partnera seksualnego stałego w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD (86,0% w 2020 r. i 87,7% w 2021 r.). W 2020 r. nieco częściej w porównaniu do ogółu klientów PKD oraz ogółu mężczyzn, mężczyźni MSM posiadali 2-5 stałych partnerów w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD (MSM – 13,1%). Tendencja ta nie była jednak widoczna w 2021 r., gdzie w tych trzech analizowanych zbiorowościach odsetki były zbliżone.

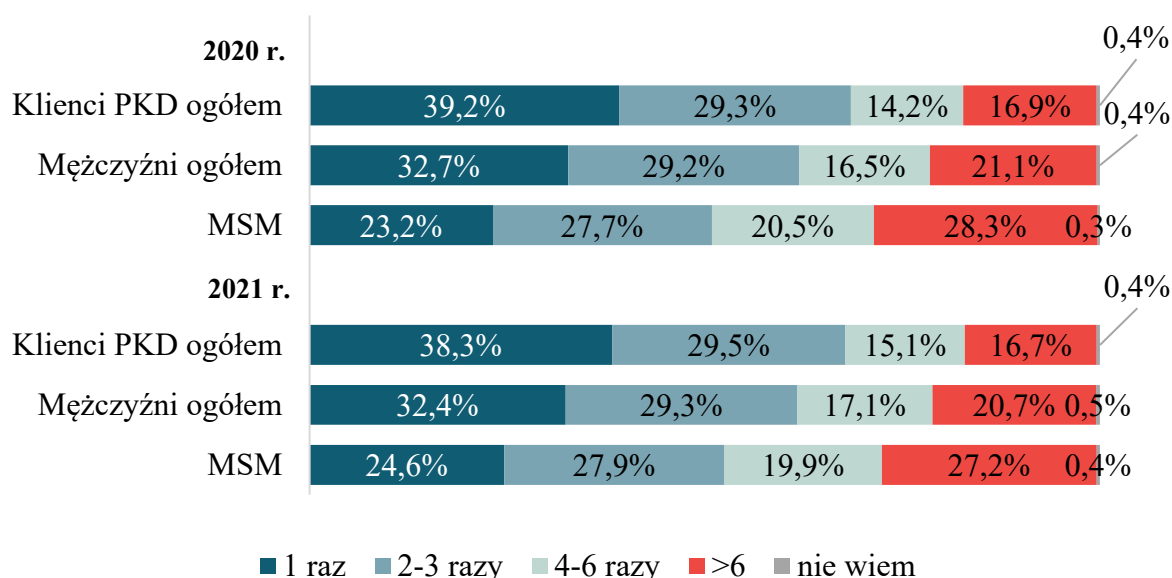
8.4 Wykonywanie testów - powody i liczba

W podrozdziale przedstawiono analizy dotyczące wykonywania testów na HIV przez mężczyzn z grupy MSM. Nadal widoczna jest tendencja, że mężczyźni z grupy MSM

częściej, niż ogół mężczyzn zgłaszających się do PKD oraz ogół klientów PKD deklarowali wielokrotne wykonywanie w przeszłości testów na HIV. W grupie tej 28,3% w 2020 r. i 27,2% w 2021 r. wykonywało w przeszłości 6 i więcej testów, podczas gdy w grupie wszystkich klientów PKD odsetki te wyniosły 16,9% i 16,7%.

Wykres 43 zawiera dane na temat liczby wykonanych testów w przeszłości przez klientów z grupy MSM.

Wykres 44. Wykonywanie testów na HIV w przeszłości przez osoby odwiedzające PKD – MSM, mężczyzn ogółem, osoby odwiedzające PKD ogółem

Większość mężczyzn należąca do grupy MSM wykonała test w przeszłości w PKD (86,7% w 2020 r. i 83,8% w 2021 r.). Niewielki odsetek testy wykonywał również w innych miejscach, takich jak: prywatne laboratorium (7,3% w 2020 r. i 8,9% w 2021 r.), punkt krwiodawstwa (3,9% w 2020 r. i 3,9% w 2021 r.) lub szpital, przychodnia NFZ (3,2% w 2020 r. i 2,7% w 2021 r.).

Klienci PKD deklarowali powody wykonania testów. Opinie mężczyzn z grupy MSM na tle ogółu klientów i ogółu mężczyzn przedstawia Tabela 17.

Tabela 17. Powód wykonania testu wśród mężczyzn z grupy MSM, mężczyzn ogółem oraz klientów PKD ogółem (wg deklaracji klientów PKD)

	2020 r.			2021 r.		
	Klienci PKD ogółem	Mężczyźni ogółem	MSM	Klienci PKD ogółem	Mężczyźni ogółem	MSM
Ryzykowne kontakty seksualne	87,7%	89,5%	93,0%	86,6%	88,0%	92,0%
Ciekawość	8,9%	8,0%	7,7%	9,3%	8,0%	6,9%
Rutynowe badania	7,6%	8,1%	10,6%	9,0%	9,4%	12,4%
Kontakt z krwią	4,9%	4,1%	1,6%	4,7%	4,2%	1,8%
Namowa partnera	3,0%	3,4%	2,1%	3,2%	3,7%	2,3%
Inne	2,4%	2,1%	1,4%	3,2%	2,8%	2,2%
Ciąża	2,2%	0,0%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%
Objawy osłabionej odporności	2,1%	2,0%	1,2%	2,2%	2,1%	1,8%
Wynik + partnera	1,7%	2,0%	3,1%	2,0%	2,4%	3,7%
Skierowanie przez lekarza	1,6%	1,4%	0,7%	1,6%	1,5%	0,9%
IDU	1,1%	1,2%	0,8%	1,0%	1,0%	0,7%
Ciąża u partnerki	0,5%	0,7%	0,1%	0,4%	0,6%	0,1%

Mężczyźni z grupy MSM deklarowali, że najczęstszym powodem wykonania testu w PKD były ryzykowne kontakty seksualne. Pomimo, że jest to także główny powodów wykonywania testu wśród ogółu klientów PKD, w tym ogółu mężczyzn, w grupie mężczyzn MSM występował on jeszcze częściej.

Drugim pod względem częstości wskazań powodem wykonywania testów było rutynowe badanie – częściej niż wśród klientów i mężczyzn ogółem.

Opinie na temat powodu wykonania testu wyrażali także doradcy PKD. Ich wskazania w przypadku grupy klientów MSM przedstawia Tabela 18.

Tabela 18. Powód wykonania testu wśród mężczyzn z grupy MSM, mężczyzn ogółem oraz klientów PKD ogółem (wg doradców PKD)

	2020 r.			2021 r.		
	Klienci PKD ogółem	Mężczyźni ogółem	MSM	Klienci PKD ogółem	Mężczyźni ogółem	MSM
k. heteroseksualne	65,1%	53,8%	17,1%	63,3%	51,8%	17,0%
k. homoseksualne	25,3%	37,3%	71,4%	25,7%	37,7%	70,4%
k. biseksualne	4,7%	5,2%	10,3%	5,4%	5,6%	10,9%
IDU+hetero	0,3%	0,3%	0,1%	0,3%	0,3%	0,1%
IDU+homo	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
IDU+biseks.	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
IDU	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
ciąża	1,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%
krewn	1,0%	0,7%	0,1%	0,8%	0,6%	0,1%
krewn+kontakty seksualne	1,6%	1,5%	0,4%	3,1%	2,9%	0,9%

Według doradców mężczyźni z grupy MSM częściej w porównaniu do ogółu klientów oraz ogółu mężczyzn wykonywali testy w PKD z powodu kontaktów homoseksualnych, ale również biseksualnych.

8.5 Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych

Na poniższym wykresie przedstawiono odsetek mężczyzn z grupy MSM, którzy podejmowali kontakty seksualne pod wpływem narkotyków lub alkoholu, w odniesieniu do ogółu klientów PKD oraz ogółu mężczyzn.

Wykres 45. Odsetek osób deklarujących podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem substancji psychoaktywnych (narkotyków lub alkoholu) wśród mężczyzn z grupy MSM, mężczyzn ogółem oraz klientów PKD ogółem

2020 r.

2021 r.

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

Klienci MSM częściej niż ogół odwiedzających PKD oraz ogół mężczyzn uprawiali seks pod wpływem narkotyków stosowanych w iniekcjach (IDU), a także substancji psychoaktywnych przyjmowanych nie w iniekcjach. Nieco rzadziej natomiast dopuszczali się kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu.

9. ANALIZA POPULACJI OSÓB NIEPEŁNOLETNICH

9.1 Charakterystyka demograficzna

Osoby nieletnie tj. poniżej 18 roku życia stanowią niewielki odsetek klientów PKD. W 2020 roku stanowiły one 0,4% wszystkich klientów PKD, a w 2020 r. – 0,2%. W grupie osób nieletnich przeważają mężczyźni – 57,8% w 2020 r. i 65,0% w 2021 r. Jednak należy zauważyć, że ponadprzeciętnie w porównaniu do ogółu klientów PKD reprezentowane są kobiety – 42,2% w 2020 r. i 35,0% w 2021 r. (w porównaniu do 33,7 i 33,3% w populacji klientów PKD ogółem).

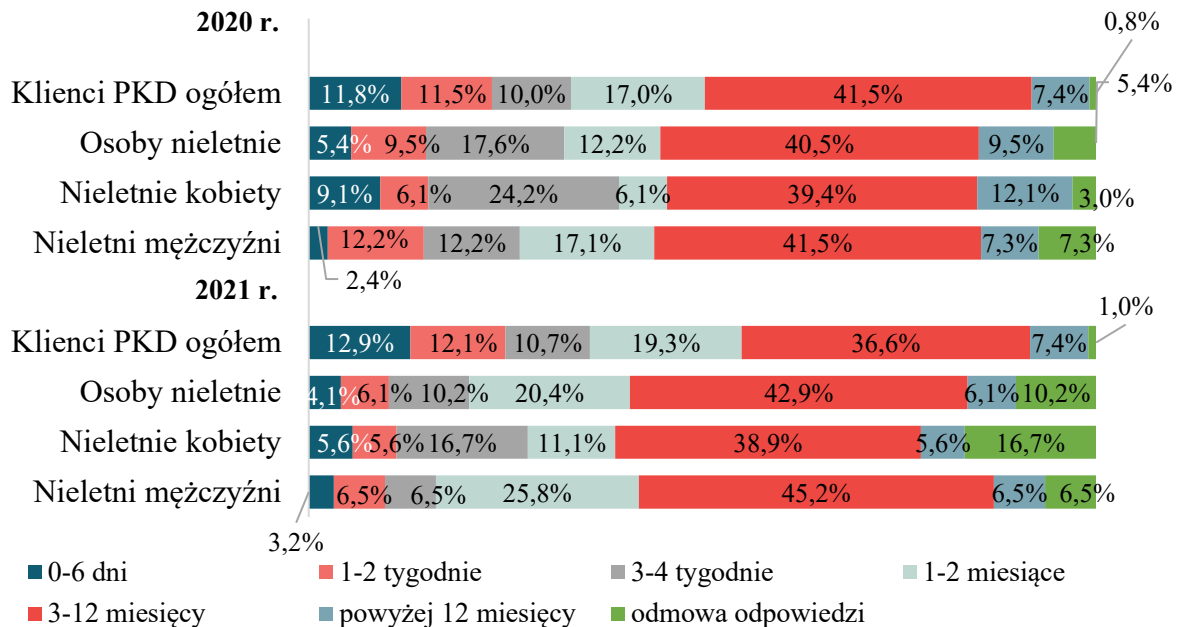
Podobnie, jak wśród klientów ogółem, również wśród klientów nieletnich nadreprezentowane są osoby zamieszkujące tereny miejskie (92,8% w 2020 r. i 98,3% w 2021 r.). Należy zauważyć, że w 2020 r. ponadprzeciętnie często nieletni klienci PKD pochodzili z terenów wiejskich – 7,2% w porównaniu do 2,1% ogółem.

Większość nieletnich klientów, podobnie jak ogół osób zgłaszających się do PKD, to obywatele Polski (97,6% w 2020 r. i 91,7% w 2021 r.). W 2020 r. odsetek osób innej narodowości wśród nieletnich klientów PKD był nawet niższy w porównaniu do ogółu klientów (5,2% ogół klientów, a 2,4% klienci nieletni), podczas gdy w 2021 r. sytuacja wyglądała odwrotnie (6,2% ogół klientów, 8,3% klienci nieletni).

9.2 Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć

Analizie poddano czas od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu, po jakim zgłaszali się nieletni klienci do PKD. Dane na ten temat przedstawia Wykres 45.

Wykres 46. Data wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu wśród nieletnich oraz ogółu klientów PKD

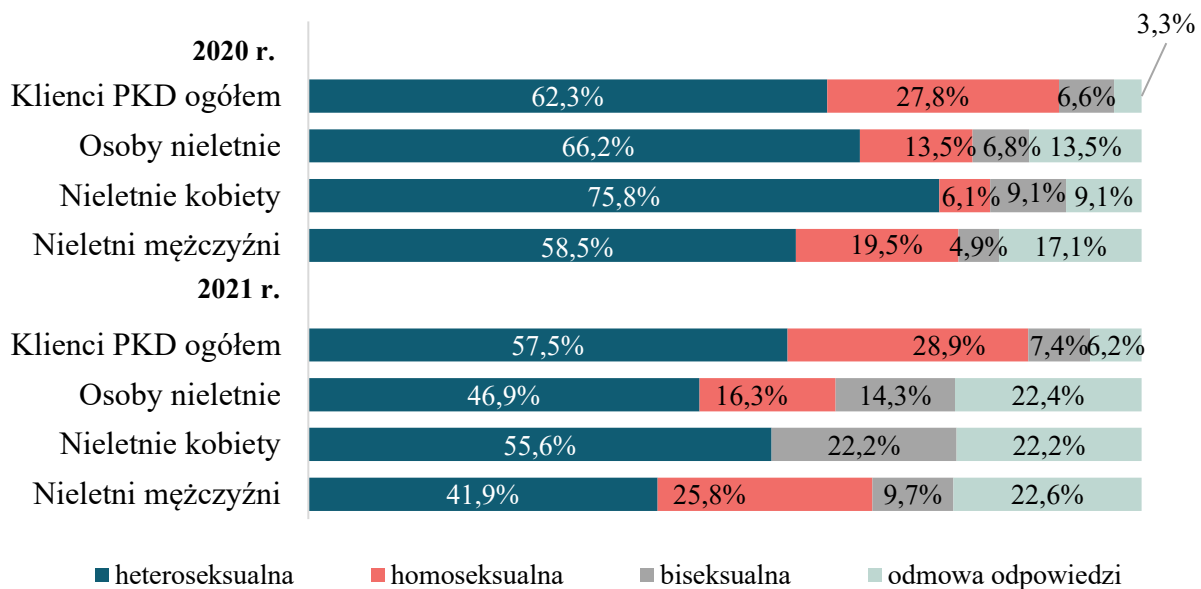
Osoby nieletnie nieco rzadziej, niż ogół klientów PKD, odwiedziły Punkt w krótkim okresie od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu tj, do 2 tygodni. W 2020 r. częściej niż ogółem klienci PKD zgłaszali się 3-4 tygodnie od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu. Natomiast w 2021 r. okres ten jeszcze bardziej się wydłużył i w porównaniu do ogółu klientów nieletni częściej zgłaszali się 1-2 miesiące lub 3-12 miesięcy od wystąpienia ryzykownego zdarzenia.

Ponadto widoczne są różnice między nieletnimi kobietami i mężczyznami. Nieletnie kobiety szybciej odwiedzały punkt konsultacyjno-diagnostyczny – 39,4% w 2020 r. i 27,9% w 2021 r. zgłosiło się w czasie do 4 tygodni od wystąpienia ryzykownego kontaktu. Na tym tle mężczyźni częściej zgłaszali się w okresie 1-2 miesiące po dacie ryzykownego zdarzenia.

Warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek odmów odpowiedzi na pytanie o datę ostatniego ryzykownego kontaktu w 2021 r. wśród osób nieletnich (10,2%), szczególnie w grupie kobiet (16,7%), co nie było obserwowane w 2020 r. i 2019 r.

Kolejny wykres (Wykres 46) przedstawia strukturę osób nieletnich pod względem orientacji seksualnej, w odniesieniu do ogółu klientów PKD z uwzględnieniem różnic między nieletnimi kobietami i mężczyznami.

Wykres 47. Orientacja seksualna osób nieletnich oraz ogółu klientów PKD

Wśród osób nieletnich będących klientami PKD, podobnie jak wśród ogółu klientów, dominują osoby heteroseksualne. Rok do roku w grupie nieletnich zwiększa się odsetek odmawiających odpowiedzi na pytanie o orientację seksualną – w 2019 r. wynosił 10,5%, w 2020 r. – 13,5%, a w 2021 r. – 22,4%. Z jednej strony może mieć to związek z niedookreśleniem jeszcze swojej tożsamości, ale z drugiej strony może być to efekt obaw przed przyznaniem się do swojej orientacji.

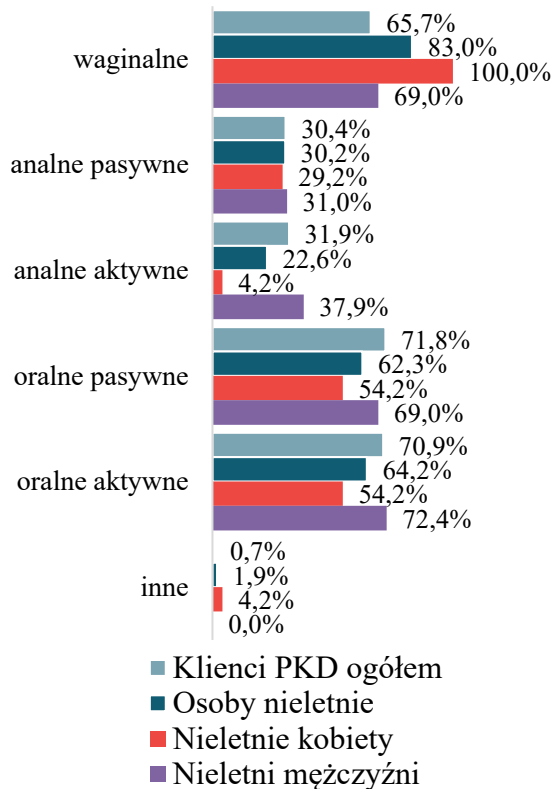
Wśród zgłaszających się do PKD nieletnich kobiet przeważa orientacja heteroseksualna. Z kolei wśród mężczyzn znaczący udział mają osoby o orientacji homoseksualnej. W przypadku 2021 r. wśród nieletnich kobiet nie było osób homoseksualnych, ale za to znaczny udział stanowiły osoby o orientacji biseksualnej.

9.3 Stosowanie prezerwatyw

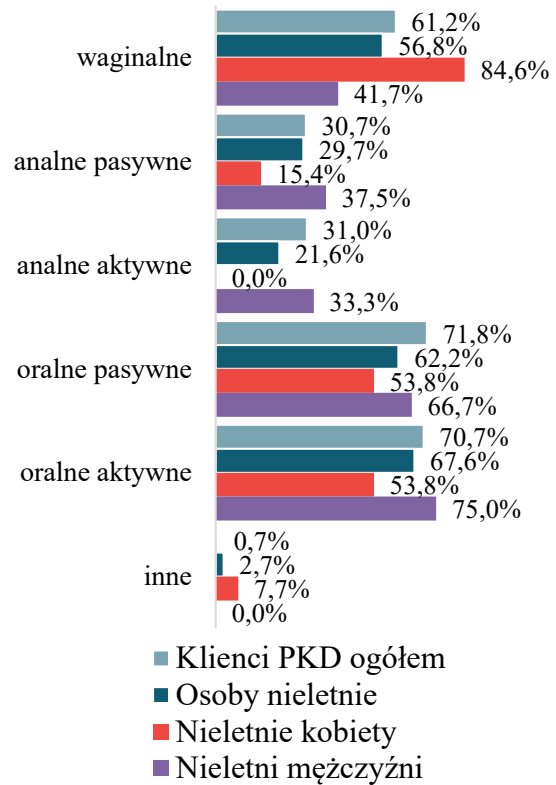
Kolejny wykres przedstawia rodzaj podejmowanych kontaktów seksualnych przez ogół klientów PKD oraz osoby nieletnie, z uwzględnieniem płci.

Wykres 48. Rodzaje podejmowanych kontaktów seksualnych przez osoby nieletnie i ogół klientów PKD*

2020 r.

2021 r.

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali podejmowanie kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Osoby nieletnie zgłaszające się do PKD, jeżeli uprawiały seks, to w 2020 r. najczęściej były to kontakty waginalne (83,0%), które jednocześnie rzadziej były podejmowane w 2020 r. (63,6%). Taki rodzaj kontaktów seksualnych dotyczył wszystkich kobiet w 2020 r. i większości w 2021 r. (84,6%).

Popularny w tej grupie, podobnie jak wśród ogółu klientów PKD, jest również seks oralny (pasywny i aktywny). W tym przypadku częściej na taki rodzaj kontaktów seksualnych decydowali się nieletni mężczyźni niż kobiety.

Doświadczenia osób nieletnich w zakresie stosowania prezerwatyw, w tym w odniesieniu do ogółu klientów PKD, przedstawia Tabela 19.

Tabela 19. Stosowanie prezerwatyw przez osoby nieletnie i ogół klientów PKD*

Wyszczególnienie		2020 r.		2021 r.	
		Klienci PKD ogółem	Osoby nieletnie	Klienci PKD ogółem	Osoby nieletnie
Waginalne	zawsze	20,2%	34,1%	22,2%	19,0%
	czasami	53,2%	47,7%	52,8%	47,6%
	nigdy	26,3%	18,2%	24,7%	33,3%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,0%	0,3%	0,0%
Analne pasywne	zawsze	31,1%	31,3%	30,0%	27,3%
	czasami	48,8%	25,0%	50,6%	27,3%
	nigdy	19,9%	43,8%	19,2%	45,5%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%
Analne aktywne	zawsze	33,5%	33,3%	31,7%	12,5%
	czasami	48,6%	33,3%	50,6%	50,0%
	nigdy	17,8%	33,3%	17,5%	37,5%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%
Oralne pasywne	zawsze	0,9%	0,0%	0,8%	4,3%
	czasami	2,5%	0,0%	2,3%	0,0%
	nigdy	96,3%	100,0%	96,5%	95,7%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,0%	0,5%	0,0%
Oralne aktywne	zawsze	0,9%	0,0%	0,7%	0,0%
	czasami	2,3%	0,0%	2,0%	0,0%
	nigdy	96,6%	100,0%	97,0%	100,0%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,0%	0,3%	0,0%
Inne	zawsze	6,1%	0,0%	6,9%	0,0%
	czasami	3,8%	0,0%	4,4%	0,0%
	nigdy	79,5%	100,0%	75,0%	100,0%
	nie dotyczy/ odmowa	10,6%	0,0%	13,8%	0,0%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali dany rodzaj kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

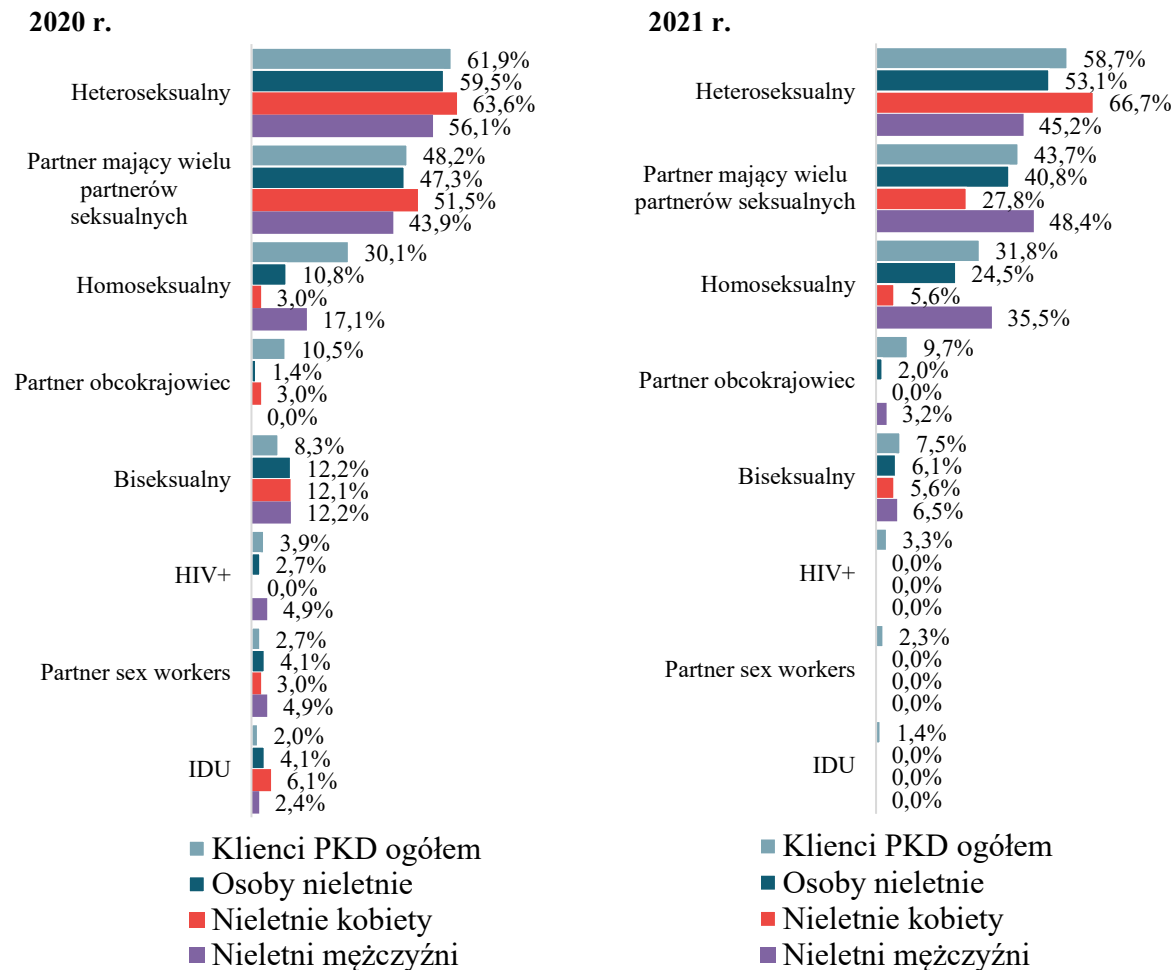
W 2020 r. osoby nieletnie częściej niż ogół klientów PKD stosowały prezerwatywę w kontaktach seksualnych waginalnych. Jednak w 2021 r. trend ten nie był już widoczny i zwiększył się udział niestosujących prezerwatyw podczas seksu waginalnego. Podobnie jak ogół klientów PKD, osoby nieletnie nie stosują nigdy prezerwatyw w kontaktach oralnych. Częściej natomiast osoby nieletnie nie stosowały zabezpieczenia w postaci prezerwatyw podczas seksu analnego.

9.4 Partnerzy seksualni

Całe życie

Poniższy wykres przedstawia charakterystykę partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia przez nieletnich klientów PKD, z uwzględnieniem różnic między płciami oraz w odniesieniu do ogółu osób odwiedzających punkty konsultacyjno-diagnostyczne.

Wykres 49. Charakterystyka partnerów seksualnych osób nieletnich i ogółu klientów PKD

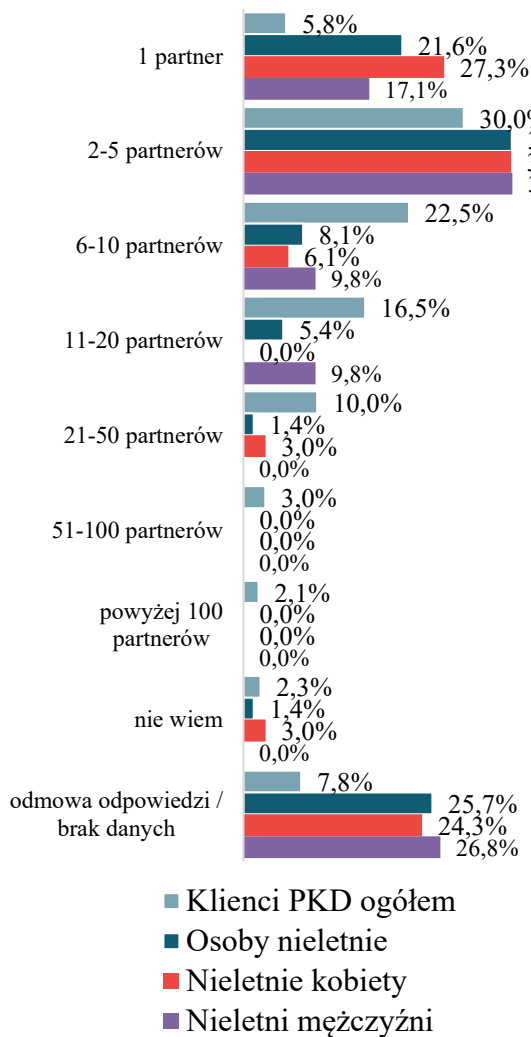

Partnerami seksualnymi osób nieletnich są przede wszystkim osoby heteroseksualne (59,5% w 2020 r. i 53,1% w 2021 r.). Częściej takich partnerów miały nieletnie kobiety niż mężczyźni. Partnerzy homoseksualni byli wskazywani istotnie rzadziej niż wśród ogółu klientów i częściej przez mężczyzn niż kobiety. Dodatkowo w 2021 r. nieletni mężczyźni częściej niż kobiety podejmowali kontakty seksualne z osobami posiadającymi wielu partnerów seksualnych. W 2020 r. tendencja była odwrotna – nieletnie klientki PKD częściej deklarowały, że ich partnerzy mieli wielu partnerów seksualnych.

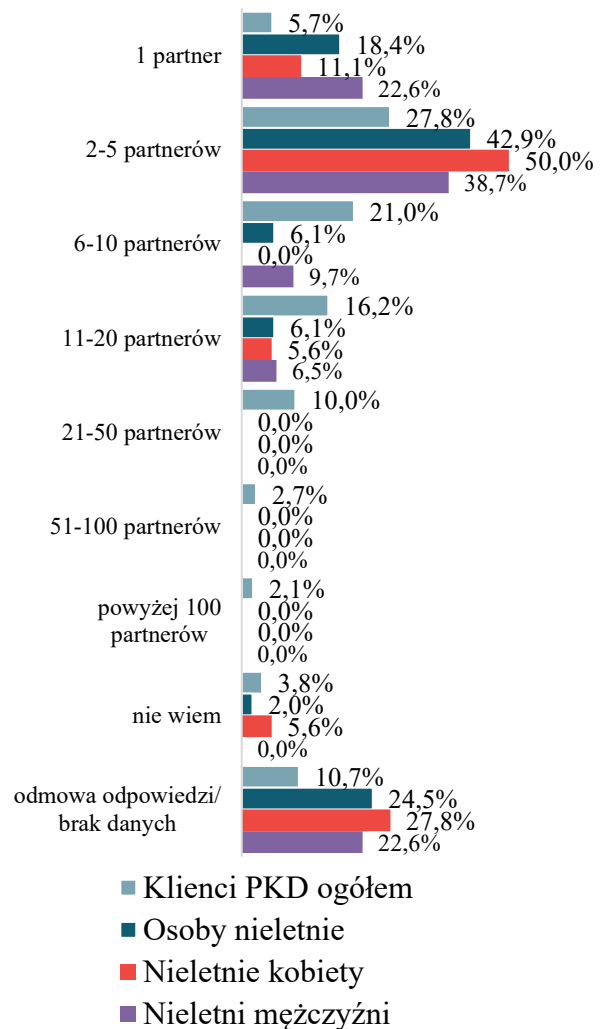
Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład liczby partnerów seksualnych posiadanych przez nieletnich klientów PKD w ciągu całego życia, z uwzględnieniem płci i odnosząc się do ogółu klientów PKD (Wykres 49).

Wykres 50. Liczba partnerów seksualnych przez całe życie osób nieletnich na tle ogółu klientów PKD

2020 r.

2021 r.

Osoby nieletnie mają raczej mniejszą liczbę partnerów seksualnych niż ogół klientów PKD, co wydaje się być logiczne ze względu na ich młody wiek. W 2020 r. 58,1% a w 2021 r. 61,2% nie miało więcej niż 5 partnerów w swoim życiu.

O ile w 2021 r. żadna z osób nieletnich nie wskazała, że posiadała więcej niż 20 partnerów, o tyle w 2020 r. zdarzyła się jedna osoba, która deklarowała posiadanie między 21 a 50 partnerów seksualnych.

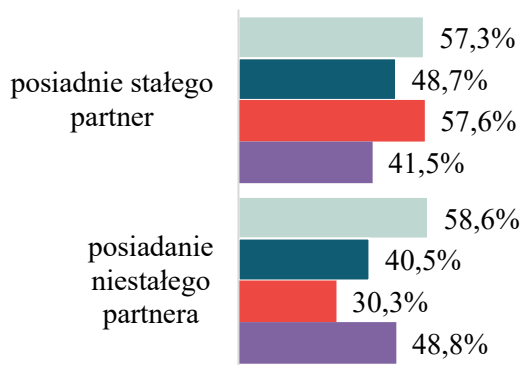
W grupie nieletnich klientów PKD należy zwrócić uwagę na ponadprzeciętnie wysoki udział odmów lub braków odpowiedzi na pytania o liczbę partnerów seksualnych w ciągu całego życia.

Ostatni rok

Przeprowadzone analizy objęły także zagadnienia posiadania w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD stałego lub niestałego partnera seksualnego przez osoby nieletnie (Wykres 50).

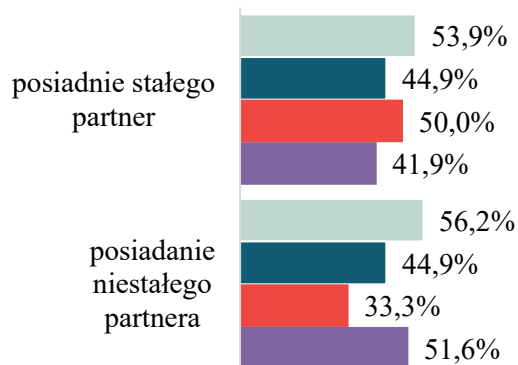
Wykres 51. Posiadanie stałych i niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD wśród osób nieletnich i ogółu klientów PKD

2020 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby nieletnie
 ■ Nieletnie kobiety
 ■ Nieletni mężczyźni

2021 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby nieletnie
 ■ Nieletnie kobiety
 ■ Nieletni mężczyźni

Osoby nieletnie zgłaszające się do PKD nieco rzadziej niż klienci ogółem posiadali partnera stałego lub przygodnego w 2020 r. i 2021 r.

Stałych partnerów częściej posiadały w obu analizowanych latach nieletnie kobiety. Z kolei nieletni mężczyźni charakteryzowali się większym odsetkiem posiadających partnerów niestałych.

9.5 Wykonywanie testów – powody i liczba

W podrozdziale przedstawiono analizy dotyczące wykonywania testów na HIV przez nieletnich klientów PKD, z uwzględnieniem różnic ze względu na płeć w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Deklaracje nieletnich klientów PKD odnośnie powodów wykonania testów przedstawia Tabela 20.

Tabela 20. Powód wykonania testów wśród osób nieletnich oraz ogółu klientów PKD – wg deklaracji klientów PKD

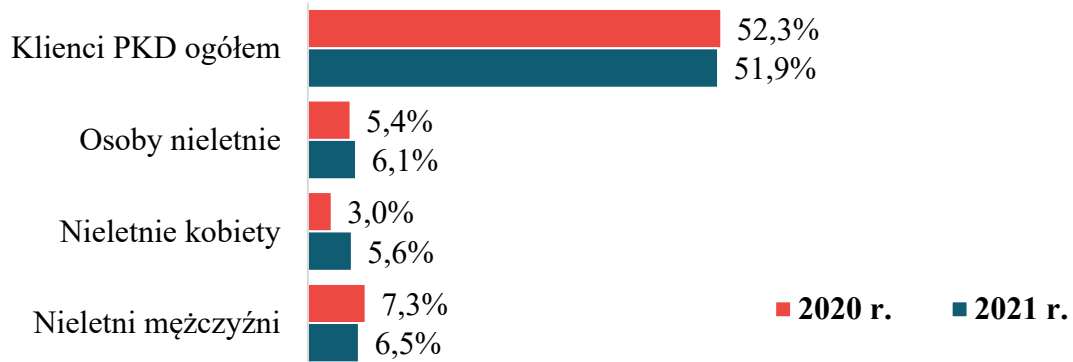
Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby nieletnie	Nieletnie kobiety	Nieletni mężczyźni	Klienci PKD ogółem	Osoby nieletnie	Nieletnie kobiety	Nieletni mężczyźni
Ryzykowne kontakty seksualne	87,7%	70,3%	69,7%	72,5%	86,6%	79,6%	61,1%	90,3%
IDU	1,1%	2,7%	3,0%	2,5%	1,0%	4,1%	0,0%	6,5%
Kontakt z krwią	4,9%	35,1%	45,5%	27,5%	4,7%	20,4%	22,2%	19,4%
Ciąża	2,2%	1,4%	3,0%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Ciąża u partnerki	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Ciekawość	8,9%	8,1%	12,1%	5,0%	9,3%	6,1%	5,6%	6,5%
Rutynowe badania	7,6%	5,4%	9,1%	2,5%	9,0%	2,0%	5,6%	0,0%
Namowa partnera	3,0%	1,4%	0,0%	2,5%	3,2%	2,0%	0,0%	3,2%
Objawy osłabionej odporności	2,1%	2,7%	0,0%	5,0%	2,2%	4,1%	5,6%	3,2%
Skierowanie przez lekarza	1,6%	2,7%	3,0%	2,5%	1,6%	2,0%	5,6%	0,0%
Wynik + partnera	1,7%	1,4%	0,0%	2,5%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Inne	2,4%	16,2%	9,1%	22,5%	3,2%	14,3%	27,8%	6,5%

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób nieletnich, podobnie jak ogółu klientów PKD, były ryzykowne kontakty seksualne (70,3% w 2020 r. i 79,6% w 2021 r.). Odsetek ten wzrósł w porównaniu do 2019 r., kiedy wynosił 52,0%.

Nieletni klienci PKD, na tle ogółu populacji klientów, częściej zgłaszali się by wykonać test w związku z kontaktem z krwią (35,1% w 2020 r. i 20,4%), co było także jednym z ważniejszych powodów w tej grupie w 2019 r. (21,3%).

Na kolejnym wykresie przedstawiono deklaracje osób nieletnich co do wykonywania testów w przeszłości (zob. Wykres 51).

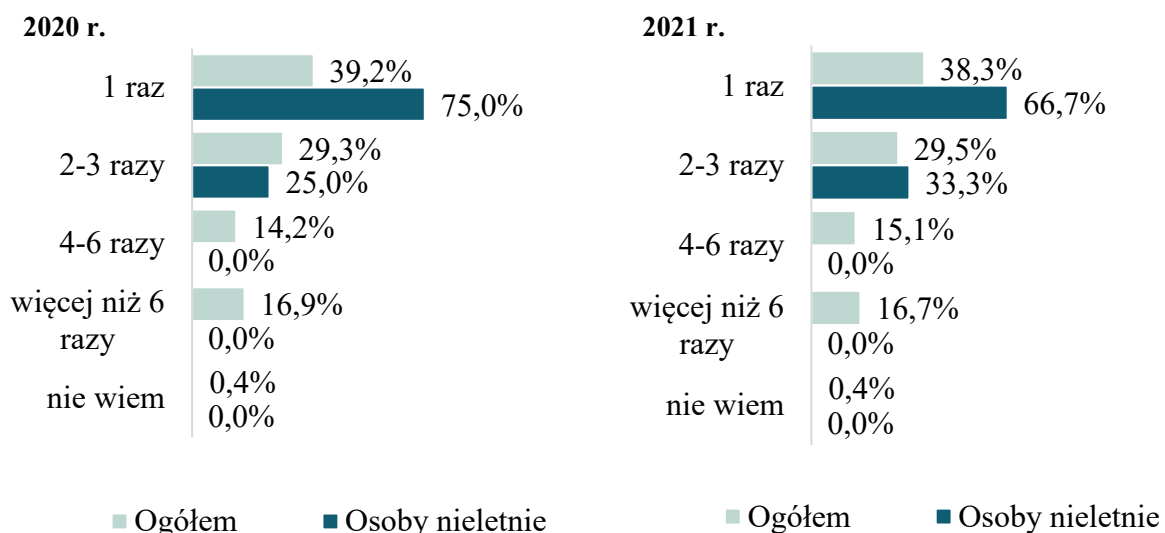
Wykres 52. Wykonanie testu w przeszłości przez osoby nieletnie na tle ogółu klientów PKD

Nieletni odwiedzający punkty konsultacyjno-diagnostyczne istotnie rzadziej wykonywali testy w przeszłości w porównaniu do ogółu klientów PKD. Należy ponadto odnotować, że w 2020 r. i 2021 r. odsetek nieletnich, którzy wykonali test w przeszłości zmniejszył się odnosząc do wyników z 2019 r. (12,9%).

Poniższy wykres z kolei przedstawia rozkład pod względem liczby wykonanych testów w przeszłości przez osoby nieletnie w porównaniu z ogółem klientów PKD.

Wykres 53. Liczba testów wykonanych przez osoby nieletnie w przeszłości na tle ogółu klientów PKD*

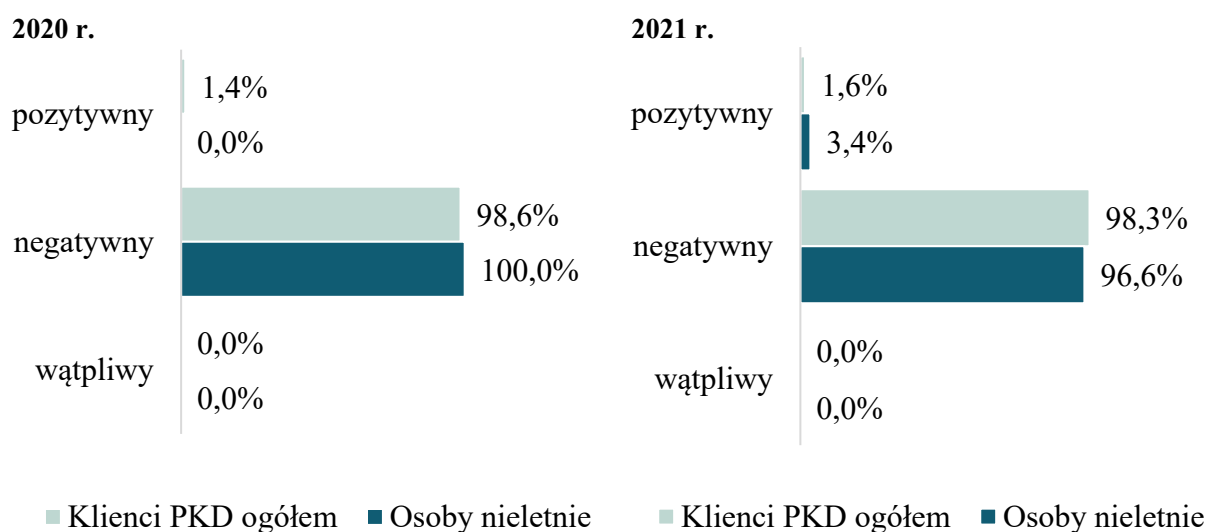

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy wykonali w przeszłości test HIV.

W zdecydowanej większości przypadków osoby nieletnie, które wykonały w przeszłości test HIV, zrobiły to jeden raz. Żadna z osób młodych nie wykonała testu więcej niż 3 razy.

Analizie poddano również wyniki testu wykonanego przez osoby nieletnie podczas wizyty w PKD, co przedstawia Wykres 53.

Wykres 54. Wyniki testu wykonanego w PKD wśród osób nieletnich oraz ogółu klientów PKD*

W 2020 r., podobnie jak w 2019 r., żaden z nieletnich klientów PKD nie uzyskał pozytywnego wyniku testu HIV. W 2021 r. dotyczyło to dwóch osób (3,4%).

9.6 Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych

W tabeli znajdującej się poniżej (Tabela 21) przedstawiono odsetek nieletnich klientów PKD, którzy podejmowali kontakty seksualne pod wpływem narkotyków lub alkoholu, z uwzględnieniem zróżnicowania według płci i w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Tabela 21. Sytuacje wiążące się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na osoby nieletnie oraz ogół klientów PKD

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby nieletnie	Nieletnie kobiety	Nieletni mężczyźni	Klienci PKD ogółem	Osoby nieletnie	Nieletnie kobiety	Nieletni mężczyźni
Iniekcje	1,1%	4,1%	6,1%	2,4%	1,1%	4,1%	0,0%	6,5%
Używanie wspólnych igieł i strzykawek*	29,0%	100,0%	100,0%	100,0%	34,9%	100,0%	0,0%	100,0%
Seks pod wpływem substancji przyjmowanych w iniekcjach*	31,6%	33,3%	0,0%	100,0%	36,4%	50,0%	0,0%	50,0%
Seks pod wpływem substancji nieprzyjmowanych w iniekcjach**	37,1%	63,9%	63,2%	64,7%	35,1%	60,0%	60,0%	60,0%
Seks pod wpływem alkoholu	13,0%	29,7%	36,4%	24,4%	11,1%	22,4%	16,7%	25,8%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

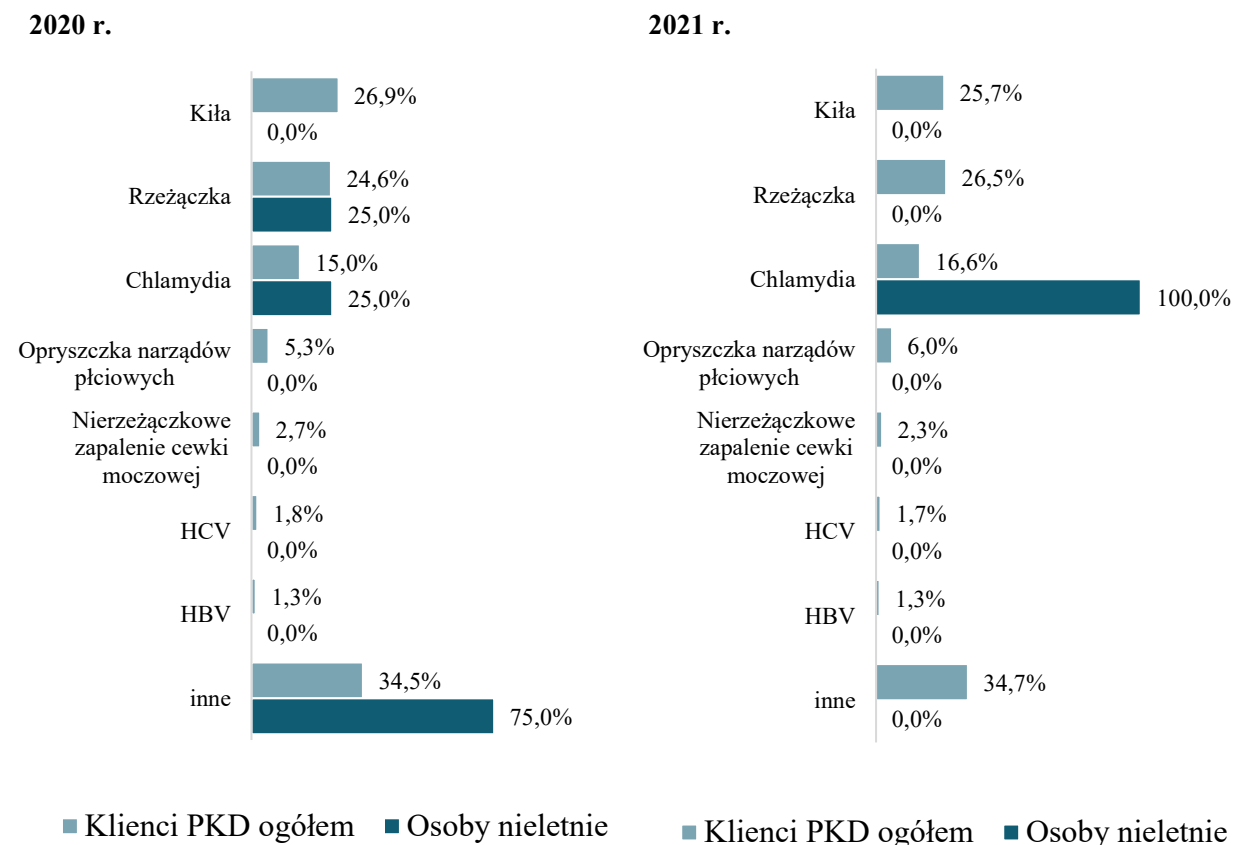
Nieletni klienci PKD częściej w porównaniu do ogółu populacji klientów PKD przyjmowali substancje psychoaktywne w formie iniekcji, a także używali podczas tego wspólnych igieł i strzykawek. Częściej również uprawiali seks pod wpływem narkotyków (zarówno stosowanych w iniekcjach, jak i pozostałych) lub alkoholu.

Hipoteza, że nieletni mężczyźni (poniżej 18 roku życia) pod wpływem substancji psychoaktywnych częściej są narażeni na ryzykowne sytuacje niż nieletnie kobiety została zweryfikowana częściowo. Mężczyźni co prawda częściej uprawiali seks pod wpływem narkotyków stosowanych w iniekcjach, jednak kontakty seksualne pod wpływem innych substancji psychoaktywnych nieprzyjmowanych w iniekcjach występowały na zbliżonym poziomie w obu grupach wyróżnionych ze względu na płeć. Z kolei w przypadku seksu pod wpływem alkoholu w 2020 r., częściej dotyczyło to kobiet, a w 2021 r. – mężczyzn. Należy mieć na uwadze, że zbiorowość klientów PKD poniżej 18 roku życia jest relatywnie

niewielka w populacji osób zgłaszających się do Punktów, więc trudno mówić tutaj o jednoznacznych trendach.

Analizie poddano również zachorowalność na STIs wśród osób nieletnich, co przedstawia kolejny wykres (zob. Wykres 54).

Wykres 55. Zachorowalność na STIs wśród osób nieletnich na tle wszystkich klientów PKD*

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy chorowali na STIs.

Wśród osób nieletnich obserwuje się znacznie niższą zachorowalność na choroby przenoszone drogą płciową, niż w całej populacji klientów PKD. Odsetek chorych w całej populacji wynosił w 2020 r. 9,9%, a wśród nieletnich 5,4%. Z kolei w 2021 r. odpowiednio 10,9% i 2,0%. Pojawiające się wśród osób nieletnich choroby przenoszone drogą płciową to chlamydia i rzeżączka.

10. ANALIZA POPULACJI OSÓB W WIEKU 18-25 LAT

10.1 Charakterystyka demograficzna

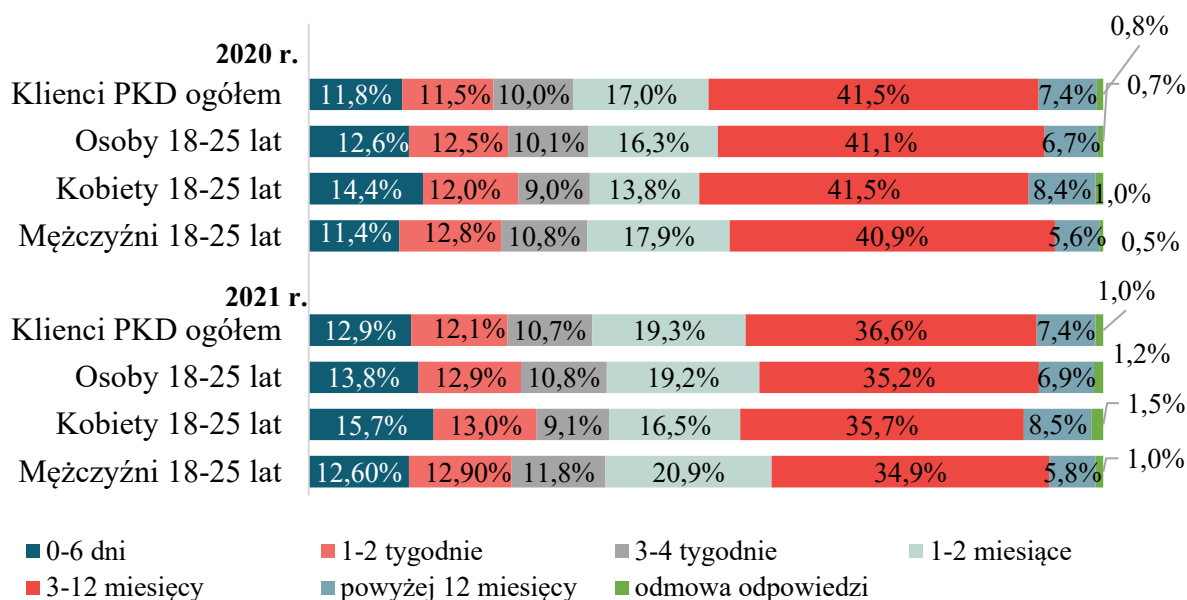
Osoby w grupie wiekowej 18-25 lat stanowią około 1/3 ogółu klientów PKD - w 2020 roku 33,6%, a w 2020 r. – 36,6%. W tej grupie wiekowej również przeważają mężczyźni – 60,7% w 2020 r. i 60,8% w 2021 r. Jednak należy zauważyć, że ponadprzeciętnie w porównaniu do ogółu klientów PKD reprezentowane są kobiety – 39,3% w 2020 r. i 39,2% w 2021 r. Podobnie, jak wśród klientów ogółem, również wśród klientów w wieku 18-25 lat nadreprezentowane są osoby zamieszkujące tereny miejskie (98,1% w 2020 r. i 97,5% w 2021 r.).

Większość klientów w wieku 18-25 lat, podobnie jak ogół osób zgłaszających się do PKD, to obywatele Polski (93,4% w 2020 r. i 92,8% w 2021 r.). Jednakże w grupie tej udział osób innej narodowości jest nieco wyższy niż przeciętnie wśród klientów PKD – w 2020 r. 6,6%, a w 2021 r. – 7,2%.

10.2 Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć

Analizie poddano czas od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu, po jakim zgłaszali się do PKD klienci w wieku 18-25 lat. Dane na ten temat przedstawia Wykres 55.

Wykres 56. Data wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu wśród osób w wieku 18-25 lat oraz ogółu klientów PKD

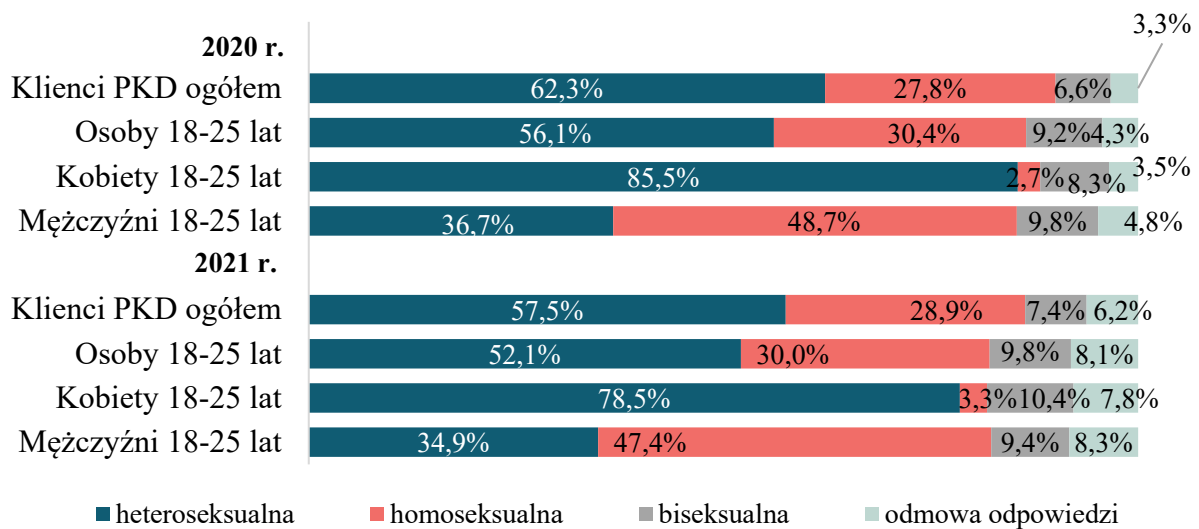

Osoby w wieku 18-25 lat, podobnie jak ogół klientów PKD, najczęściej zgłaszały się do Punktu w okresie od 3 do 12 miesięcy od wystąpienia ryzykownego kontaktu. W 2021 r. w porównaniu do 2020 r. zwiększył się udział tych, którzy zgłaszały się w czasie krótszym niż miesiąc – 35,2% w 2020 r. i 37,5% w 2021 r.

Kobiety w wieku 18-25 lat częściej niż mężczyźni z podobnej grupy wiekowej zgłaszały się w krótkim odstępie od czasu ostatniego ryzykownego kontaktu, tj. do tygodnia (14,4% w 2020 r. i 15,7% w 2021 r.). Mężczyźni natomiast częściej niż kobiety odwiedzali PKD 1-2 miesiące od wystąpienia sytuacji ryzykownej.

Kolejny wykres (Wykres 56) przedstawia strukturę osób w wieku 18-25 lat pod względem orientacji seksualnej, w odniesieniu do ogółu klientów PKD oraz z uwzględnieniem różnic między kobietami i mężczyznami w tej grupie wiekowej.

Wykres 57. Orientacja seksualna osób w wieku 18-25 lat oraz ogółu klientów PKD

Wśród osób w wieku 18-25 lat będących klientami PKD przeważają osoby heteroseksualne. W tej grupie wiekowej częściej niż ogółem w populacji klientów PKD występowały osoby o orientacji homoseksualnej (30,4% w 2020 r. i 30,0% w 2021 r.). Dodatkowo udział takich osób zwiększył się w porównaniu z 2019 r., kiedy wynosił 28,4%.

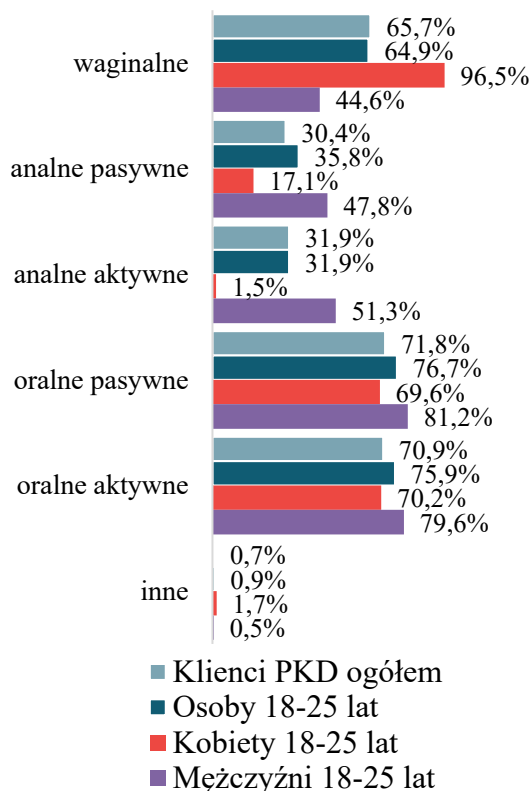
Wśród zgłaszających się do PKD kobiet w wieku 18-25 lat przeważa orientacja heteroseksualna. Z kolei wśród mężczyzn ponadprzeciętnie wysoki udział mają osoby o orientacji homoseksualnej.

10.3 Stosowanie prezerwatyw

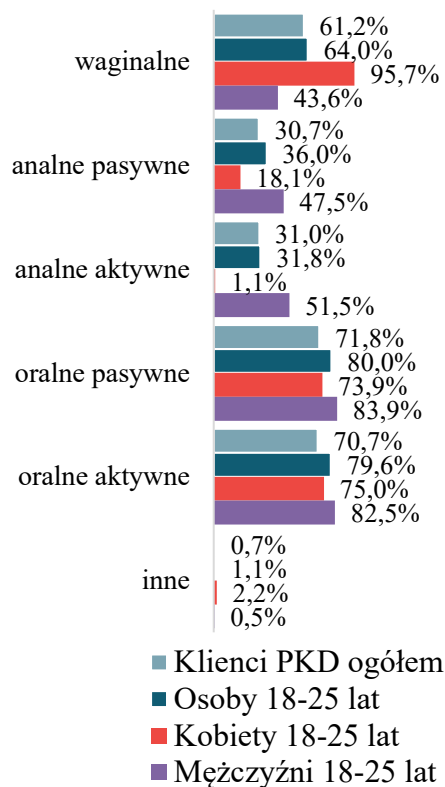
Kolejny wykres przedstawia rodzaj podejmowanych kontaktów seksualnych przez ogół klientów PKD oraz osoby w wieku 18-25 lat, z uwzględnieniem płci.

Wykres 58. Rodzaje podejmowanych kontaktów seksualnych przez osoby w wieku 18-25 lat i ogół klientów PKD

2020 r.

2021 r.

Osoby w wieku 18-25 lat, zgłaszające się do PKD, częściej niż ogół klientów deklarowali uprawianie seksu oralnego (pasywnego i aktywnego). Dodatkowo odsetki te były wyższe w porównaniu do 2019 r. Także nieco częściej podejmowali kontakty seksualne analne pasywne.

Kontakty waginalne, wymieniane w tej grupie wiekowej nieco rzadziej niż wśród ogółu klientów, były dominującą formą kontaktu seksualnego w przypadku kobiet w wieku 18-25 lat. Z kolei w grupie mężczyzn w wieku 18-25 lat istotnie częściej uprawiano seks analny (pasywny lub aktywny), co wiąże się ze znaczną grupą osób o orientacji homoseksualnej w tej zbiorowości.

Doświadczenia osób w wieku 18-25 lat w zakresie stosowania prezerwatyw, w tym w odniesieniu do ogółu klientów PKD, przedstawia Tabela 22.

Tabela 22. Stosowanie prezerwatyw przez osoby w wieku 18-25 lat i ogół klientów PKD*

Wyszczególnienie		2020 r.		2021 r.	
		Klienci PKD ogółem	Osoby w wieku 18-25 lat	Klienci PKD ogółem	Osoby w wieku 18-25 lat
Waginalne	zawsze	20,2%	23,0%	22,2%	25,7%
	czasami	53,2%	57,3%	52,8%	54,6%
	nigdy	26,3%	19,5%	24,7%	19,4%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%
Analne pasywne	zawsze	31,1%	29,1%	30,0%	30,8%
	czasami	48,8%	51,0%	50,6%	49,9%
	nigdy	19,9%	19,6%	19,2%	19,1%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,2%	0,2%	0,3%
Analne aktywne	zawsze	33,5%	33,4%	31,7%	34,5%
	czasami	48,6%	50,1%	50,6%	49,5%
	nigdy	17,8%	16,3%	17,5%	15,7%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%
Oralne pasywne	zawsze	0,9%	1,0%	0,8%	0,9%
	czasami	2,5%	2,6%	2,3%	2,3%
	nigdy	96,3%	96,1%	96,5%	96,3%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,3%	0,5%	0,5%
Oralne aktywne	zawsze	0,9%	0,9%	0,7%	0,8%
	czasami	2,3%	2,7%	2,0%	2,1%
	nigdy	96,6%	96,1%	97,0%	96,9%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,4%	0,3%	0,3%
Inne	zawsze	6,1%	9,1%	6,9%	8,6%
	czasami	3,8%	3,6%	4,4%	1,2%
	nigdy	79,5%	76,4%	75,0%	77,8%
	nie dotyczy/ odmowa	10,6%	10,9%	13,8%	12,4%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali dany rodzaj kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

W grupie wiekowej 18-25 lat zarówno w 2020 r., jak i w 2021 r. częściej niż wśród ogółu klientów deklarowano stosowanie prezerwatywy w kontaktach waginalnych. W obu

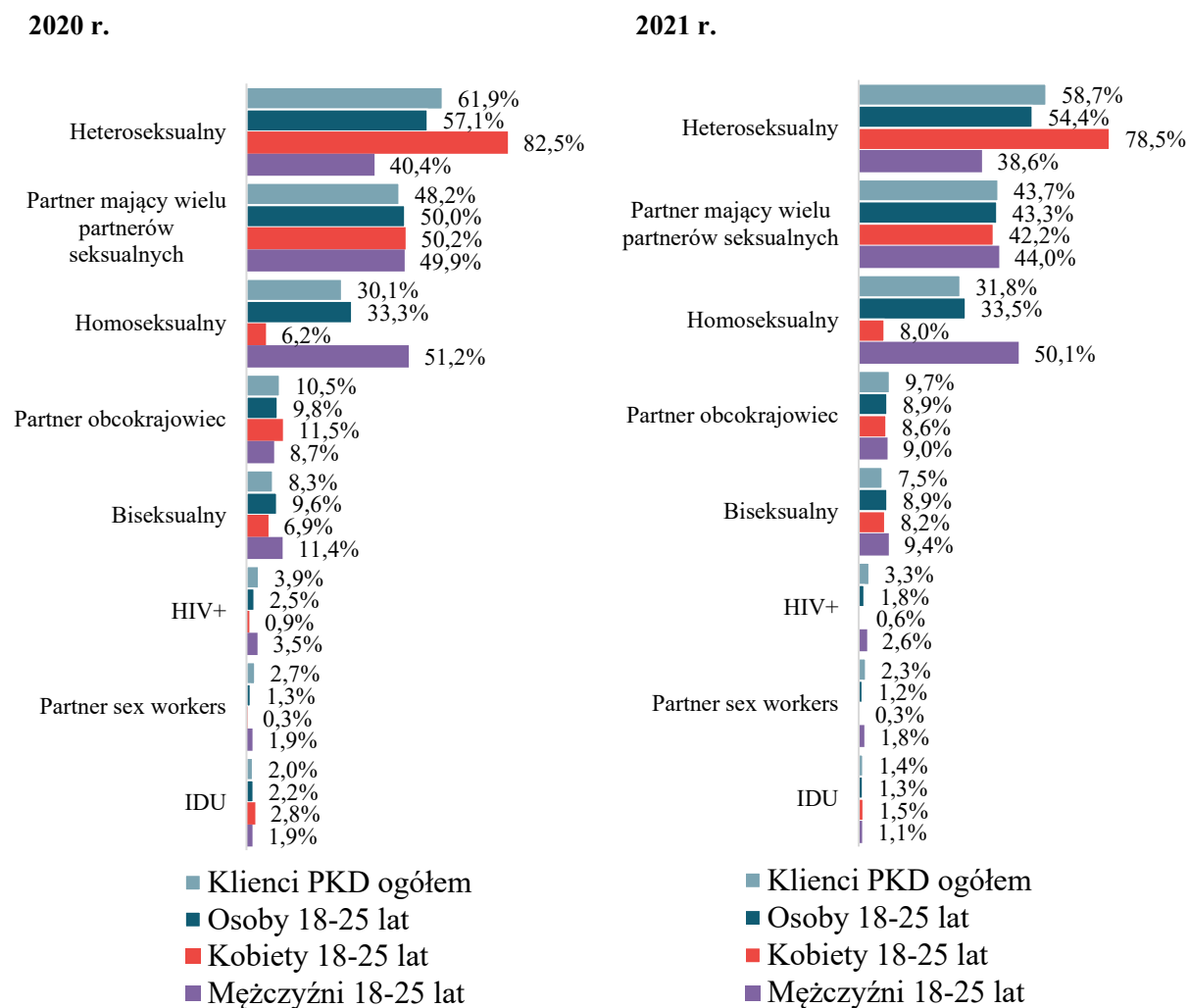
analizowanych latach w przypadku pozostałych rodzajów kontaktów seksualnych stosowanie prezerwatywy nie odbiegało od tendencji zaobserwowanych w grupie ogółu klientów PKD.

10.4 Partnerzy seksualni

Całe życie

Poniższy wykres przedstawia charakterystykę partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia przez klientów PKD w wieku 18-25 lat, z uwzględnieniem różnic między płciami oraz w odniesieniu do ogółu osób odwiedzających punkty konsultacyjno-diagnostyczne.

Wykres 59. Charakterystyka partnerów seksualnych osób w wieku 18-25 lat i ogółu klientów PKD

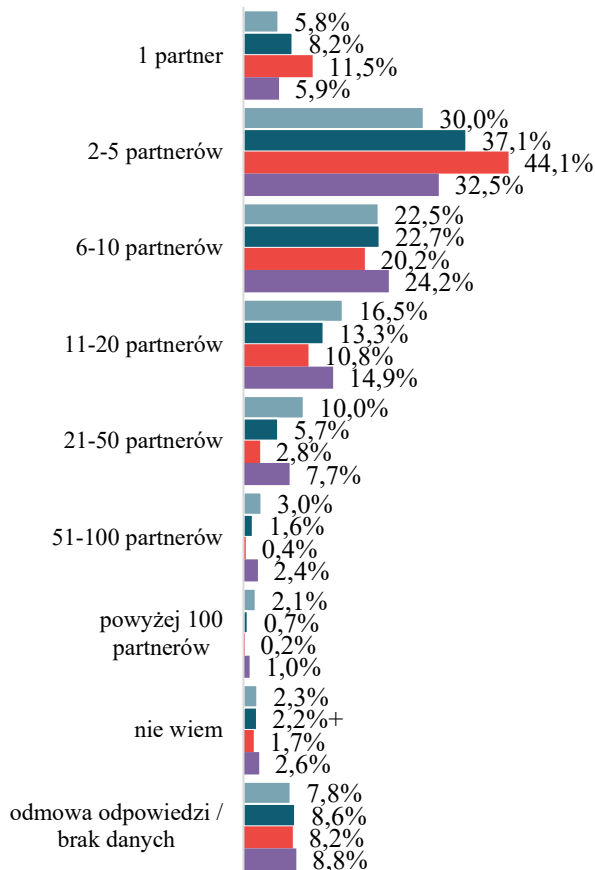

Partnerami seksualnymi osób w wieku 18-25 lat są przede wszystkim osoby heteroseksualne (57,1% w 2020 r. i 54,4% w 2021 r.). Istotnie częściej takich partnerów miały w tej grupie wiekowej kobiety niż mężczyźni. Mężczyźni w wieku 18-25 lat z kolei częściej niż kobiety i ogół klientów PKD, posiadali partnerów homoseksualnych.

Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład liczby partnerów seksualnych posiadanych przez klientów PKD w wieku 18-25 lat w ciągu całego życia, z uwzględnieniem różnic według płci i odnosząc się do ogółu klientów PKD (Wykres 59).

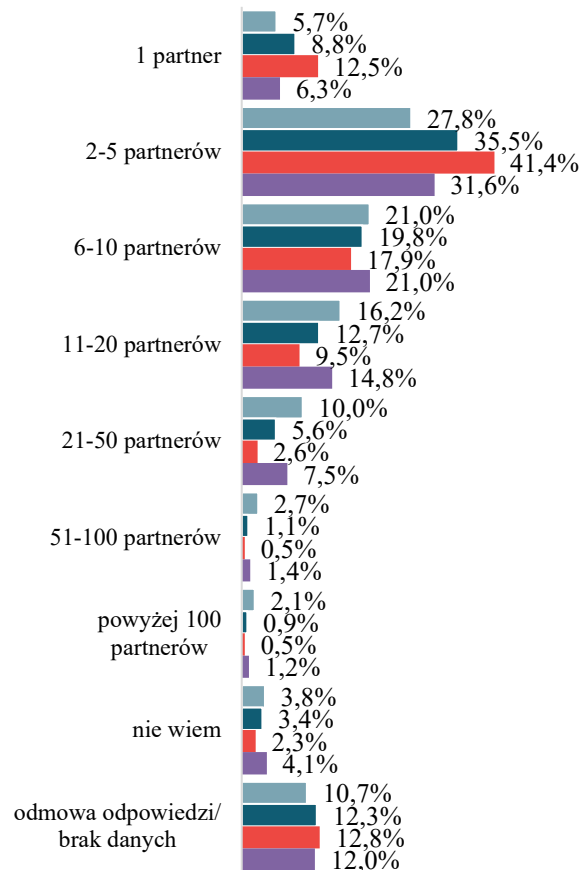
Wykres 60. Liczba partnerów seksualnych przez całe życie osób w wieku 18-25 lat na tle ogółu klientów PKD

2020 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 18-25 lat
 ■ Kobiety 18-25 lat
 ■ Mężczyźni 18-25 lat

2021 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 18-25 lat
 ■ Kobiety 18-25 lat
 ■ Mężczyźni 18-25 lat

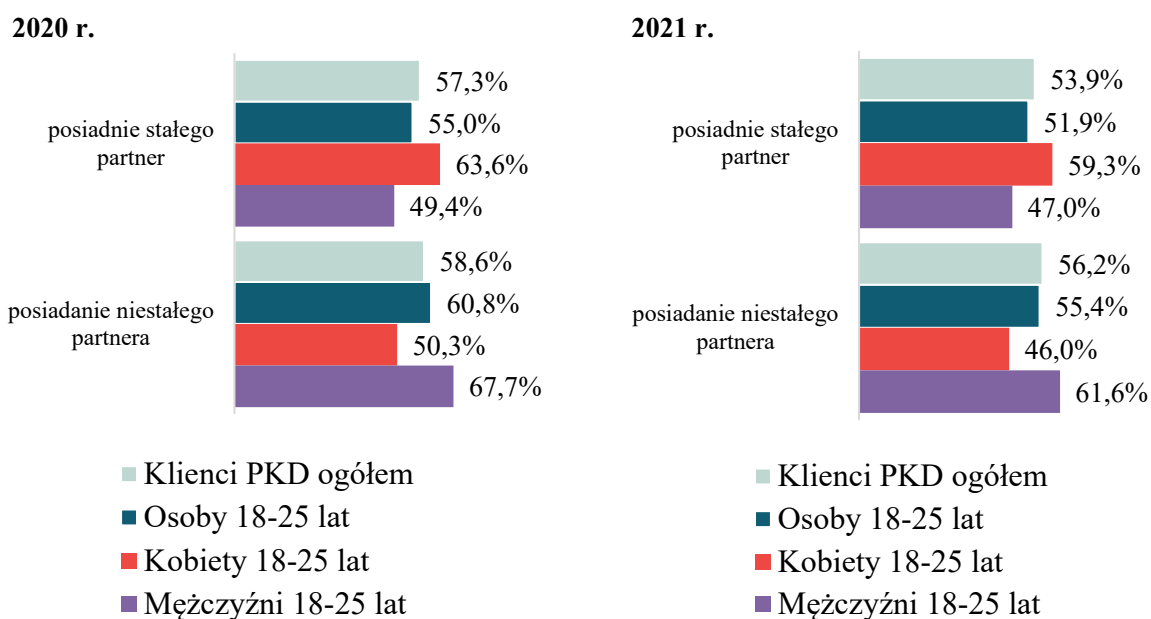
Osoby w wieku 18-25 lat mają raczej mniejszą liczbę partnerów seksualnych niż ogół klientów PKD. W 2020 r. 42,5% a w 2021 r. 44,3% nie miało więcej niż 5 partnerów w swoim życiu.

W tej grupie wiekowej, kobiety częściej posiadały nie więcej niż 5 partnerów w ciągu swojego życia. Podczas gdy u mężczyzn wysoki był udział tych, którzy posiadali od 6 do 20 partnerów.

Ostatni rok

Przeprowadzona analiza objęła także temat posiadania w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD stałego lub niestałego partnera seksualnego przez osoby w wieku 18-25 lat (Wykres 60).

Wykres 61. Posiadanie stałych i niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD wśród osób w wieku 18-25 lat i ogółu klientów PKD

Osoby w wieku 18-25 lat zgłaszające się do PKD w 2020 r. częściej niż klienci ogółem posiadali przygodnego partnera w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę. W 2021 r. udział ten zmniejszył się i był niższy niż wśród ogółu klientów.

Stałych partnerów częściej posiadały w obu analizowanych latach kobiety. Z kolei mężczyźni w wieku 18-25 lat charakteryzowali się większym odsetkiem posiadających partnerów niestałych.

10.5 Wykonywanie testów – powody i liczba

W podrozdziale przedstawiono analizy dotyczące wykonywania testów na HIV przez klientów PKD w wieku 18-25 lat, z uwzględnieniem różnic ze względu na płeć oraz w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Deklaracje klientów PKD w wieku 18-25 lat odnośnie powodów wykonania testów przedstawia Tabela 23.

Tabela 23. Powód wykonania testów wśród osób w wieku 18-25 lat oraz ogółu klientów PKD – wg deklaracji klientów PKD

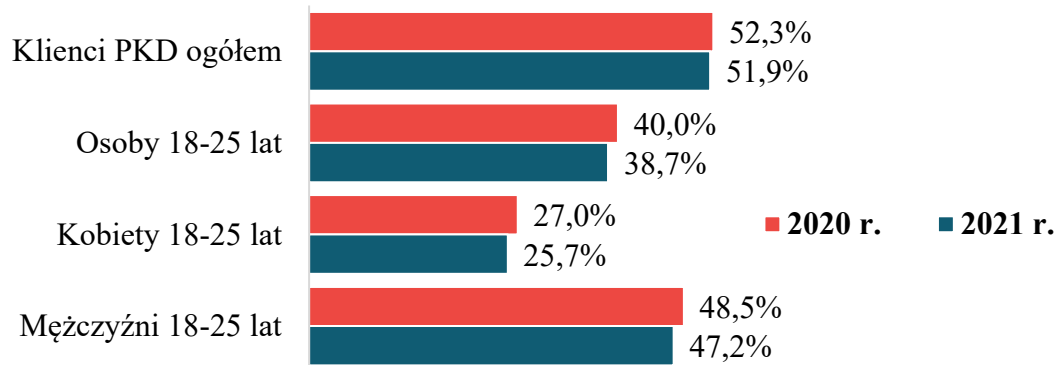
Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby 18-25 lat	Kobiety 18-25 lat	Mężczyźni 18-25 lat	Klienci PKD ogółem	Osoby 18-25 lat	Kobiety 18-25 lat	Mężczyźni 18-25 lat
Ryzykowne kontakty seksualne	87,7%	88,6%	86,7%	89,8%	86,6%	85,9%	84,0%	87,2%
IDU	1,1%	1,2%	1,3%	1,2%	1,0%	1,0%	1,2%	0,8%
Kontakt z krwią	4,9%	5,3%	6,8%	4,3%	4,7%	5,3%	6,6%	4,4%
Ciąża	2,2%	1,6%	4,1%	0,0%	1,3%	0,6%	1,5%	0,0%
Ciąża u partnerki	0,5%	0,1%	0,0%	0,1%	0,4%	0,1%	0,0%	0,2%
Ciekawość	8,9%	10,6%	13,0%	9,1%	9,3%	12,1%	15,0%	10,3%
Rutynowe badania	7,6%	7,3%	6,6%	7,8%	9,0%	8,3%	8,0%	8,5%
Namowa partnera	3,0%	3,0%	2,0%	3,6%	3,2%	2,9%	2,2%	3,4%
Objawy osłabionej odporności	2,1%	1,5%	1,6%	1,5%	2,2%	1,7%	1,6%	1,8%
Skierowanie przez lekarza	1,6%	1,1%	1,2%	1,0%	1,6%	1,1%	1,1%	1,1%
Wynik + partnera	1,7%	1,0%	0,4%	1,4%	2,0%	1,2%	0,5%	1,6%
Inne	2,4%	2,5%	3,3%	1,9%	3,2%	3,4%	4,5%	2,7%

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób w wieku 18-25 lat, podobnie jak ogółu klientów PKD, były ryzykowne kontakty seksualne (88,6% w 2020 r. i 85,9% w 2021 r.). Odsetek ten wzrósł w porównaniu do 2019 r., kiedy wynosił 73,6%.

Klienci PKD w wieku 18-25 lat, na tle ogółu populacji klientów, częściej zgłaszali się by wykonać test z ciekawości (częściej wśród kobiet), ewentualnie z powodu kontaktu z krwią (również częściej wśród kobiet).

Na kolejnym wykresie przedstawiono deklaracje osób w wieku 18-25 lat co do wykonywania testów w przeszłości (zob. Wykres 61).

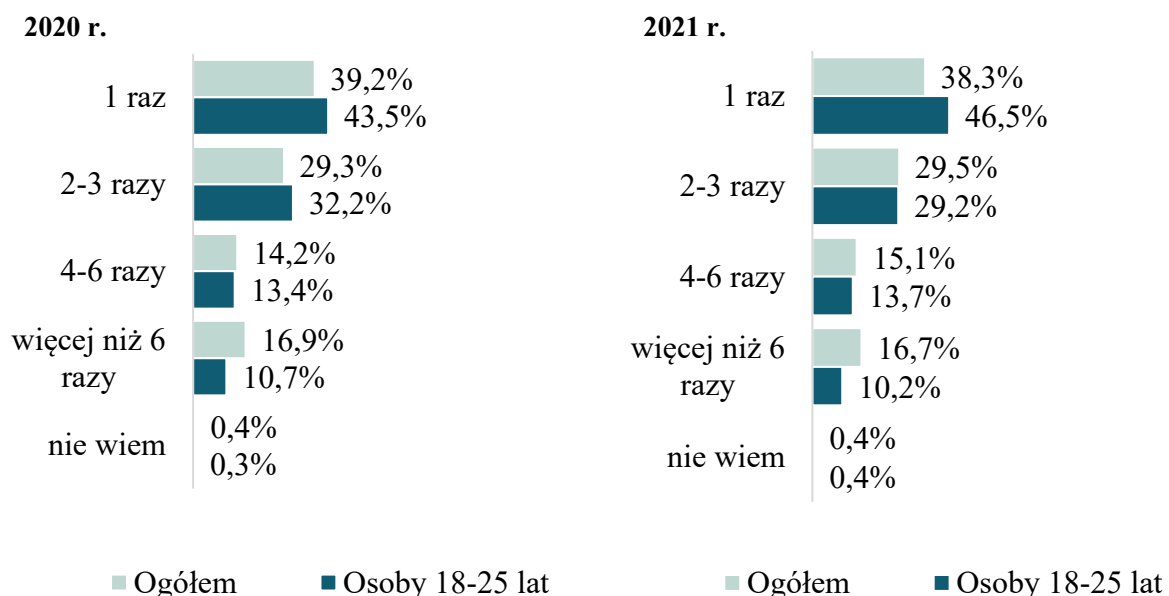
Wykres 62. Wykonanie testu w przeszłości przez osoby w wieku 18-25 lat na tle ogółu klientów PKD

Osoby w wieku 18-25 lat odwiedzające punkty konsultacyjno-diagnostyczne rzadziej wykonywały testy w przeszłości w porównaniu do ogółu klientów PKD. Wcześniejsze doświadczenia w wykonywaniu testów HIV częściej deklarowali mężczyźni niż kobiety.

Poniższy wykres z kolei przedstawia rozkład pod względem liczby wykonanych testów w przeszłości przez osoby w wieku 18-25 lat w porównaniu z ogółem klientów PKD.

Wykres 63. Liczba testów wykonanych w przeszłości przez osoby w wieku 18-25 lat na tle ogółu klientów PKD*

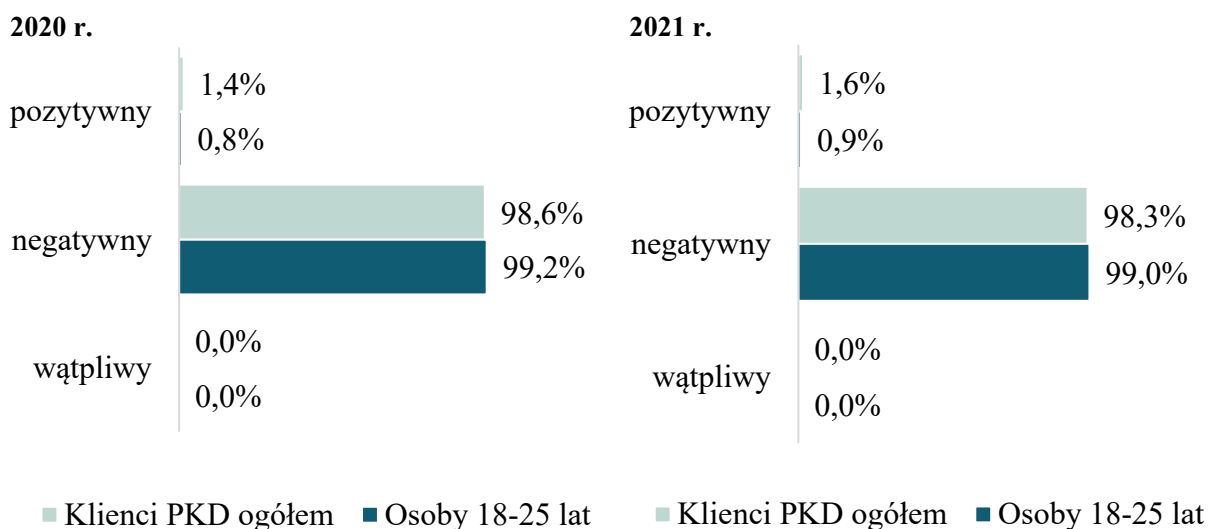

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy wykonali w przeszłości test HIV.

Osoby w wieku 18-25 lat, które wykonały w przeszłości test HIV, zrobiły to najczęściej jeden, ewentualnie 2 razy.

Analizie poddano również wyniki testu wykonanego przez osoby w wieku 18-25 lat podczas wizyty w PKD, co przedstawia Wykres 63.

Wykres 64. Wyniki testu wykonanego w PKD wśród osób w wieku 18-25 lat oraz ogółu klientów PKD

W 2020 r. pozytywny wynik testu HIV w grupie klientów w wieku 18-25 lat dotyczył 0,8% osób, a w 2021 r. – 0,9%. Odsetki te były niższe niż ogółem w populacji klientów PKD.

10.6 Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych

W tabeli znajdującej się poniżej (Tabela 24) przedstawiono odsetek klientów PKD w wieku 18-25 lat, którzy podejmowali kontakty seksualne pod wpływem narkotyków lub alkoholu, z uwzględnieniem zróżnicowania według płci i w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Tabela 24. Sytuacje wiążące się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na osoby w wieku 18-25 lat oraz ogół klientów PKD

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby 18-25 lat	Kobiety 18-25 lat	Mężczyźni 18-25 lat	Klienci PKD ogółem	Osoby 18-25 lat	Kobiety 18-25 lat	Mężczyźni 18-25 lat
Iniekcje	1,1%	1,2%	1,6%	1,0%	1,1%	1,3%	1,1%	1,2%
Używanie wspólnych igieł i strzykawek	29,0%	42,7%	40,5%	45,0%	34,9%	48,9%	35,0%	41,0%
Seks pod wpływem substancji przyjmowanych w iniekcjach*	31,6%	37,8%	40,5%	35,0%	36,4%	44,4%	40,0%	41,9%
Seks pod wpływem substancji nieprzyjmowanych w iniekcjach**	37,1%	33,6%	33,6%	33,6%	35,1%	30,4%	32,1%	31,4%
Seks pod wpływem alkoholu	13,0%	13,1%	12,5%	13,5%	11,1%	11,7%	10,8%	11,2%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

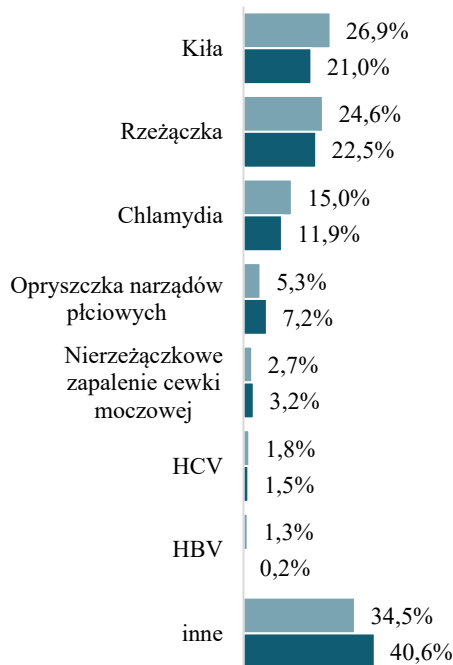
** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

Klienci PKD w wieku 18-25 lat nieco częściej w porównaniu do ogółu populacji klientów PKD przyjmowali substancje psychoaktywne w formie iniekcji, a zdecydowanie częściej używali podczas tego wspólnych igieł i strzykawek. Częściej również uprawiali seks pod wpływem narkotyków stosowanych w iniekcjach, ale rzadziej mieli kontakty seksualne pod wpływem narkotyków przyjmowanych w inny sposób niż iniekcja. Częstość uprawiania seksu pod wpływem alkoholu nie odbiegała od ogółu klientów PKD.

Analizie poddano również zachorowalność na STIs wśród osób w wieku 18-25 lat, co przedstawia kolejny wykres (zob. Wykres 64).

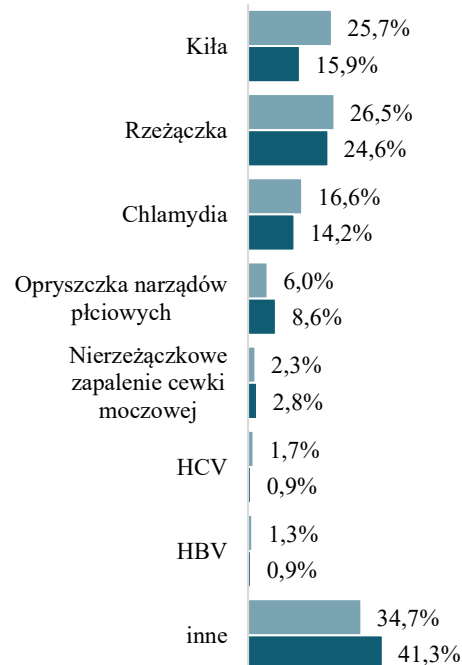
Wykres 65. Zachorowalność na STIs wśród osób w wieku 18-25 lat na tle wszystkich klientów PKD*

2020 r.

■ Ogółem ■ Osoby 18-25 lat

2021 r.

■ Ogółem ■ Osoby 18-25 lat

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy chorowali na STIs.

Wśród osób w wieku 18-25 lat obserwuje się niższą zachorowalność na choroby przenoszone drogą płciową, niż w całej populacji klientów PKD. Odsetek chorych w całej populacji wynosił w 2020 r. wśród osób w wieku 18-25 lat 7,0%, z kolei w 2021 r. – 7,4%. Pojawiające się w tej grupie wiekowej choroby przenoszone drogą płciową to najczęściej rzeżączka, ale również kiła i chlamydia. Częściej niż wśród ogółu klientów PKD wśród osób 18-25 lat występowała opryszczka narządów płciowych.

11. ANALIZA POPULACJI OSÓB W WIEKU 26-49 LAT

11.1 Charakterystyka demograficzna

Osoby w wieku 26-49 lat to największa grupa klientów PKD – w 2020 r. stanowili 61,8% klientów PKD, a w 2021 r. – 59,5%. W grupie tej przeważają mężczyźni – 69,0% w 2020 r. i 70,0% w 2021 r. Należy odnotować, że, w przeciwieństwie do młodszych grup wiekowych, wśród osób w wieku 26-49 lat kobiety występują nieco rzadziej niż przeciętnie – 31,0% w 2020 r. i 30,0% w 2021 r.

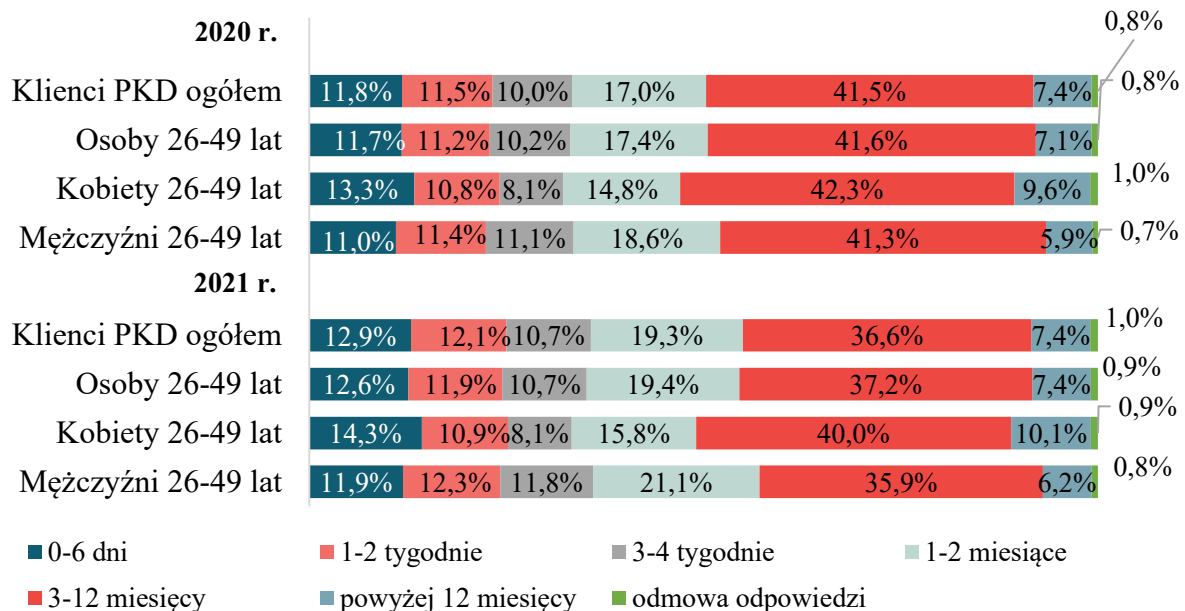
Podobnie, jak wśród klientów ogółem, również wśród klientów w wieku 26-49 lat nadreprezentowane są osoby zamieszkujące tereny miejskie (97,9% w 2020 r. i 98,3% w 2021 r.).

Większość klientów w wieku 26-49 lat, podobnie jak ogół osób zgłaszających się do PKD, to obywatele Polski (95,3% w 2020 r. i 94,1% w 2021 r.). W grupie tej odsetek osób innej narodowości jest nawet niższy w porównaniu do ogółu klientów (4,7% w 2020 r. i 5,9% w 2021 r.).

11.2 Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć

Analizie poddano czas od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu, po jakim zgłaszali się do PKD klienci w wieku 26-49 lat. Dane na ten temat przedstawia Wykres 65.

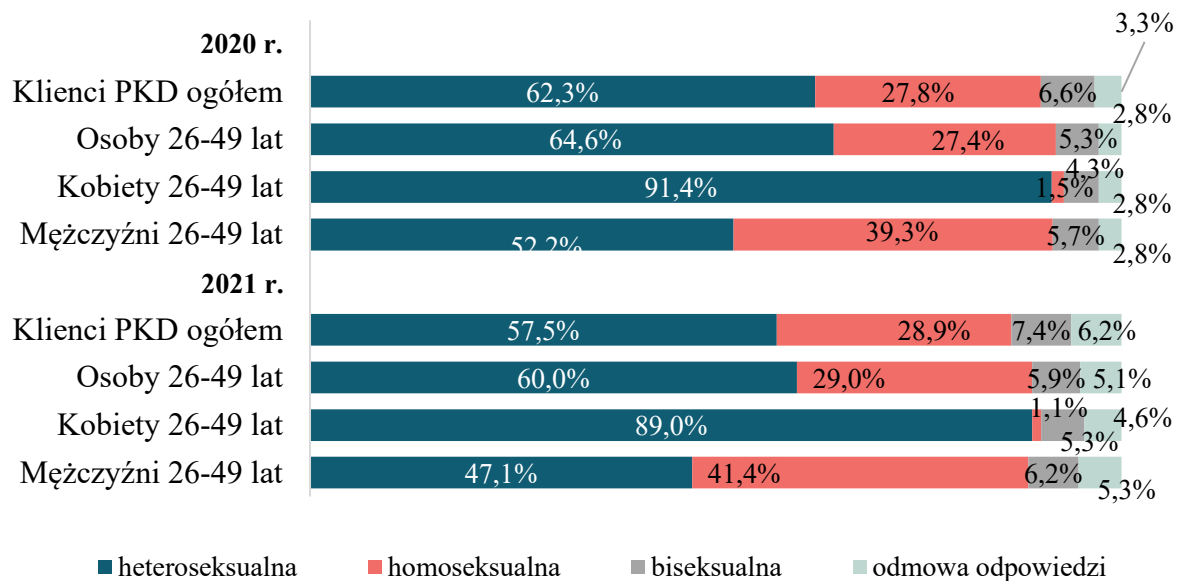
Wykres 66. Data wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu wśród osób w wieku 26-49 lat oraz ogółu klientów PKD

Widoczne są różnice między kobietami i mężczyznami w grupie wiekowej 26-49 lat. Kobiety częściej zgłaszają się do PKD 3-12 miesięcy od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu, a nawet ponad rok od takiego zdarzenia. Wśród mężczyzn natomiast częściej zgłaszano się 3-4 tygodnie po ryzykownym kontakcie lub 1-2 miesiące.

Kolejny wykres (Wykres 66) przedstawia strukturę osób w wieku 26-49 lat pod względem orientacji seksualnej, w odniesieniu do ogółu klientów PKD oraz z uwzględnieniem różnic między kobietami i mężczyznami w tej grupie wiekowej.

Wykres 67. Orientacja seksualna osób w wieku 26-49 lat oraz ogółu klientów PKD

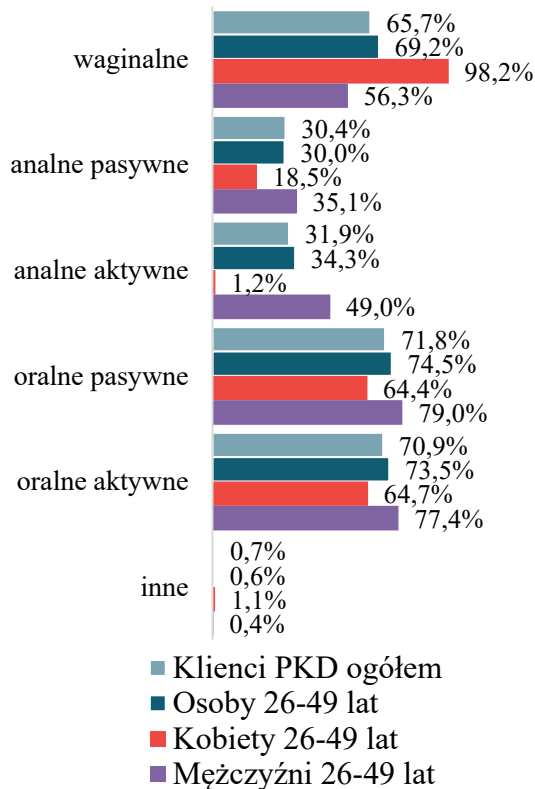
Wśród osób w wieku 26-49 lat będących klientami PKD, podobnie jak wśród ogółu klientów, dominują osoby heteroseksualne. Wśród zgłaszających się do PKD kobiet w tej grupie wiekowej przeważa orientacja heteroseksualna. Z kolei wśród mężczyzn znaczący udział mają osoby o orientacji homoseksualnej.

11.3 Stosowanie prezerwatyw

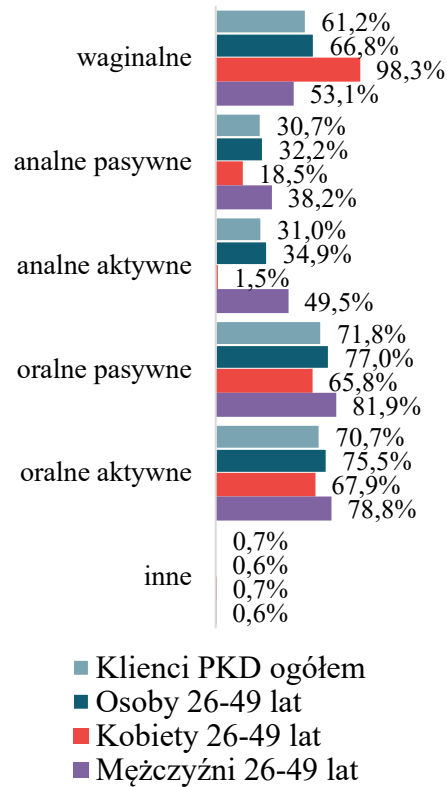
Kolejny wykres przedstawia rodzaj podejmowanych kontaktów seksualnych przez ogół klientów PKD oraz osoby w wieku 26-49 lat, z uwzględnieniem płci.

Wykres 68. Rodzaje podejmowanych kontaktów seksualnych przez osoby w wieku 26-49 lat i ogół klientów PKD*

2020 r.

2021 r.

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali podejmowanie kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Osoby w wieku 26-49 lat zgłaszające się do PKD, podobnie jak ogół klientów PKD najczęściej podejmowały kontakty seksualne oralne lub waginalne. Kontakty waginalne dominowały w grupie kobiet. Z kolei wśród mężczyzn częściej niż wśród ogółu klientów występowały kontakty analne.

Doświadczenia osób w wieku 26-49 lat w zakresie stosowania prezerwatyw, w tym w odniesieniu do ogółu klientów PKD, przedstawia Tabela 25.

Tabela 25. Stosowanie prezerwatyw przez osoby w wieku 26-49 lat i ogół klientów PKD*

Wyszczególnienie		2020 r.		2021 r.	
		Klienci PKD ogółem	Osoby w wieku 26-49 lat	Klienci PKD ogółem	Osoby w wieku 26-49 lat
Waginalne	zawsze	20,2%	19,4%	22,2%	21,1%
	czasami	53,2%	52,5%	52,8%	52,6%
	nigdy	26,3%	27,9%	24,7%	26,1%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%
Analne pasywne	zawsze	31,1%	32,4%	30,0%	29,9%
	czasami	48,8%	47,4%	50,6%	51,0%
	nigdy	19,9%	20,0%	19,2%	19,0%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
Analne aktywne	zawsze	33,5%	33,6%	31,7%	30,8%
	czasami	48,6%	48,0%	50,6%	51,0%
	nigdy	17,8%	18,3%	17,5%	18,1%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Oralne pasywne	zawsze	0,9%	0,9%	0,8%	0,7%
	czasami	2,5%	2,4%	2,3%	2,4%
	nigdy	96,3%	96,4%	96,5%	96,5%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,2%	0,5%	0,4%
Oralne aktywne	zawsze	0,9%	0,9%	0,7%	0,6%
	czasami	2,3%	2,2%	2,0%	2,0%
	nigdy	96,6%	96,8%	97,0%	97,1%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,1%	0,3%	0,3%
Inne	zawsze	6,1%	4,3%	6,9%	5,3%
	czasami	3,8%	4,3%	4,4%	7,9%
	nigdy	79,5%	79,7%	75,0%	71,1%
	nie dotyczy/ odmowa	10,6%	11,6%	13,8%	15,8%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali dany rodzaj kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

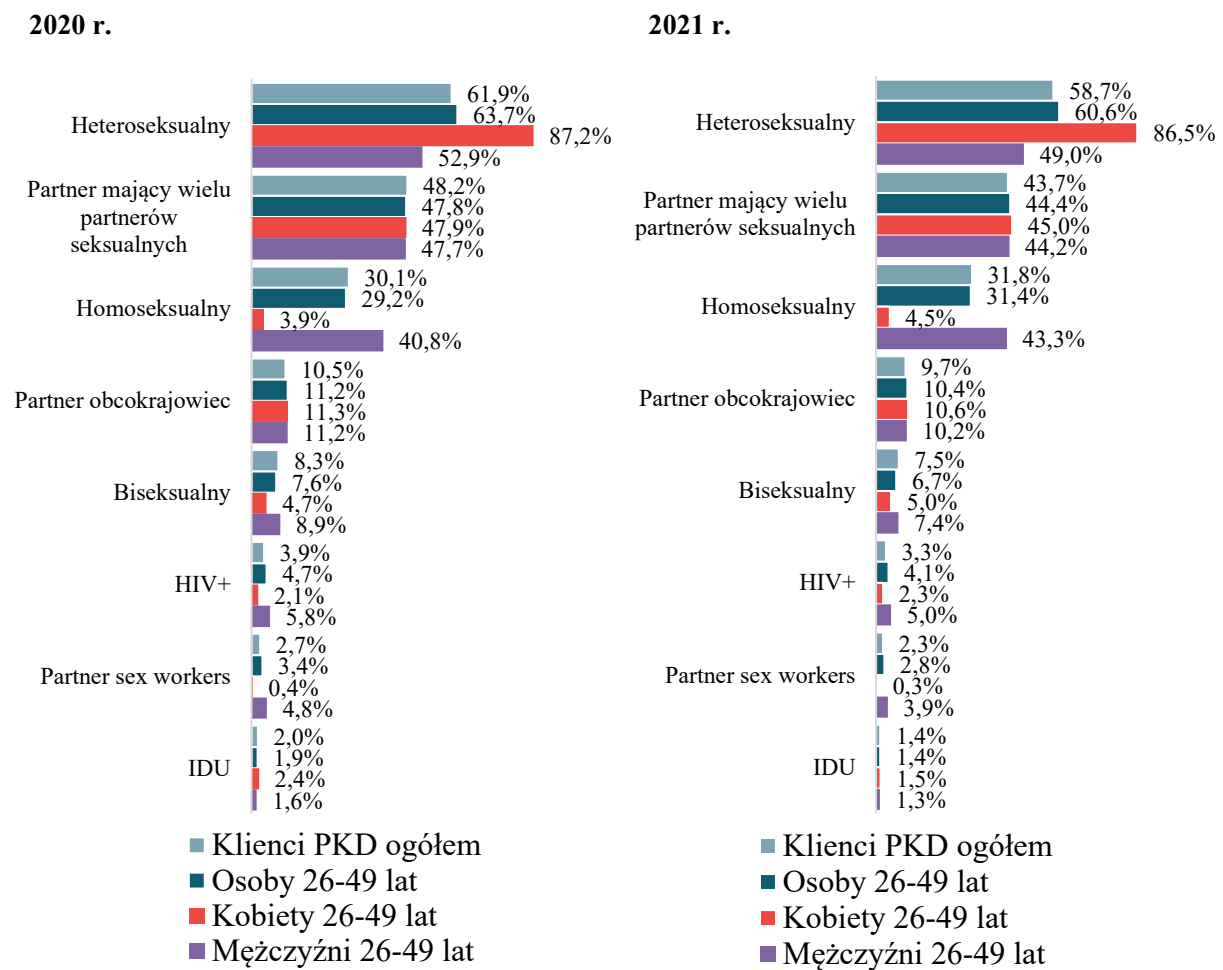
W grupie wiekowej 26-49 lat prezerwatywy stosowane są przede wszystkim w stosunkach analnych, a następnie w waginalnych. Rzadko natomiast prezerwatywy używano podczas stosunków oralnych.

11.4 Partnerzy seksualni

Całe życie

Poniższy wykres przedstawia charakterystykę partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia przez klientów PKD w wieku 26-49 lat, z uwzględnieniem różnic między płciami oraz w odniesieniu do ogółu osób odwiedzających punkty konsultacyjno-diagnostyczne.

Wykres 69. Charakterystyka partnerów seksualnych osób w wieku 26-49 lat i ogółu klientów PKD

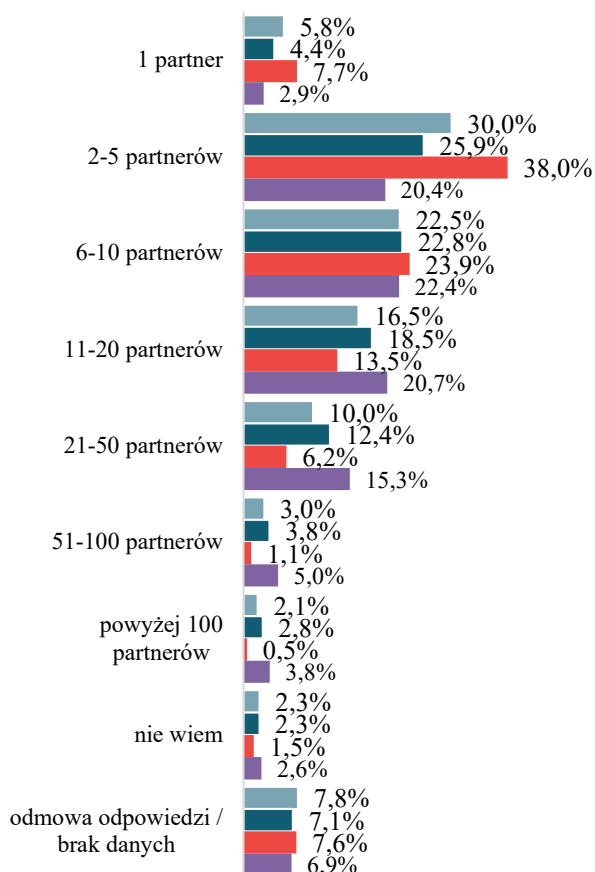

Partnerami seksualnymi osób w wieku 26-49 lat są przede wszystkim osoby heteroseksualne (63,7% w 2020 r. i 60,6% w 2021 r.). Istotnie częściej takich partnerów miały osoby w tej grupie wiekowej. Partnerzy homoseksualni byli wskazywani nieco rzadziej niż wśród ogółu klientów i częściej przez mężczyzn niż kobiety.

Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład liczby partnerów seksualnych posiadanych przez klientów PKD w wieku 26-49 lat w ciągu całego życia, z uwzględnieniem różnic według płci i odnosząc się do ogółu klientów PKD (Wykres 69).

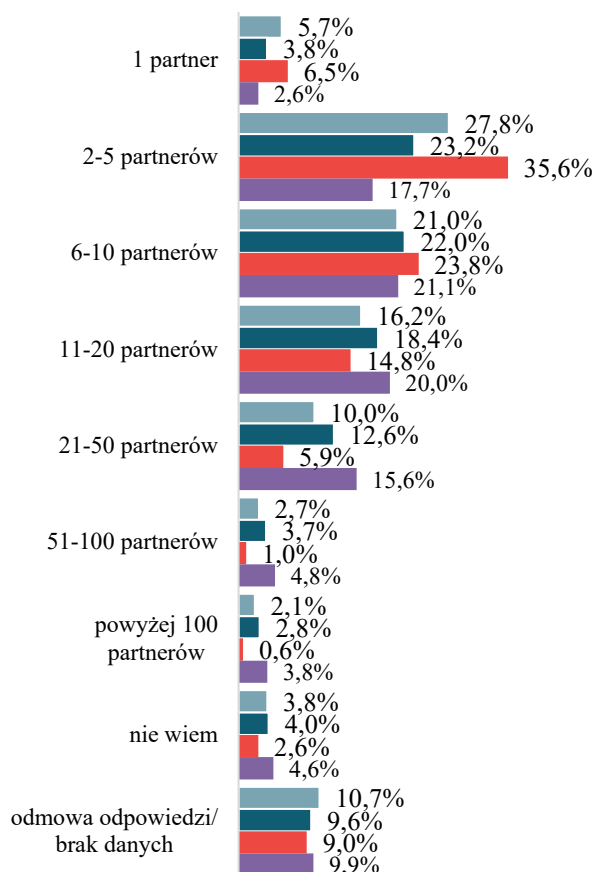
Wykres 70. Liczba partnerów seksualnych przez całe życie osób w wieku 26-49 lat na tle ogółu klientów PKD

2020 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 26-49 lat
 ■ Kobiety 26-49 lat
 ■ Mężczyźni 26-49 lat

2021 r.

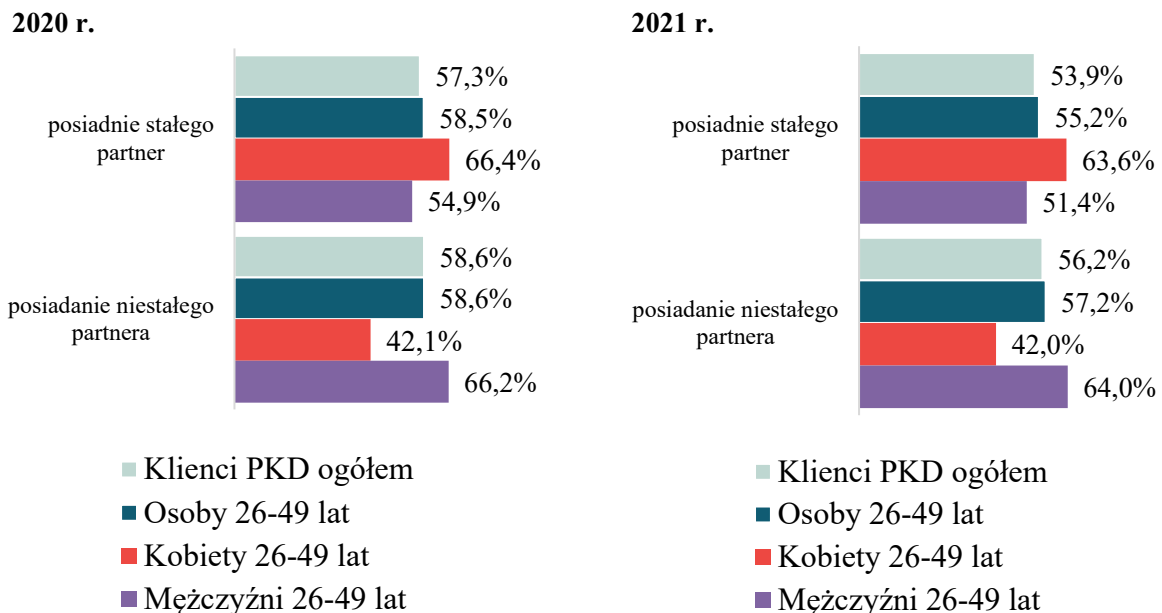
■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 26-49 lat
 ■ Kobiety 26-49 lat
 ■ Mężczyźni 26-49 lat

Kobiety w wieku 26-49 lat częściej posiadały w swoim życiu nie więcej niż 5 partnerów. Podczas gdy wśród mężczyzn w tej grupie wiekowej około ¼ deklarowała posiadanie powyżej 20 partnerów.

Ostatni rok

Przeprowadzona analiza objęła także temat posiadania stałego lub niestałego partnera seksualnego przez osoby w wieku 26-49 lat w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD (Wykres 70).

Wykres 71. Posiadanie stałych i niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD wśród osób w wieku 26-49 lat i ogółu klientów PKD

Osoby w wieku 26-49 lat zgłaszające się do PKD nieco częściej niż klienci ogółem posiadali partnera stałego, ale również przygodnego. Stałych partnerów częściej posiadały w obu analizowanych latach kobiety. Z kolei mężczyźni w wieku 26-49 lat charakteryzowali się większym odsetkiem posiadających partnerów niestałych.

11.5 Wykonywanie testów – powody i liczba

W podrozdziale przedstawiono analizy dotyczące wykonywania testów na HIV przez klientów PKD w wieku 26-49 lat, z uwzględnieniem różnic ze względu na płeć oraz w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Deklaracje klientów PKD w wieku 26-49 lat odnośnie powodów wykonania testów przedstawia Tabela 26.

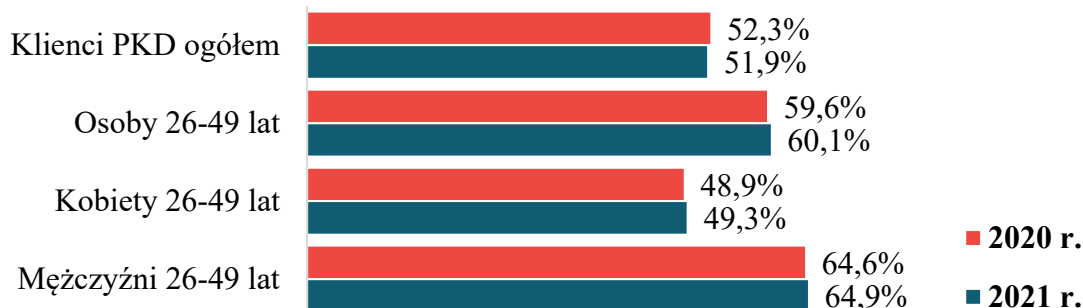
Tabela 26. Powód wykonania testów wśród osób w wieku 26-49 lat oraz ogółu klientów PKD – wg deklaracji klientów PKD

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby 26-49 lat	Kobiety 26-49 lat	Mężczyźni 26-49 lat	Klienci PKD ogółem	Osoby 26-49 lat	Kobiety 26-49 lat	Mężczyźni 26-49 lat
Ryzykowne kontakty seksualne	87,7%	87,9%	83,5%	89,9%	86,6%	87,3%	84,4%	88,6%
IDU	1,1%	1,0%	0,5%	1,3%	1,0%	1,0%	0,7%	1,1%
Kontakt z krwią	4,9%	4,2%	5,3%	3,7%	4,7%	4,2%	4,6%	4,0%
Ciąża	2,2%	2,7%	8,6%	0,0%	1,3%	1,9%	6,1%	0,0%
Ciąża u partnerki	0,5%	0,7%	0,1%	1,0%	0,4%	0,6%	0,1%	0,8%
Ciekawość	8,9%	8,2%	9,5%	7,6%	9,3%	7,7%	9,9%	6,8%
Rutynowe badania	7,6%	7,9%	6,7%	8,4%	9,0%	9,5%	8,2%	10,1%
Namowa partnera	3,0%	3,0%	2,5%	3,3%	3,2%	3,4%	2,3%	3,8%
Objawy osłabionej odporności	2,1%	2,1%	2,2%	2,1%	2,2%	2,3%	2,3%	2,2%
Skierowanie przez lekarza	1,6%	1,7%	2,4%	1,4%	1,6%	1,6%	1,8%	1,6%
Wynik + partnera	1,7%	2,0%	1,6%	2,2%	2,0%	2,4%	1,7%	2,8%
Inne	2,4%	2,1%	2,5%	1,9%	3,2%	3,0%	3,6%	2,7%

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób w wieku 26-49 lat były ryzykowne kontakty seksualne (87,9% w 2020 r. i 87,3% w 2021 r.). Kobiety częściej zgłaszały się do PKD z powodu ciąży, ciekawości, a mężczyźni ze względu na rutynowe badania, namowę partnera lub dodatni wynik testu u partnera.

Na kolejnym wykresie przedstawiono deklaracje osób w wieku 26-49 lat co do wykonywania testów w przeszłości (zob. Wykres 71).

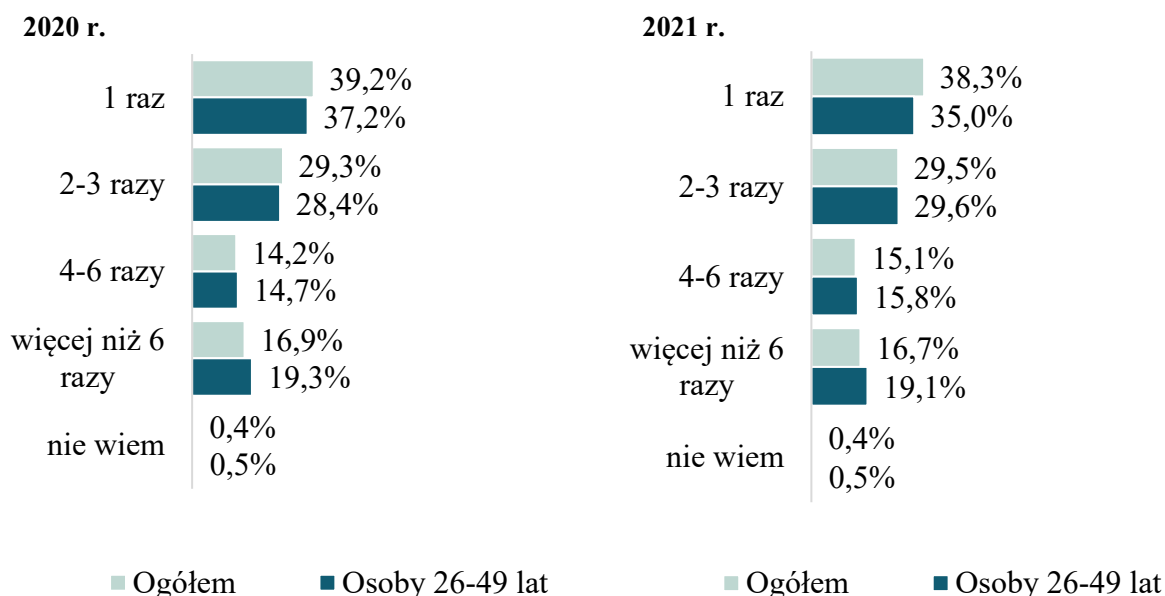
Wykres 72. Wykonanie testu w przeszłości przez osoby w wieku 26-49 lat na tle ogółu klientów PKD

Odvisdzający punkty konsultacyjno-diagnostyczne w wieku 26-49 lat częściej wykonywali testy w przeszłości w porównaniu do ogółu klientów PKD. Ponadto doświadczenia takie częściej posiadali mężczyźni niż kobiety.

Poniższy wykres z kolei przedstawia rozkład pod względem liczby wykonanych testów w przeszłości przez osoby w wieku 26-49 lat w porównaniu z ogółem klientów PKD.

Wykres 73. Liczba testów wykonanych w przeszłości przez osoby w wieku 26-49 lat na tle ogółu klientów PKD*

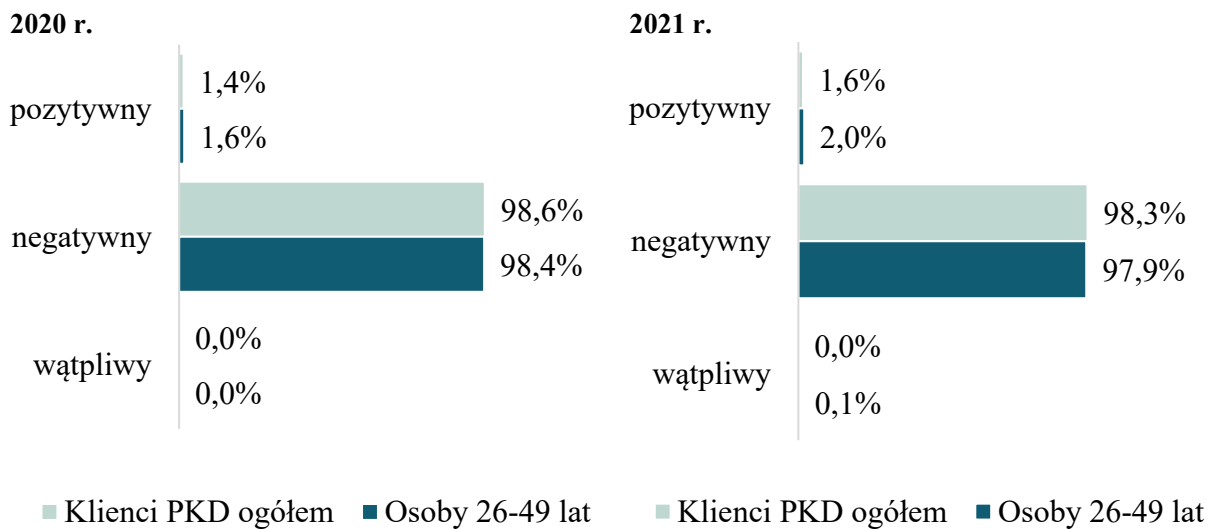

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy wykonali w przeszłości test HIV.

Osoby w wieku 26-49 lat, które wykonały w przeszłości test HIV zrobiły to najczęściej maksymalnie 3 razy. Jednak w tej grupie wiekowej częściej niż wśród ogółu klientów w przeszłości wykonywano ponad 6 testów.

Analizie poddano również wyniki testu wykonanego przez osoby w wieku 26-49 lat podczas wizyty w PKD, co przedstawia Wykres 73.

Wykres 74. Wyniki testu wykonanego w PKD wśród osób w wieku 26-49 lat oraz ogółu klientów PKD

Osoby w wieku 26-49 lat częściej niż ogół klientów PKD uzyskiwali pozytywny wynik testu wykonanego w PKD.

11.6 Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych

W tabeli znajdującej się na kolejnej stronie (Tabela 27) przedstawiono odsetek klientów PKD w wieku 26-49 lat, którzy podejmowali kontakty seksualne pod wpływem narkotyków lub alkoholu, z uwzględnieniem zróżnicowania według płci i w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Tabela 27. Sytuacje wiążące się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na osoby w wieku 26-49 lat oraz ogół klientów PKD

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby 26-49 lat	Kobiety 26-49 lat	Mężczyźni 26-49 lat	Klienci PKD ogółem	Osoby 26-49 lat	Kobiety 26-49 lat	Mężczyźni 26-49 lat
Iniekcje	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,0%	0,9%	1,0%
Używanie wspólnych igieł i strzykawek	29,0%	19,0%	18,2%	19,4%	34,9%	29,0%	31,0%	28,2%
Seks pod wpływem substancji przyjmowanych w iniekcjach*	31,6%	26,8%	25,0%	27,6%	36,4%	32,4%	31,0%	33,0%
Seks pod wpływem substancji nieprzyjmowanych w iniekcjach**	37,1%	39,1%	29,6%	42,2%	35,1%	37,6%	31,7%	39,5%
Seks pod wpływem alkoholu	13,0%	13,3%	10,0%	14,8%	11,1%	11,1%	9,6%	11,8%

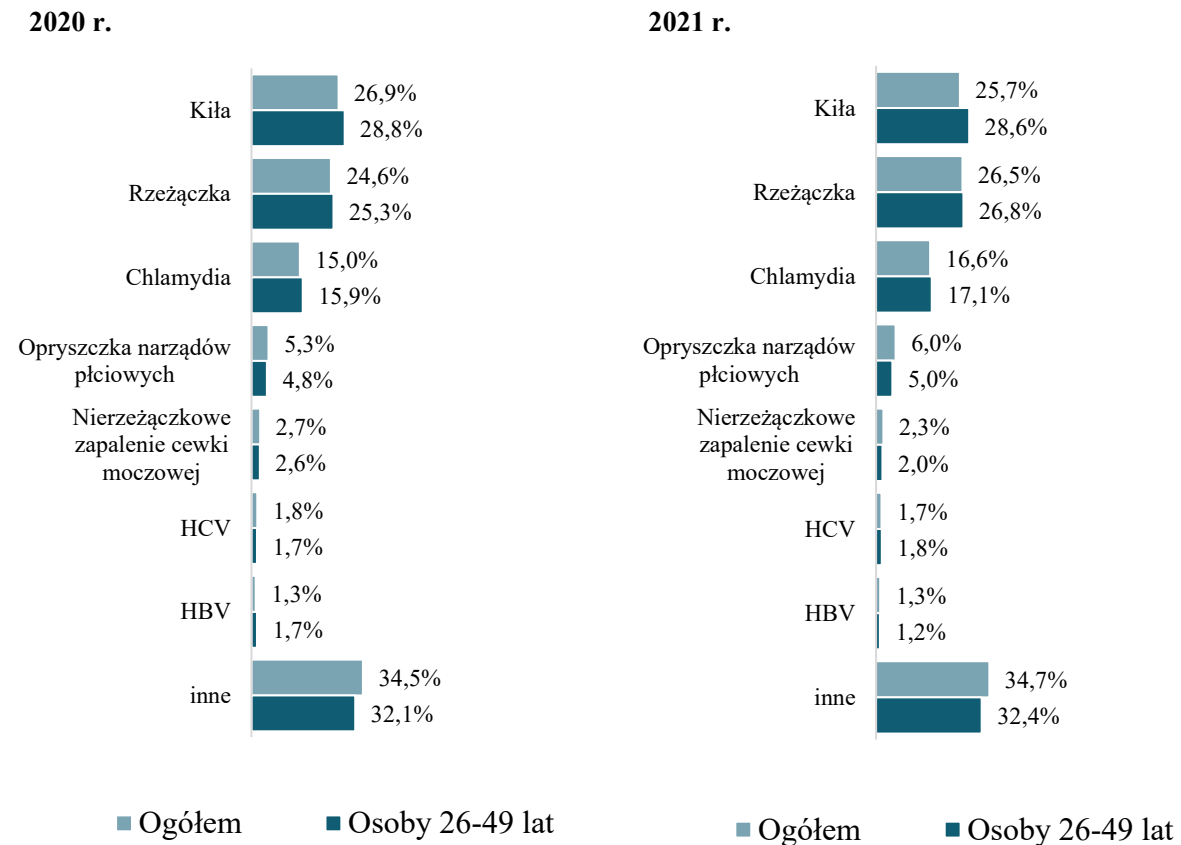
* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

Klienci PKD w wieku 26-49 lat rzadziej niż ogół klientów używali wspólnych igieł i strzykawek czy uprawiali seks pod wpływem substancji psychoaktywnych drogą iniekcji. Częściej natomiast uprawiali seks pod wpływem narkotyków niestosowanych w iniekcjach. Seks pod wpływem substancji psychoaktywnych i alkoholu częściej występował wśród mężczyzn w wieku 26-49 lat niż kobiet.

Analizie poddano również zachorowalność na STIs wśród osób w wieku 26-49 lat, co przedstawia kolejny wykres (zob. Wykres 74).

Wykres 75. Zachorowalność na STIs wśród osób w wieku 26-49 lat na tle wszystkich klientów PKD*

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy chorowali na STIs.

Wśród osób w wieku 26-49 lat obserwuje się wyższą zachorowalność na choroby przenoszone drogą płciową, niż w całej populacji klientów PKD. Odsetek chorych wynosił w 2020 r. 11,6%, z kolei w 2021 r. – 13,0%. Wśród pojawiających się chorób, częściej niż wśród ogółu klientów, występowała kiła, rzeżączka i chlamydia.

12. ANALIZA POPULACJI OSÓB W WIEKU 50+

12.1 Charakterystyka demograficzna

Osoby w wieku 50 lat i powyżej stanowią niewielką część klientów PKD. W 2020 roku było to 4,1% wszystkich klientów PKD, a w 2021 r. – 3,6%. Ta grupa wiekowa charakteryzuje się największym udziałem mężczyzn w porównaniu do ogółu klientów PKD – 71,9% w 2020 r. i 72,1% w 2021 r., a tym samym niższym niż przeciętnie udziałem kobiet.

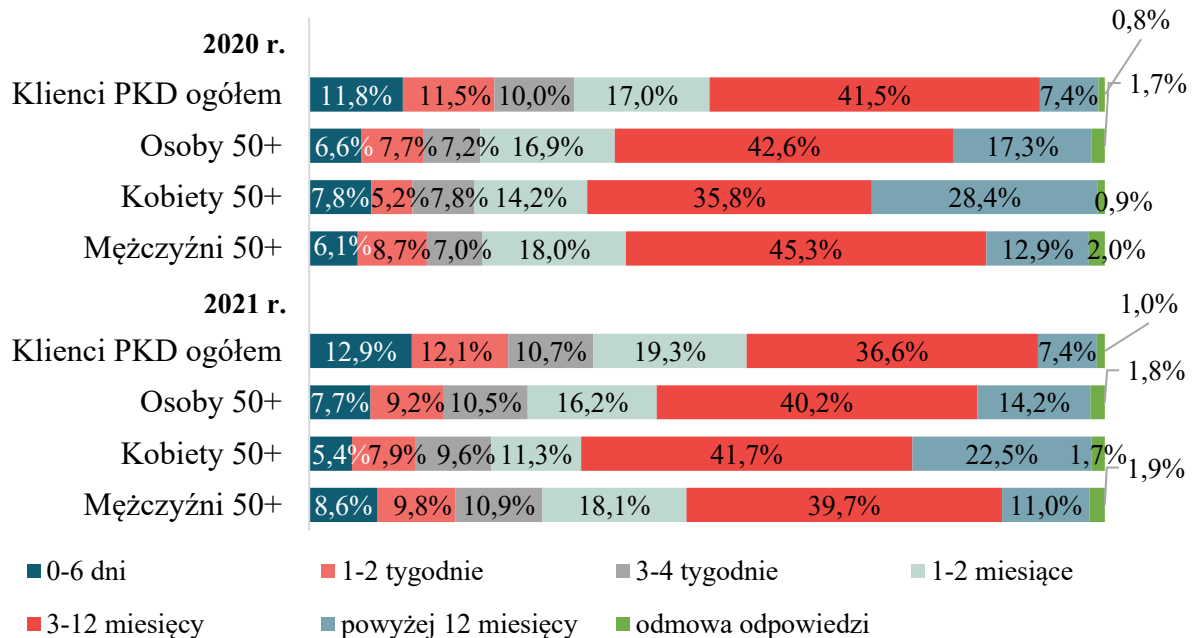
Podobnie, jak wśród klientów ogółem, również w tej grupie wiekowej przeważają osoby zamieszkujące tereny miejskie (96,4% w 2020 r. i 97,6% w 2021 r.). Należy jednak zauważyć, że nieco częściej najstarsi klienci PKD pochodzili z terenów wiejskich – w 2020 r. 3,6% w porównaniu do 2,1% ogółem, w 2021 r. – odpowiednio 2,4% i 2,0%.

Większość najstarszych klientów, podobnie jak ogół osób zgłaszających się do PKD, to obywatele Polski (98,6% w 2020 r. i 97,9% w 2021 r.). W tej grupie wiekowej rzadziej niż wśród ogółu klientów PKD pojawiały się osoby innej narodowości – 1,4% w 2020 r. i 2,1% w 2021 r.

12.2 Analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na płeć

Analizie poddano czas od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu, po jakim zgłaszali się do PKD klienci w wieku 50 lat i powyżej. Dane na ten temat przedstawia Wykres 75.

Wykres 76. Data wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu wśród osób w wieku 50 lat i powyżej oraz ogółu klientów PKD

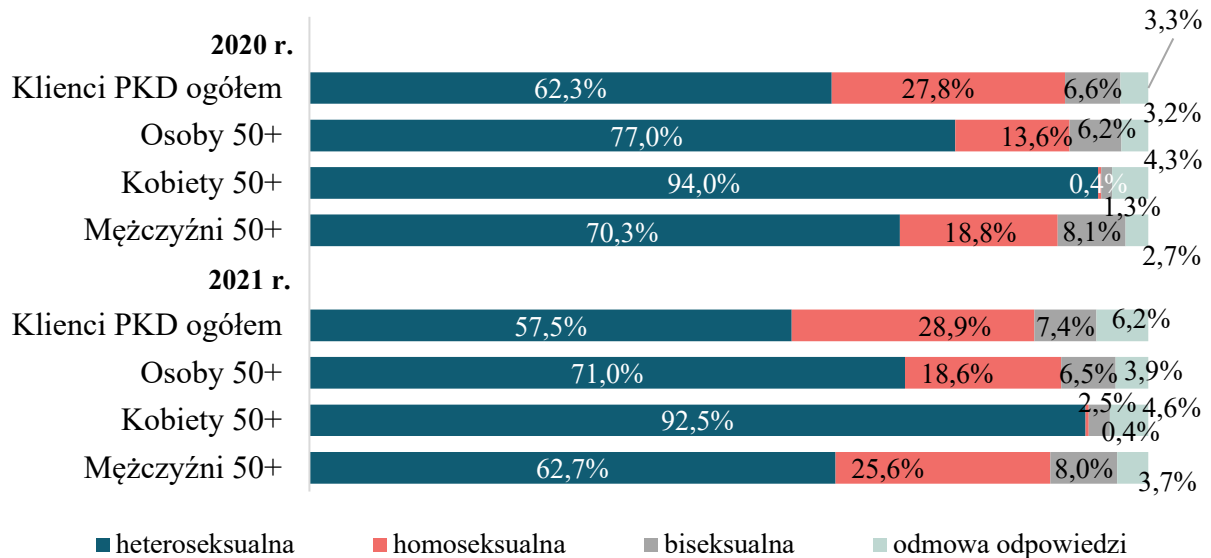

Osoby 50+ częściej, niż ogół klientów PKD, odwiedziły Punkt w dłuższym okresie od wystąpienia ostatniego ryzykownego kontaktu – 17,3% w 2020 r. i 14,2% w 2021 r. zgłosiło się ponad rok od wystąpienia ryzykownego zdarzenia.

Późne zgłaszanie się do PKD częściej dotyczyło kobiet 50+ niż mężczyzn.

Kolejny wykres (Wykres 76) przedstawia strukturę osób w wieku 50 lat i powyżej pod względem orientacji seksualnej, w odniesieniu do ogółu klientów PKD oraz z uwzględnieniem różnic między kobietami i mężczyznami w tej grupie wiekowej.

Wykres 77. Orientacja seksualna osób w wieku 50 lat i powyżej oraz ogółu klientów PKD

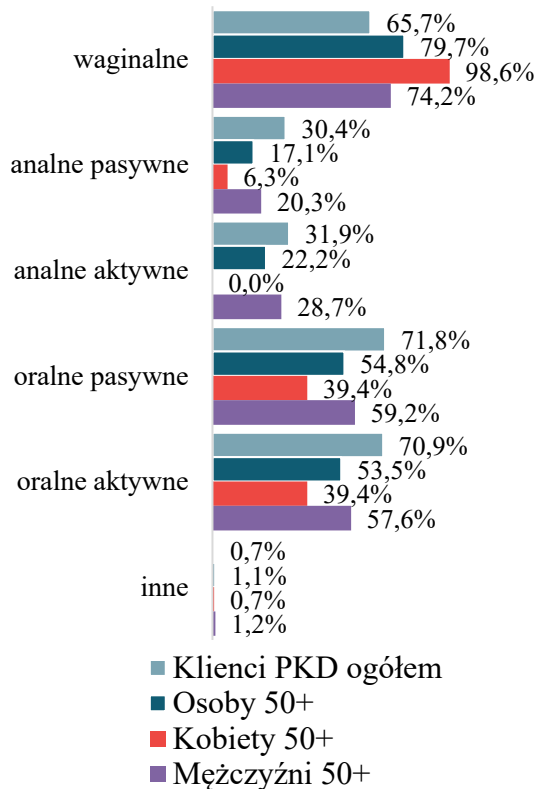
Wśród klientów PKD w wieku 50 lat i powyżej, dominowały osoby z orientacją heteroseksualną, szczególnie w grupie kobiet. Istotnie rzadziej w porównaniu do klientów ogółem występowały osoby o orientacji homoseksualnej – częściej w grupie mężczyzn niż kobiet.

12.3 Stosowanie prezerwatyw

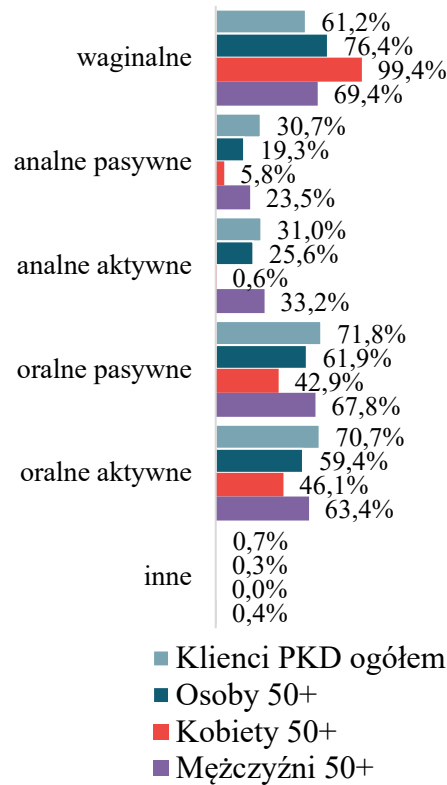
Kolejny wykres przedstawia rodzaj podejmowanych kontaktów seksualnych przez ogół klientów PKD oraz osoby w wieku 50+, z uwzględnieniem płci.

Wykres 78. Rodzaje podejmowanych kontaktów seksualnych przez osoby w wieku 50 lat i powyżej oraz ogół klientów PKD*

2020 r.

2021 r.

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali podejmowanie kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

Osoby 50+ zgłaszające się do PKD, jeżeli uprawiały seks, to najczęściej były to kontakty waginalne (79,7% w 2020 r. i 76,4% w 2021 r.). Taki rodzaj kontaktów seksualnych większości kobiet w tej grupie wiekowej. Istotnie rzadziej niż ogółem klienci PKD, osoby w wieku 50 lat i powyżej podejmowali kontakty seksualne oralne – częściej byli to mężczyźni niż kobiety.

Doświadczenia osób w wieku 50 lat i powyżej w zakresie stosowania prezerwatyw, w tym w odniesieniu do ogółu klientów PKD, przedstawia Tabela 28.

Tabela 28. Stosowanie prezerwatyw przez osoby w wieku 50 lat i powyżej oraz ogół klientów PKD*

Wyszczególnienie		2020 r.		2021 r.	
		Klienci PKD ogółem	Osoby 50+	Klienci PKD ogółem	Osoby 50+
Waginalne	zawsze	20,2%	11,0%	22,2%	10,8%
	czasami	53,2%	32,9%	52,8%	39,6%
	nigdy	26,3%	55,6%	24,7%	49,0%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,6%	0,3%	0,6%
Analne pasywne	zawsze	31,1%	27,8%	30,0%	19,7%
	czasami	48,8%	54,6%	50,6%	55,1%
	nigdy	19,9%	17,6%	19,2%	25,2%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%
Analne aktywne	zawsze	33,5%	31,4%	31,7%	19,0%
	czasami	48,6%	47,1%	50,6%	55,4%
	nigdy	17,8%	20,7%	17,5%	25,6%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,7%	0,1%	0,0%
Oralne pasywne	zawsze	0,9%	0,6%	0,8%	0,7%
	czasami	2,5%	3,2%	2,3%	1,5%
	nigdy	96,3%	95,9%	96,5%	97,8%
	nie dotyczy/ odmowa	0,2%	0,3%	0,5%	0,0%
Oralne aktywne	zawsze	0,9%	0,6%	0,7%	0,3%
	czasami	2,3%	2,1%	2,0%	1,8%
	nigdy	96,6%	97,0%	97,0%	97,7%
	nie dotyczy/ odmowa	0,1%	0,3%	0,3%	0,3%
Inne	zawsze	6,1%	0,0%	6,9%	0,0%
	czasami	3,8%	0,0%	4,4%	0,0%
	nigdy	79,5%	100,0%	75,0%	100,0%
	nie dotyczy/ odmowa	10,6%	0,0%	13,8%	0,0%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali dany rodzaj kontaktów seksualnych w ciągu ostatniego roku poprzedzającego wizytę i badanie w punkcie.

W 2020 r. i 2021 r. osoby 50+ rzadziej niż ogół klientów PKD stosowały prezerwatywę w kontaktach seksualnych waginalnych – około połowa w ogóle nie stosowała

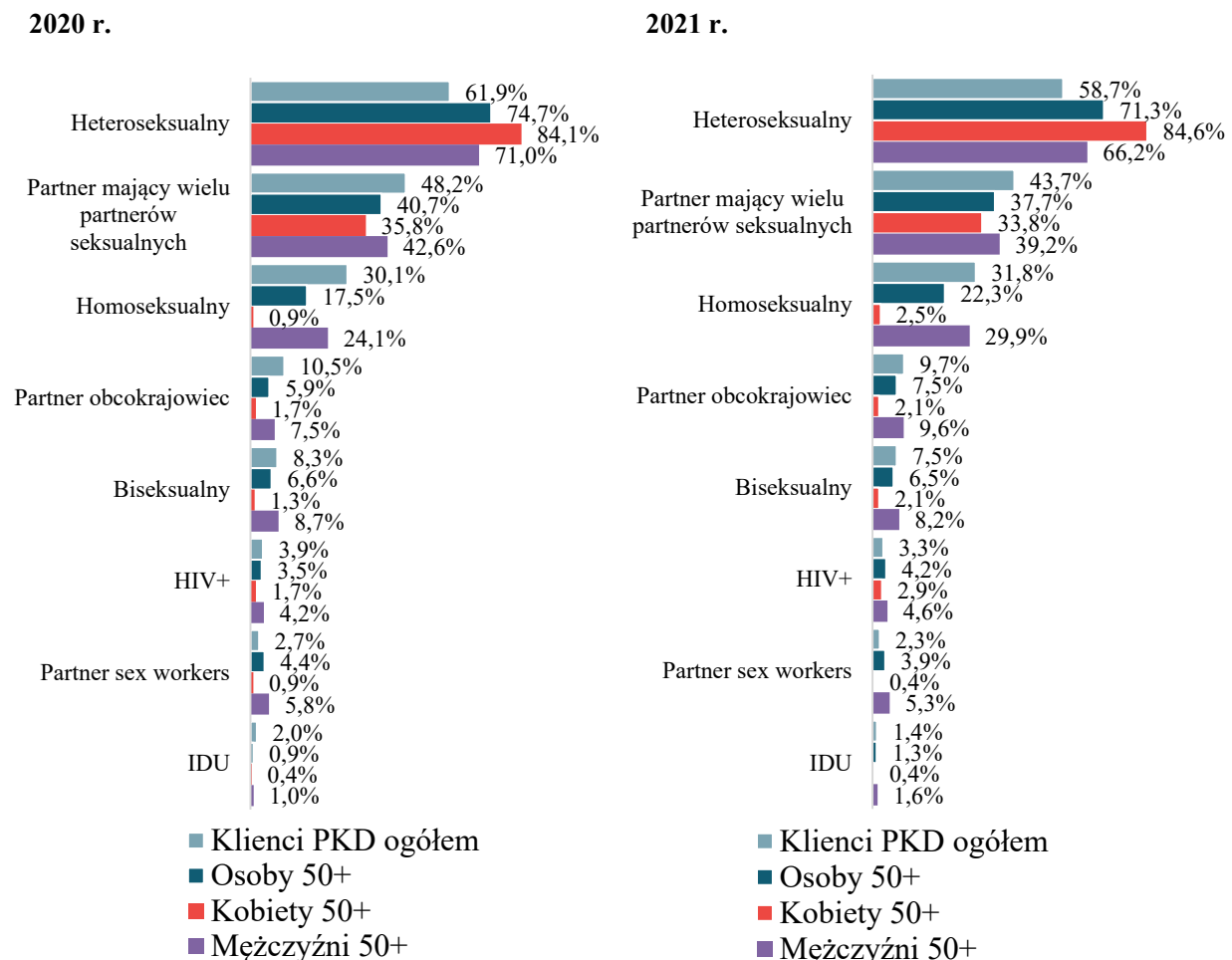
prezerwatyw. Podobnie jak ogół klientów PKD, osoby w wieku 50 lat i powyżej najczęściej nie stosują nigdy prezerwatyw w kontaktach oralnych.

12.4 Partnerzy seksualni

Całe życie

Poniższy wykres przedstawia charakterystykę partnerów seksualnych posiadanych w ciągu całego życia przez klientów PKD w wieku 50 lat i powyżej, z uwzględnieniem różnic między płciami oraz w odniesieniu do ogółu osób odwiedzających punkty konsultacyjno-diagnostyczne.

Wykres 79. Charakterystyka partnerów seksualnych osób w wieku 50 lat i powyżej oraz ogółu klientów PKD

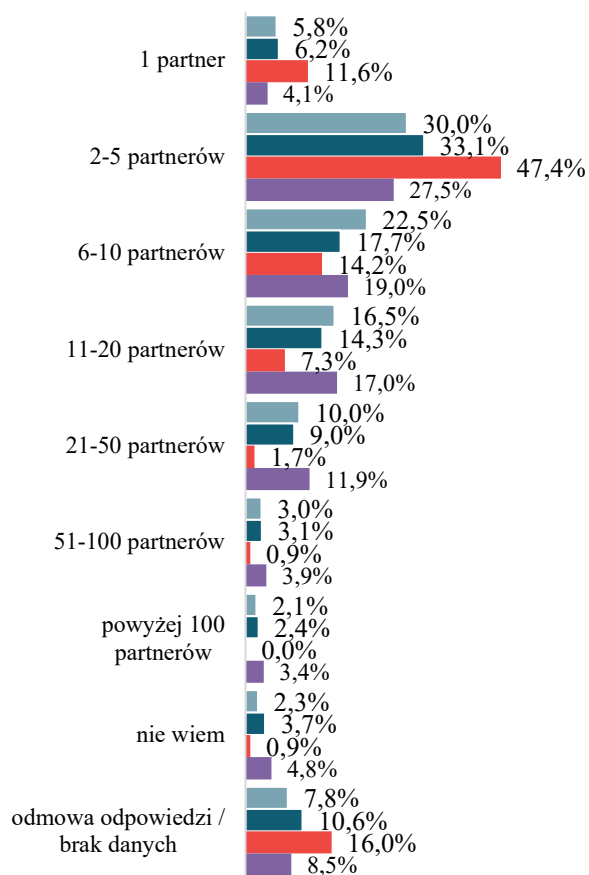

Partnerami seksualnymi osób 50+ są przede wszystkim osoby heteroseksualne (74,7% w 2020 r. i 71,3% w 2021 r.). Częściej takich partnerów miały w tej grupie wiekowej kobiety niż mężczyźni. Partnerzy homoseksualni byli wskazywani istotnie rzadziej niż wśród ogółu klientów i częściej przez mężczyzn niż kobiety.

Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład liczby partnerów seksualnych posiadanych przez klientów PKD w wieku 50 lat i powyżej w ciągu całego życia, z uwzględnieniem różnic według płci i odnosząc się do ogółu klientów PKD (Wykres 79).

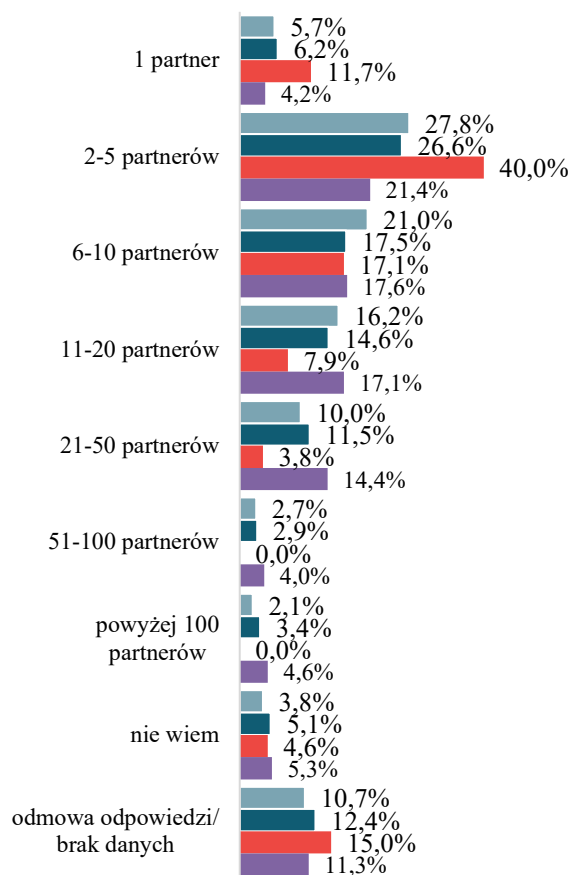
Wykres 80. Liczba partnerów seksualnych przez całe życie osób w wieku 50 lat i powyżej na tle ogółu klientów PKD

2020 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 50+
 ■ Kobiety 50+
 ■ Mężczyźni 50+

2021 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 50+
 ■ Kobiety 50+
 ■ Mężczyźni 50+

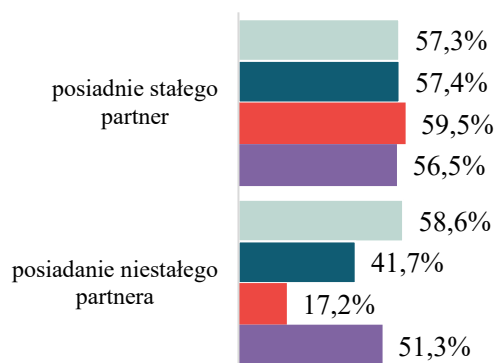
Osoby 50+ najczęściej miały w trakcie swojego życia 2-5 partnerów seksualnych – dotyczyło to przede wszystkim kobiet w tej grupie wiekowej. Mężczyźni 50+ charakteryzowali się większym odsetkiem osób, które miały powyżej 20 partnerów niż kobiety.

Ostatni rok

Przeprowadzona analiza objęła także temat posiadania w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD stałego lub niestałego partnera seksualnego przez osoby w wieku 50 lat i powyżej (Wykres 80).

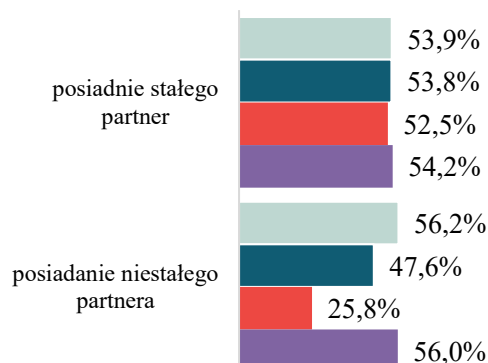
Wykres 81. Posiadanie stałych i niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD wśród osób w wieku 50 lat i powyżej oraz ogółu klientów PKD

2020 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 50+
 ■ Kobiety 50+
 ■ Mężczyźni 50+

2021 r.

■ Klienci PKD ogółem
 ■ Osoby 50+
 ■ Kobiety 50+
 ■ Mężczyźni 50+

Osoby 50+ zgłaszające się do PKD istotnie rzadziej niż ogół klientów PKD deklarowały posiadanie niestałego partnera w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD. Dotyczyło to przede wszystkim kobiet.

12.5 Wykonywanie testów – powody i liczba

W podrozdziale przedstawiono analizy dotyczące wykonywania testów na HIV przez klientów PKD w wieku 50 lat i powyżej, z uwzględnieniem różnic ze względu na płeć oraz w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Deklaracje klientów PKD w wieku 50+ odnośnie powodów wykonania testów przedstawia Tabela 29.

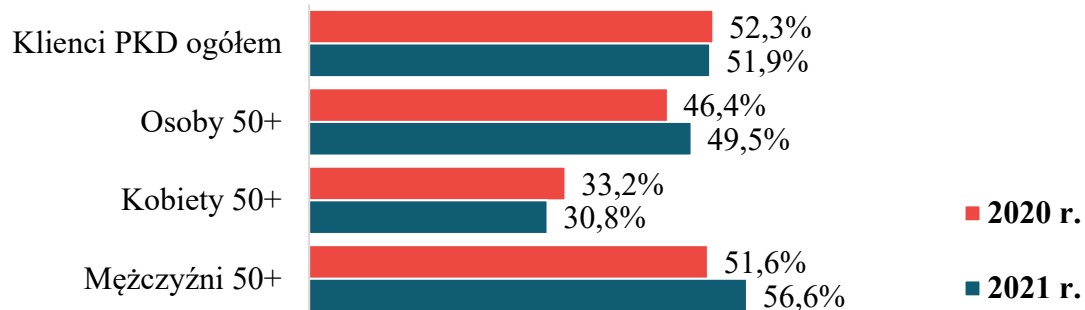
Tabela 29. Powód wykonania testów wśród osób w wieku 50 lat i powyżej oraz ogółu klientów PKD – wg deklaracji klientów PKD

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby 50+	Kobiety 50+	Mężczyźni 50+	Klienci PKD ogółem	Osoby 50+	Kobiety 50+	Mężczyźni 50+
Ryzykowne kontakty seksualne	87,7%	79,3%	71,6%	82,3%	86,6%	81,4%	70,8%	85,4%
IDU	1,1%	0,4%	0,0%	0,5%	1,0%	0,5%	0,4%	0,5%
Kontakt z krwią	4,9%	8,8%	15,9%	5,9%	4,7%	6,4%	12,9%	3,8%
Ciąża	2,2%	0,1%	0,4%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Ciąża u partnerki	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,5%	0,0%	0,6%
Ciekawość	8,9%	6,9%	6,9%	7,0%	9,3%	8,0%	8,8%	7,7%
Rutynowe badania	7,6%	6,8%	5,2%	7,5%	9,0%	7,1%	7,5%	6,9%
Namowa partnera	3,0%	3,1%	1,7%	3,6%	3,2%	4,1%	2,5%	4,6%
Objawy osłabionej odporności	2,1%	6,0%	6,9%	5,6%	2,2%	4,7%	7,9%	3,5%
Skierowanie przez lekarza	1,6%	4,6%	5,6%	4,2%	1,6%	5,6%	7,5%	4,8%
Wynik + partnera	1,7%	2,3%	2,2%	2,4%	2,0%	2,7%	2,5%	2,7%
Inne	2,4%	6,2%	9,9%	4,8%	3,2%	4,9%	6,7%	4,2%

Głównym powodem wykonania testu HIV wśród osób 50+ były ryzykowne kontakty seksualne. Częściej niż ogół klientów PKD, w tej grupie wiekowej wykonywano test ze względu na kontakt z krwią, objawy osłabionej odporności, czy skierowanie przez lekarza – szczególnie u kobiet.

Na kolejnym wykresie przedstawiono deklaracje osób w wieku 50 lat i powyżej co do wykonywania testów w przeszłości (zob. Wykres 81).

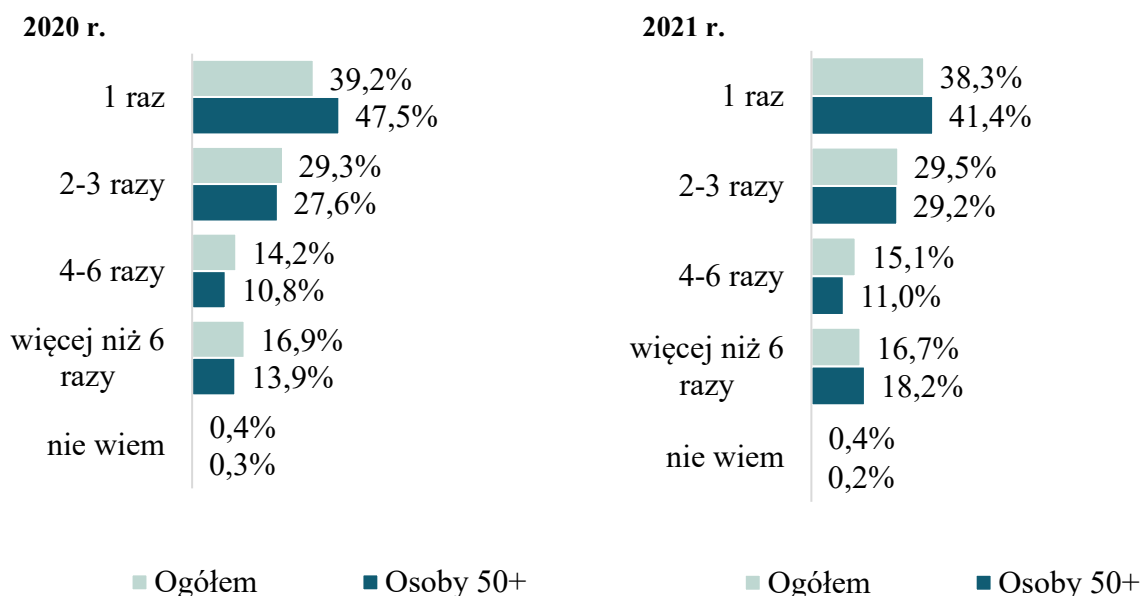
Wykres 82. Wykonanie testu w przeszłości przez osoby w wieku 50 lat i powyżej na tle ogółu klientów PKD

Osoby 50+ odwiedzające punkty konsultacyjno-diagnostyczne nieco rzadziej wykonywały testy w przeszłości w porównaniu do ogółu klientów PKD. Biorąc pod uwagę płeć, to mężczyźni częściej posiadali wcześniejsze doświadczenia w testowaniu.

Poniższy wykres z kolei przedstawia rozkład pod względem liczby wykonanych testów w przeszłości przez osoby w wieku 50+ w porównaniu z ogółem klientów PKD.

Wykres 83. Liczba testów wykonanych przez osoby w wieku 50 lat i powyżej na tle ogółu klientów PKD*

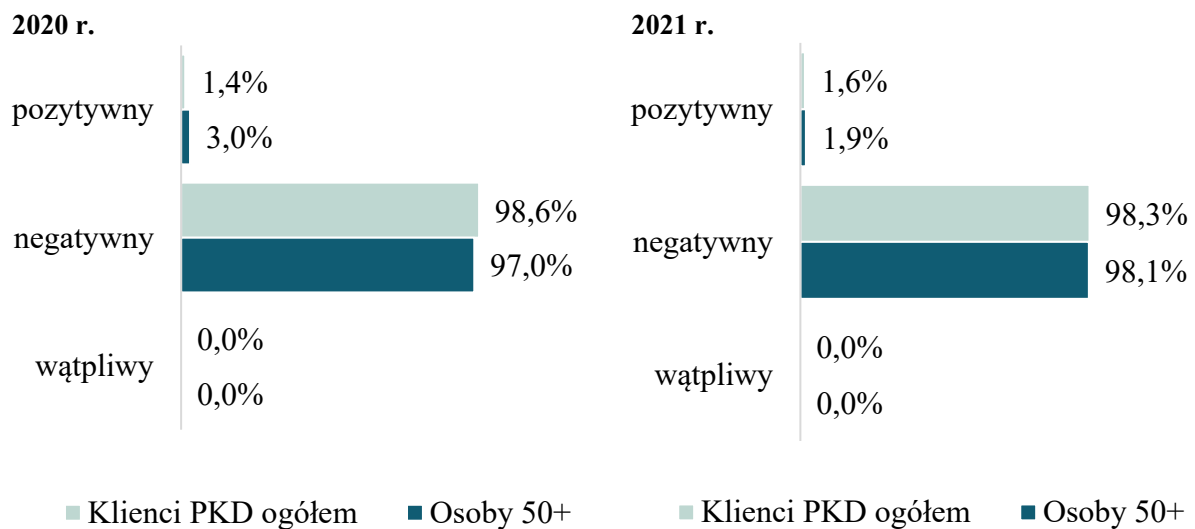

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy wykonali w przeszłości test HIV.

W przeważającej większości przypadków osoby 50+, które wykonały w przeszłości test HIV, zrobiły to jeden raz.

Analizie poddano również wyniki testu wykonanego przez osoby 50+ podczas wizyty w PKD, co przedstawia Wykres 83.

Wykres 84. Wyniki testu wykonanego w PKD wśród osób w wieku 50 lat i powyżej oraz ogółu klientów PKD

W 2020 r. odnotowano relatywnie wysoki udział osób z pozytywnym wynikiem testu w grupie wiekowej 50+ - 3%. W 2021 r. odsetek ten był niższy (1,9%), ale nadal nieznacznie wyższy niż wśród ogółu klientów PKD.

12.6 Kontakty seksualne w sytuacjach ryzykownych

W tabeli znajdującej się poniżej (Tabela 30) przedstawiono odsetek klientów PKD w wieku 50 lat i powyżej, którzy podejmowali kontakty seksualne pod wpływem narkotyków lub alkoholu, z uwzględnieniem zróżnicowania według płci i w odniesieniu do ogółu klientów PKD.

Tabela 30. Sytuacje wiążące się z ryzykiem zakażenia HIV w podziale na osoby w wieku 50 lat i powyżej oraz ogół klientów PKD

Wyszczególnienie	2020 r.				2021 r.			
	Klienci PKD ogółem	Osoby 50+	Kobiety 50+	Mężczyźni 50+	Klienci PKD ogółem	Osoby 50+	Kobiety 50+	Mężczyźni 50+
Iniekcje	1,1%	0,5%	0,0%	0,7%	1,1%	0,7%	0,8%	0,6%
Używanie wspólnych igieł i strzykawek	29,0%	50,0%	0,0%	50,0%	34,9%	50,0%	50,0%	50,0%
Seks pod wpływem substancji przyjmowanych w iniekcjach*	31,6%	75,0%	0,0%	75,0%	36,4%	33,3%	50,0%	25,0%
Seks pod wpływem substancji nieprzyjmowanych w iniekcjach**	37,1%	26,1%	0,0%	28,6%	35,1%	37,5%	33,3%	37,9%
Seks pod wpływem alkoholu	13,0%	7,8%	3,9%	9,3%	11,1%	8,7%	4,6%	10,2%

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

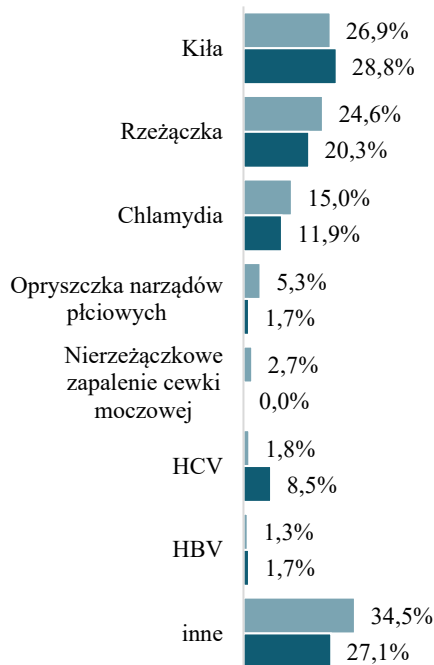
** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

Osoby w wieku 50 lat i powyżej rzadziej niż ogół klientów PKD przyjmowały substancje psychoaktywne drogą iniekcji. Z drugiej jednak strony, jeżeli już to robiły to częściej używały wspólnych igieł i strzykawek, a także uprawiały seks. Między 2020 r. i 2021 r. wystąpił wzrost udziału osób 50+, które uprawiały seks pod wpływem narkotyków stosowanych w iniekcjach. W tej grupie wiekowej rzadziej natomiast dochodziło do kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu – częściej robili to mężczyźni niż kobiety.

Analizie poddano również zachorowalność na STIs wśród osób w wieku 50 lat i powyżej, co przedstawia kolejny wykres (zob. Wykres 84).

Wykres 85. Zachorowalność na STIs wśród osób w wieku 50 lat i powyżej na tle wszystkich klientów PKD*

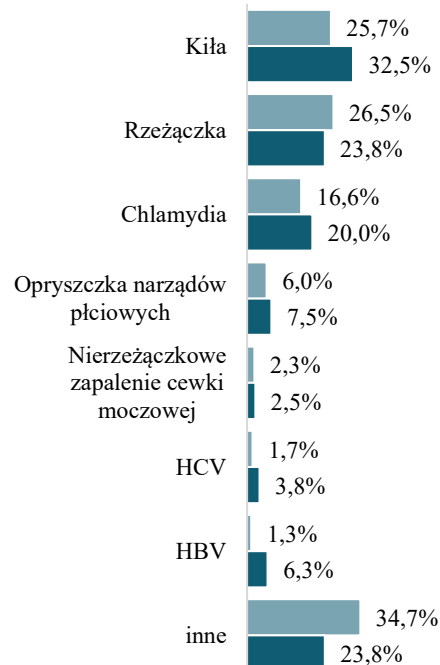
2020 r.

■ Ogółem

■ Osoby 50+

2021 r.

■ Ogółem

■ Osoby 50+

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy chorowali na STIs.

Wśród osób 50+ obserwuje się niższą zachorowalność na choroby przenoszone drogą płciową, niż w całej populacji klientów PKD. Odsetek chorych w całej populacji wynosił w 2020 r. 9,9%, a wśród osób w wieku 50 lat i powyżej 7,2%. Z kolei w 2021 r. odpowiednio 10,9% i 9,2%. W tej grupie wiekowej wśród pojawiających się chorób przenoszonych drogą płciową częściej niż wśród ogółu klientów wskazywano kiłę i HCV, a w 2021 r. również chłamydię i opryszczkę narządów płciowych.

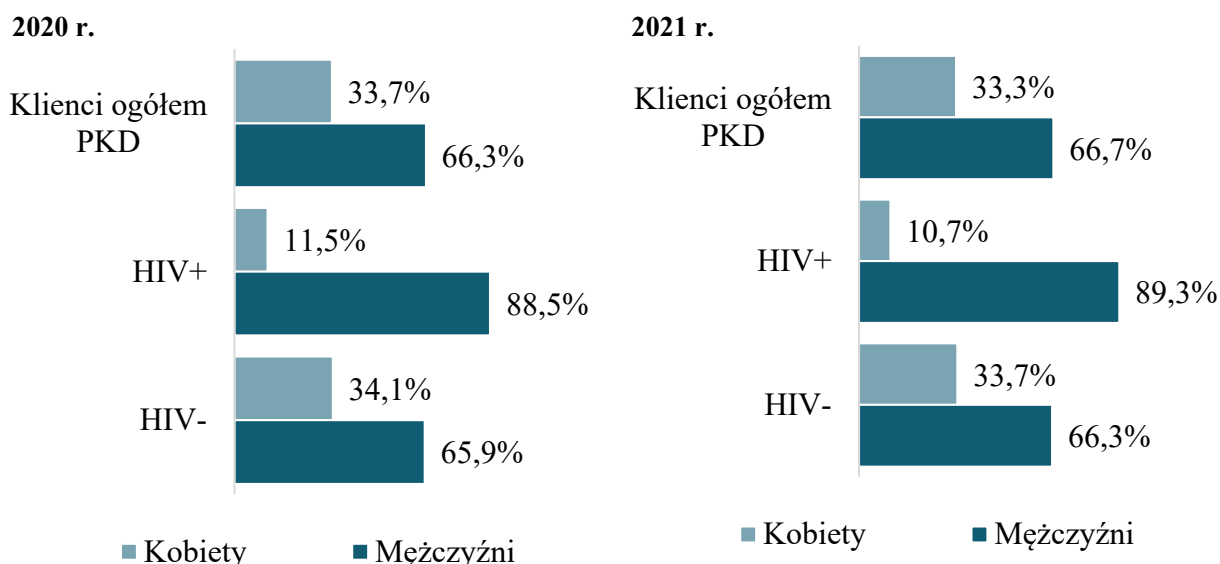
13. ANALIZA POPULACJI HIV+

13.1 Charakterystyka demograficzna

Osoby, które uzyskały dodatni wynik testu (osoby HIV+) stanowiły w 2020 r. 1,3% wszystkich klientów PKD oraz 1,6% w 2021 r. Udział tej grupy nieznacznie spadł w 2020 r., ale w 2021 r. wrócił do poziomu z 2019 r. – 1,6%.

Poniższy wykres przedstawia strukturę według płci osób HIV+ na tle ogółu klientów PKD oraz osób z ujemnym wynikiem testu.

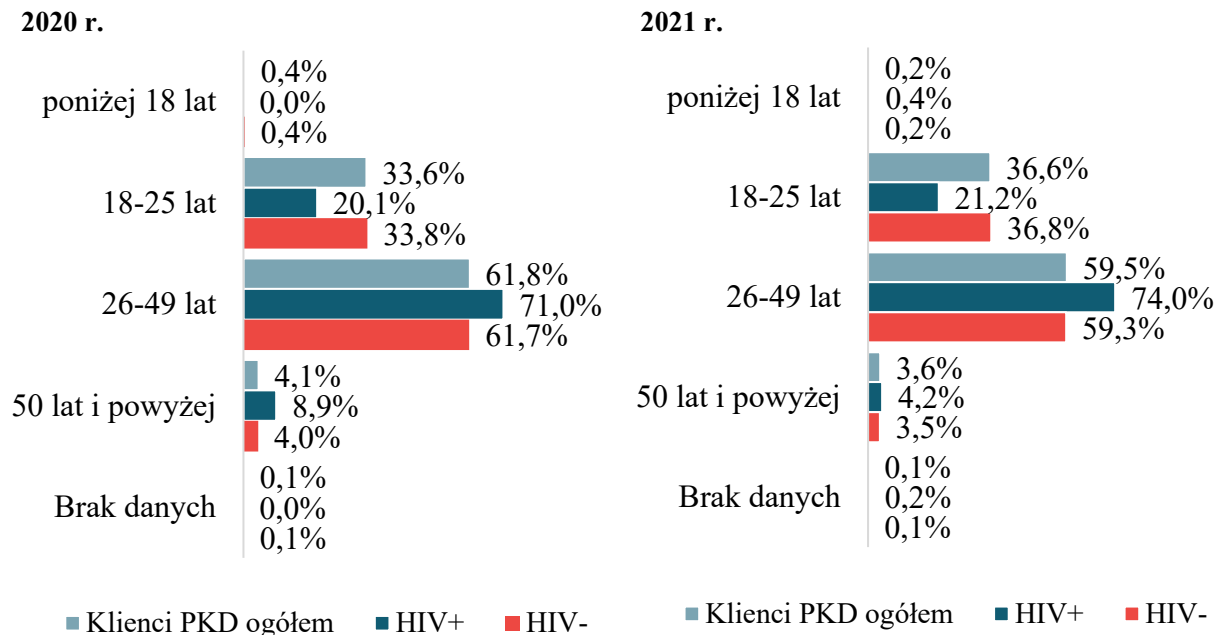
Wykres 86. Porównanie osób HIV+ do populacji otrzymującej ujemny wynik testu oraz do ogółu klientów PKD – wg płci

W grupie klientów HIV+ dominują mężczyźni – 88,5% w 2020 r. i 89,3% w 2021 r. W porównaniu do 2019 r. spadł udział kobiet – w 2019 r. wynosił 14,1%. Tym samym pozytywnie zweryfikowano hipotezę: mężczyźni są bardziej narażeni na ryzyko zakażenia HIV niż kobiety.

Wykres 86 przedstawia z kolei odniesienie grupy HIV+ do ogółu klientów PKD oraz osób, które uzyskały negatywny wynik testu pod względem wieku.

Wykres 87. Porównanie osób HIV+ do populacji otrzymującej ujemny wynik testu oraz do ogółu klientów PKD – wg wieku

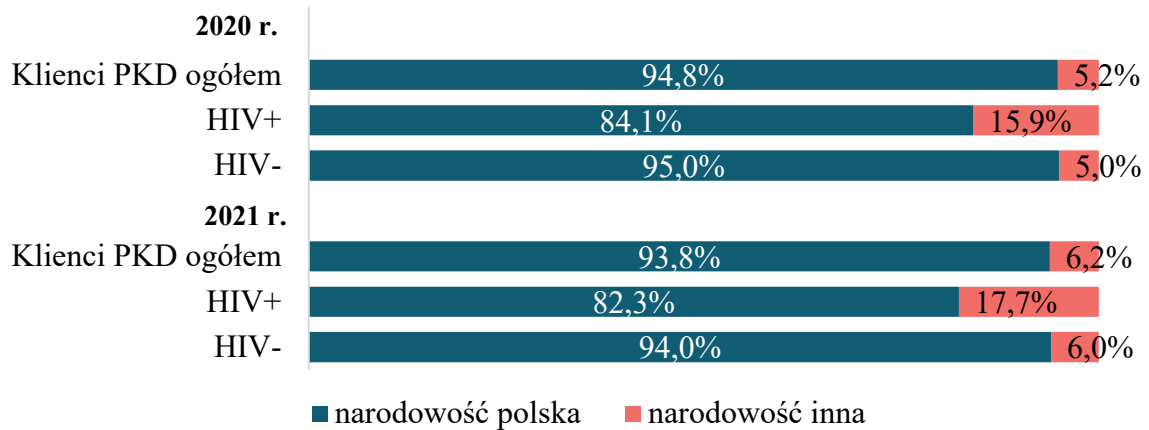
Grupa osób z dodatnim wynikiem testu HIV, to częściej niż ogół klientów PKD, osoby w wieku 26-49 lat (71,0% w 2020 r. i 74,0% w 2021 r.). Rzadziej niż przeciętnie wśród osób HIV+ znajdują się osoby w wieku 18-25 lat (20,1% w 2020 r. i 21,2% w 2021 r.), częściej natomiast osoby w wieku 50 lat i powyżej (8,9% w 2020 r. i 4,2% w 2021 r.).

Zweryfikowano pozytywnie dwie hipotezy:

- Osoby młode (poniżej 18 roku życia) są grupą mniej narażoną na zakażenie HIV niż osoby powyżej 18 roku życia - w 2020 r. w grupie HIV+ nie było żadnej osoby nieletniej, a w 2021 r. były dwie osoby poniżej 18 roku życia.
- Osoby 50+ są grupą mniej narażoną na zakażenie HIV niż osoby poniżej 50 roku życia – osoby 50+ stanowiły 8,9% w 2020 r. i 4,2% w 2021 r. osób HIV+, podczas gdy osoby w wieku do 50 lat odpowiednio 91,1% oraz 95,6%.

Dokonano również analizy grupy osób HIV+ pod względem narodowości, porównując tę zbiorowość do ogółu klientów PKD oraz osób z ujemnym wynikiem testu. Przedstawia to Wykres 87.

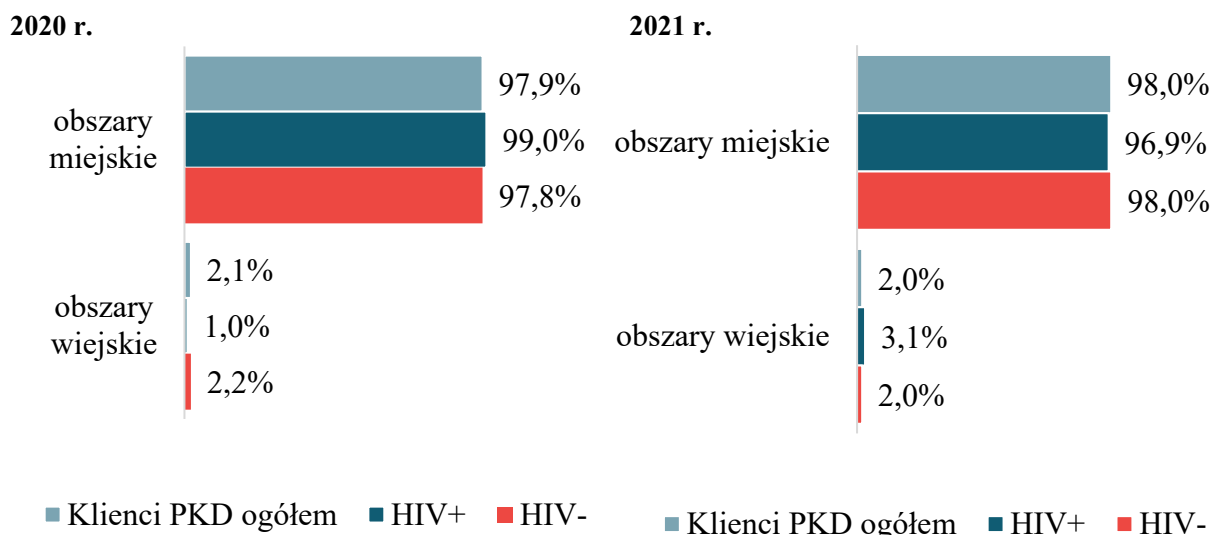
Wykres 88. Porównanie osób HIV+ do populacji otrzymującej ujemny wynik testu oraz do ogółu klientów PKD – wg narodowości

Osoby z dodatnim wynikiem testu HIV charakteryzują się zwiększonym udziałem przedstawicieli innej narodowości – w 2020 r. 15,9%, a w 2021 r. - 17,7% stanowili obywatele innych krajów. Odsetek ten wzrósł w porównaniu do 2019 r., kiedy wynosił 10,5%.

Z kolei poniższy wykres przedstawia charakterystykę osób HIV+ pod względem miejsca zamieszkania.

Wykres 89. Porównanie osób HIV+ do populacji otrzymującej ujemny wynik testu oraz do ogółu klientów PKD – wg miejsca zamieszkania

Osoby HIV+ w 2020 r. częściej niż ogół klientów pochodziły z terenów miejskich (99,0% wobec 97,9%). Jednak w 2021 r. w grupie osób zamieszkujących obszary wiejskie wzrósł odsetek tych osób do 3,0% w 2021 r. w porównaniu do 1,0% w 2020 r. Tym samym zweryfikowano pozytywnie hipotezę, że osoby mieszkające w mieście są bardziej narażone na ryzyko zakażenia HIV niż osoby mieszkające na terenach wiejskich zweryfikowano pozytywnie.

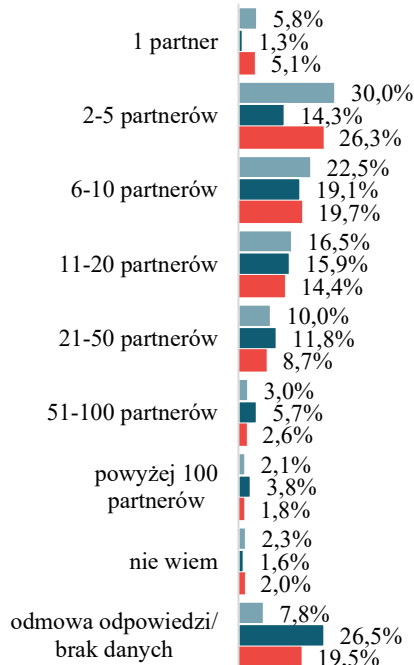
Sfalsyfikowano hipotezę, że klienci PKD zlokalizowanych w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców są bardziej narażeni na zakażenie HIV niż klienci punktów zlokalizowanych w miastach poniżej 200 tys. mieszkańców. Wśród osób z dodatnim wynikiem testu HIV+ częściej niż wśród ogółu klientów PKD oraz osób z ujemnym wynikiem testu znajdowali się klienci PKD znajdujących się w miastach poniżej 200 tys. mieszkańców – 16,9% w 2020 r. oraz 18,4% w 2021 r. (dla ogółu klientów wartości te wyniosły odpowiednio 13,0% i 11,5%).

13.2 Analiza związków między cechami społeczno-demograficznymi, a zachowaniami wiążącymi się z ryzykiem zakażenia HIV i analiza związków zachowań/ sytuacji wiążących się z ryzykiem zakażenia HIV

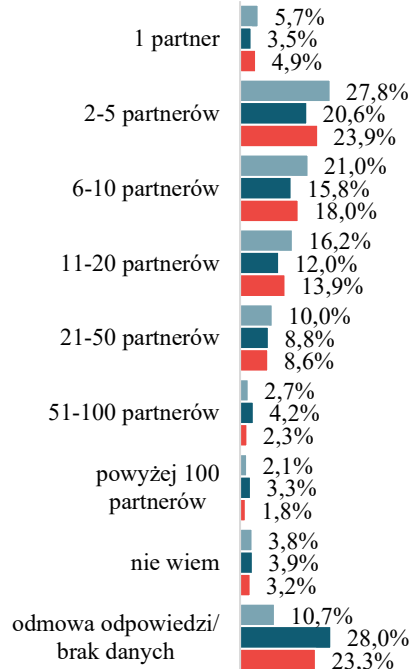
Dokonane analizy obejmowały liczbę partnerów seksualnych osób HIV+ w ciągu całego życia, z uwzględnieniem odniesienia do całej populacji klientów PKD oraz osób z ujemnym wynikiem testu (zob. Wykres 89).

Wykres 90. Liczba partnerów seksualnych w ciągu całego życia

2020 r.

2021 r.

■ Klienci PKD ogółem ■ HIV+ ■ HIV- ■ Klienci PKD ogółem ■ HIV+ ■ HIV-

Osoby z dodatnim wynikiem testu HIV częściej niż ogół klientów PKD posiadały ponad 20 partnerów w ciągu swojego życia (21,3% w 2020 r. i 16,3% w 2021 r.). Rzadziej natomiast posiadały 1 partnera (1,3% w 2020 r. i 3,5% w 2021 r.), a także 2-5 partnerów, najczęściej wskazywaną liczbę partnerów przez ogół klientów PKD. Tym samym zweryfikowano pozytywnie hipotezę, że wraz z liczbą partnerów seksualnych wzrasta ryzyko zakażenia HIV.

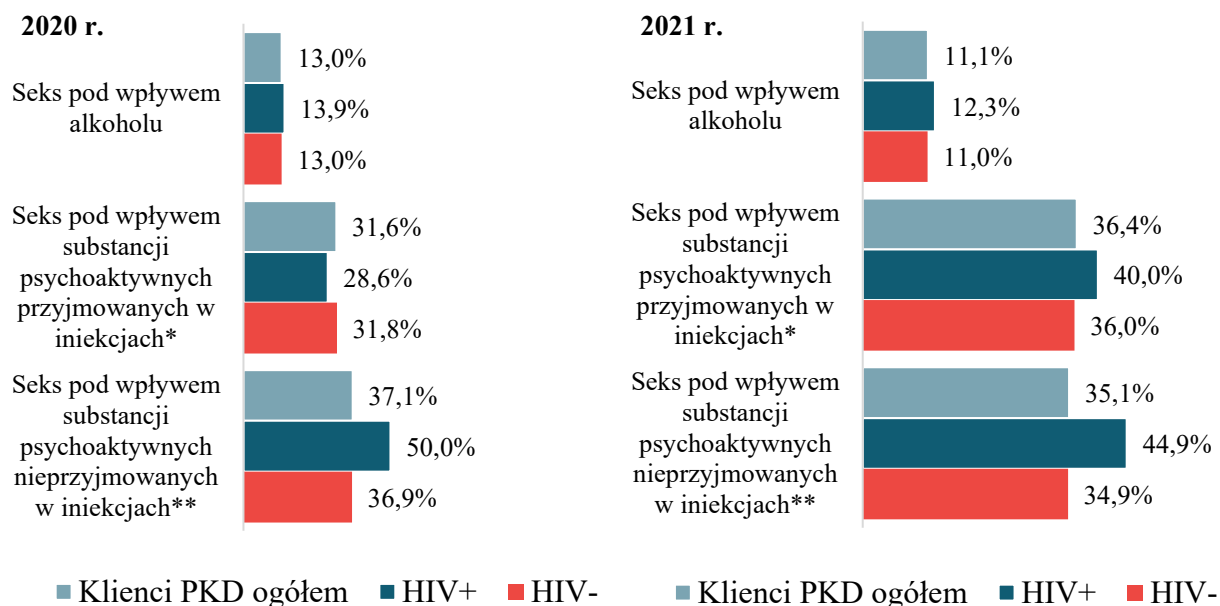
Wyniki analiz wykazały sfalsyfikowanie hipotezy, że osoby podejmujące stosunki seksualne pasywne częściej uzyskują dodatni wynik testu, niż osoby utrzymujące stosunki seksualne aktywne. W grupie klientów PKD, którzy utrzymywali stosunki seksualne analne pasywne odsetek osób z pozytywnym wynikiem wyniósł 2,6% w 2020 r. i 2,8% w 2021 r. podczas gdy w grupie osób uprawiających seks analny aktywny odsetki te były zbliżone i wyniosły 2,5% w 2020 r. i 2,7% w 2021 r. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku kontaktów seksualnych oralnych pasywnych i aktywnych. W pierwszej grupie udział osób

HIV+ wyniósł 1,4% w 2020 r. i 1,3% w 2021 r., a w drugiej po 1,4% w obu analizowanych latach. Warto natomiast zwrócić uwagę, że osoby, które uprawiają seks analny częściej narażone są na możliwość zarażenia HIV niż osoby uprawiające seks oralny (bez względu czy pasywny czy aktywny). Najmniej zaś narażone są osoby uprawiające seks waginalny – z takich klientów miało pozytywny wynik testu HIV jedynie 0,6% w 2020 r. i 0,7% w 2021 r.

Sfalsyfikowano również hipotezę, że osoby niepodjmujące kontaktów seksualnych są mniej narażone na zakażenie niż osoby je podejmujące. Wśród osób podejmujących kontakty seksualne, te które miały pozytywny wynik testu HIV stanowiły 1,3% w 2020 r. i 1,5% w 2021 r. Z kolei w grupie niepodjmujących kontaktów seksualnych w roku poprzedzającym wizytę w PKD odsetki te wyniosły 1,4% w 2020 r. i 1,8% w 2021 r. czyli były nawet nieznacznie wyższe.

Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące odsetka osób HIV+ podejmujących stosunki seksualne pod wpływem substancji psychoaktywnych, w porównaniu do ogółu klientów PKD oraz osób z ujemnym wynikiem testu.

Wykres 91. Podejmowanie stosunków seksualnych pod wpływem substancji psychoaktywnych

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w iniekcjach.

** Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy zadeklarowali przyjmowanie substancji psychoaktywnych w inny sposób niż iniekcje.

Sfalsyfikowano hipotezę, że osoby, które podejmują ryzykowne kontakty seksualne, częściej otrzymały wynik dodatni testu niż ujemny. W grupie osób, które podejmowały ryzykowne kontakty seksualne 1,4% w 2020 r. i 1,6% w 2021 r. uzyskało pozytywny wynik testu HIV, co nie odbiega od ogółu klientów PKD.

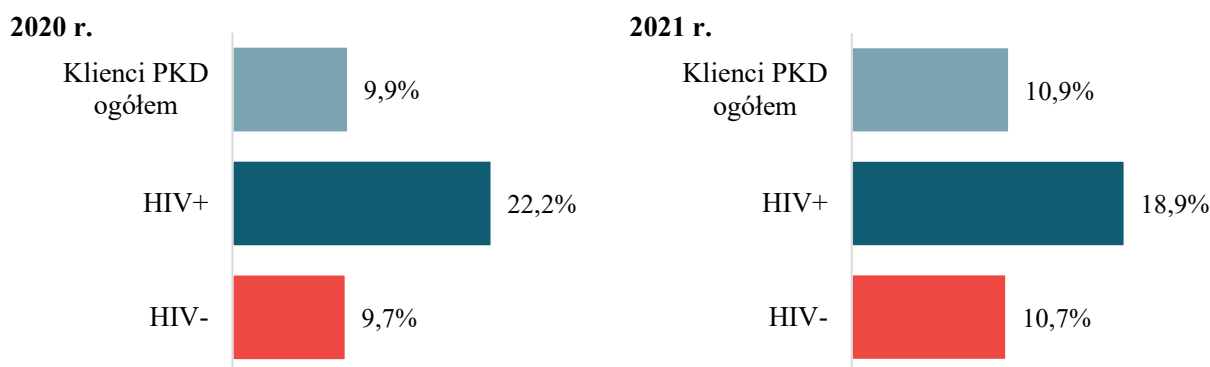
Hipoteza, że osoby, które otrzymały dodatni wynik testu częściej, niż osoby, które uzyskały ujemny wynik testu deklarowały podejmowanie kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych została zweryfikowana pozytywnie dla 2021 r. Natomiast dla 2020 r. została zweryfikowana częściowo – osoby HIV+ częściej deklarowały uprawianie seksu pod wpływem alkoholu i narkotyków niestosowanych w iniekcjach, jednak rzadziej niż ogół klientów PKD i osoby z ujemnym wynikiem testu HIV miały kontakty seksualne pod wpływem substancji przyjmowanych w iniekcjach.

Zweryfikowano pozytywnie hipotezę, że osoby przyznające się do stosowania środków psychoaktywnych drogą iniekcji są grupą bardziej narażoną na zakażenie HIV niż osoby, które nie stosują środków psychoaktywnych drogą iniekcji. Wśród osób, które miały pozytywny wynik testu HIV w 2020 r. 5,3% stanowiły osoby, które dokonywały iniekcji substancji psychoaktywnych, podczas gdy ogółem wśród klientów odsetek ten wyniósł 1,1%. W 2021 r. wartości te wynosiły odpowiednio 2,6% i 1,1%.

13.3 Stan zdrowia i współwystępowanie innych chorób przenoszonych drogą płciową

Analizie poddano współwystępowanie innych chorób przenoszonych drogą płciową wśród osób, które miały pozytywny wynik testu HIV. Dane przedstawia Wykres 91.

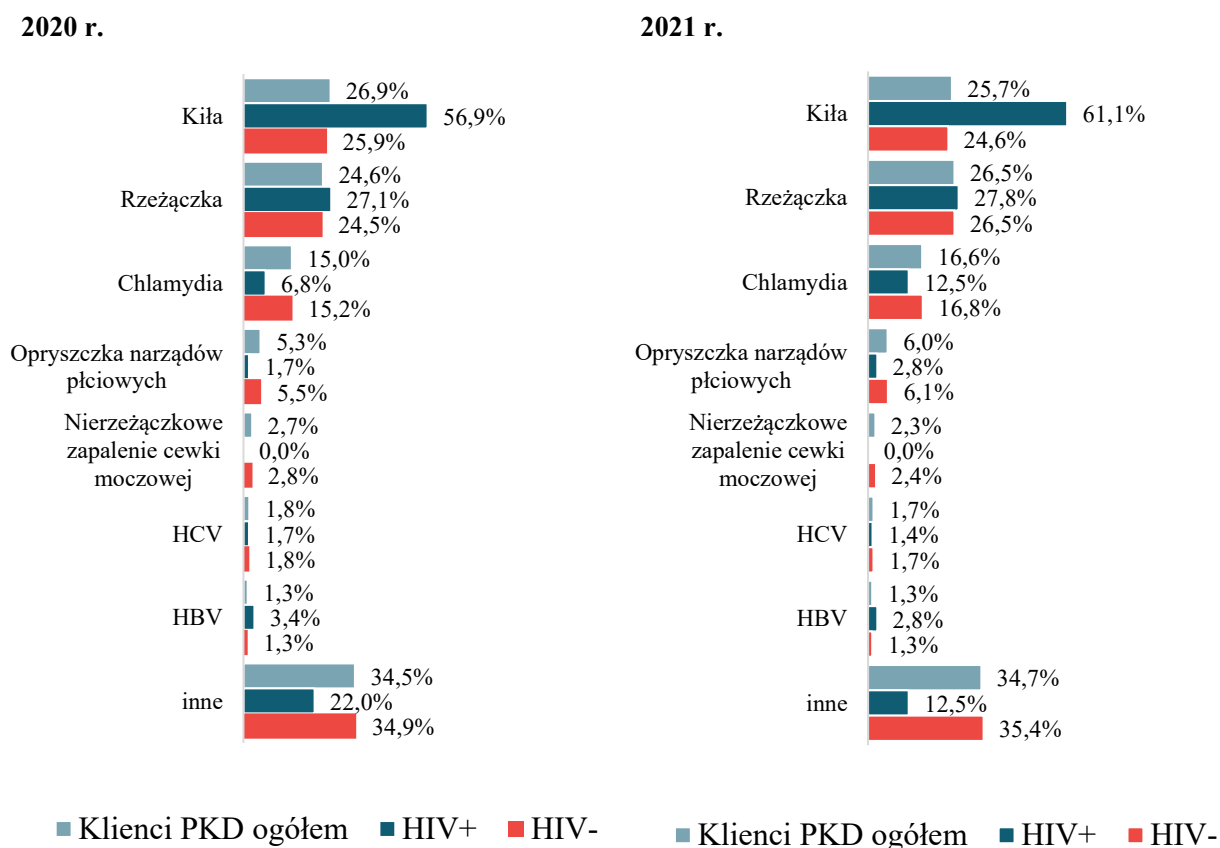
Wykres 92. Posiadanie chorób przenoszonych drogą płciową (STI)

Osoby z grupy HIV+ częściej niż ogół klientów PKD deklarowały posiadanie chorób przenoszonych drogą płciową (22,2% w 2020 r. i 18,9% w 2021 r.). W obu analizowanych latach odsetek ten był wyższy niż w 2019 r., kiedy wynosił 16,8%.

Na kolejnym wykresie przedstawiono dane dotyczące rodzaju chorób przenoszonych drogą płciową w grupie HIV+, w odniesieniu do ogółu klientów PKD i osób z ujemnym wynikiem testu (Wykres 92).

Wykres 93. Rodzaj chorób przenoszonych drogą płciową (STI)*

* Podstawę procentowania stanowili odwiedzający PKD, którzy chorowali na STIs.

W grupie osób HIV+, które zadeklarowały posiadanie choroby przenoszonej drogą płciową, najczęściej wskazywano na kiłę (56,9% w 2020 r. i 61,1% w 2021 r.). Warto zaznaczyć, że odsetek ten był wyższy niż w 2019 r. (46,0%). Osoby HIV+ nieco częściej w porównaniu do ogółu klientów PKD chorowały także na rzeżączkę (27,1% w 2020 r. i 27,8% w 2021 r.) czy HBV (3,4% w 2020 r. i 2,8% w 2021 r.). W grupie tej natomiast

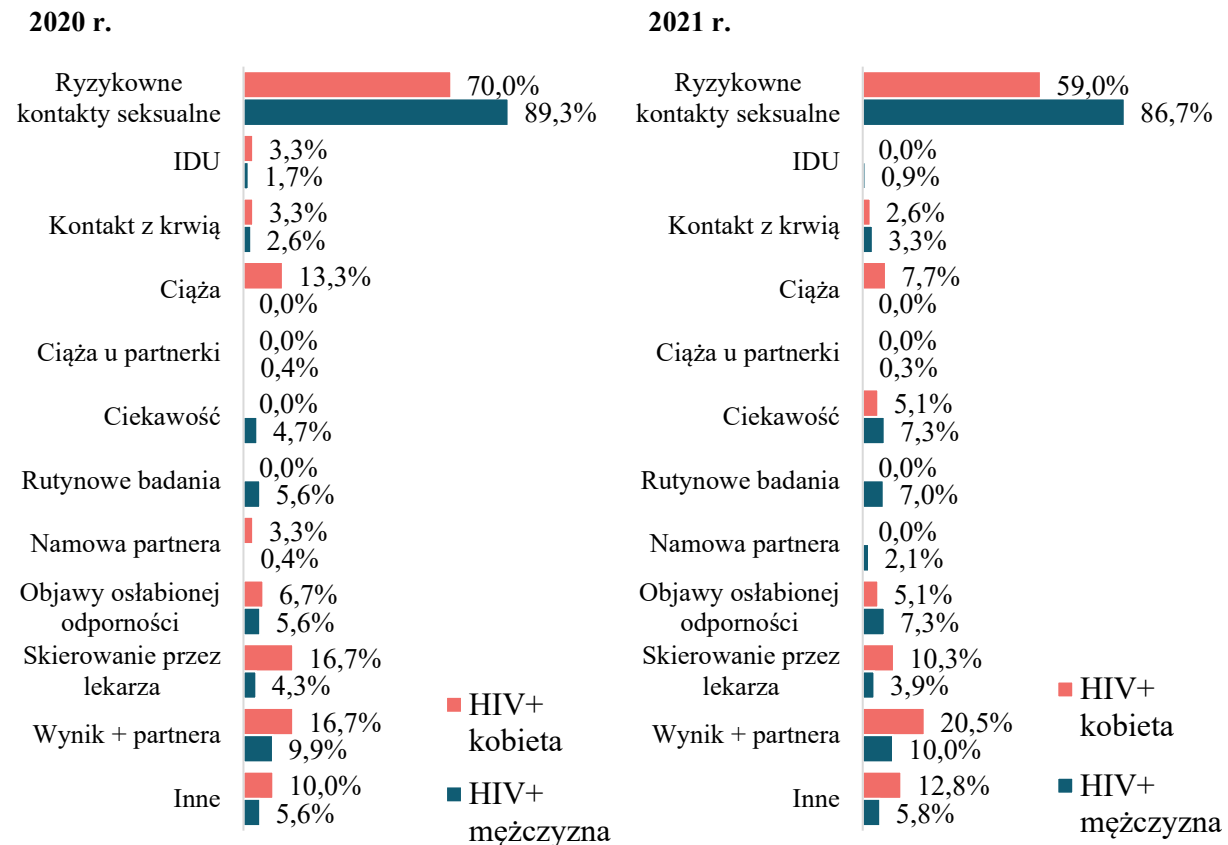
rzadziej występowały takie choroby jak chłamydia, opryszczka narządów płciowych, czy nierzeżączkowe zapalenie cewki moczowej.

Zweryfikowano pozytywnie hipotezę, że osoby, które zadeklarowały występowanie innych chorób przenoszonych drogą płciową, częściej uzyskiwały dodatni wynik testu wykrywającego HIV, niż osoby, które nie deklarowały występowania tego rodzaju chorób. Wśród klientów PKD z STI udział tych, którzy mieli pozytywny wynik testu HIV wynosił w 2020 r. – 3,0%, a w 2021 r. – 2,7%. Natomiast w grupie osób niechorujących na choroby przenoszone drogą płciową pozytywny wynik testu HIV dotyczył odpowiednio 1,1% w 2020 r. i 1,4% w 2021 r.

13.4 Charakterystyka populacji kobiet i mężczyzn HIV+

W podrozdziale została przedstawiona charakterystyka osób posiadających dodatni wynik testu HIV z uwzględnieniem różnic według płci. Poniższy wykres (Wykres 93) zawiera analizę powodów wykonania testu HIV wśród kobiet i mężczyzn, którzy uzyskali dodatnie wyniki.

Wykres 94. Powody wykonania testu wśród kobiet i mężczyzn HIV+ – wg deklaracji klientów PKD

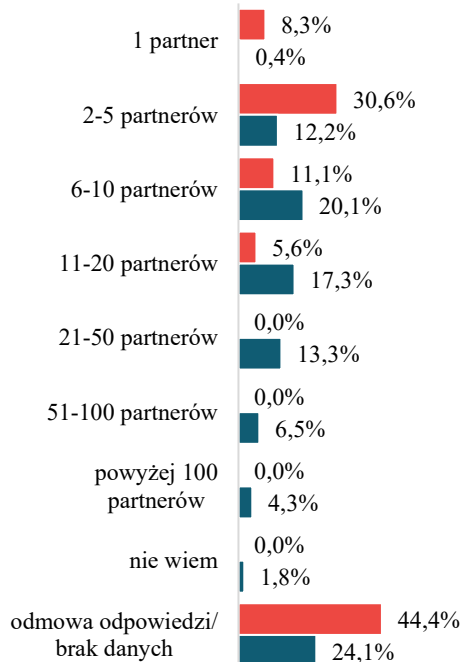

Mężczyźni HIV+ częściej niż kobiety wskazywali jako powód wykonania testu w PKD ryzykowne kontakty seksualne (83,9% w 2020 r. i 86,7% w 2021 r.). Powód ten był także dominujący wśród kobiet HIV+, jednak istotnie częściej niż mężczyźni na badanie kierowane były przez lekarza lub z powodu pozytywnego wyniku testu HIV u swojego partnera. Mężczyźni HIV+ robili test jako rutynowe badanie, co się nie zdarzało u kobiet, jednak należy to wiązać z faktem, że mężczyźni będący klientami PKD częściej niż kobiety podejmują zachowania ryzykowne, które mogą doprowadzić do zarażenia HIV (zob. Wykres 93 powyżej).

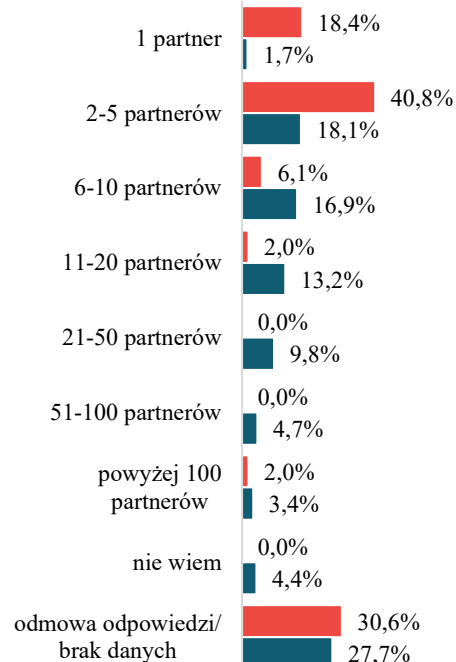
Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład liczby partnerów posiadanych przez kobiety oraz mężczyzn z dodatnim wynikiem testu HIV w ciągu całego życia.

Wykres 95. Liczba partnerów seksualnych w ciągu całego życia wśród kobiet i mężczyzn HIV+

2020 r.

2021 r.

■ HIV+ kobieta

■ HIV+ mężczyzna

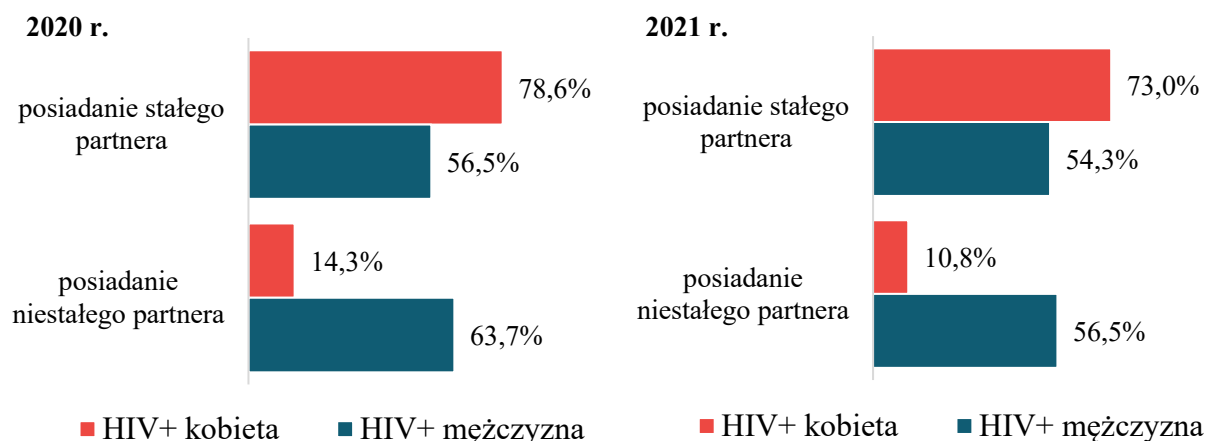
■ HIV+ kobieta

■ HIV+ mężczyzna

Mężczyźni HIV+ posiadali w ciągu całego swojego życia więcej partnerów niż kobiety HIV+. Więcej niż 10 partnerów miało w 2020 r. 41,1% mężczyzn HIV+ a w 2021 r. – 31,1%. Podczas gdy kobiety HIV+ najczęściej nie miały więcej niż 5 partnerów (38,9% w 2020 r. i 59,2% w 2021 r.).

Analizy uwzględniały również sprawdzenie różnic między kobietami i mężczyznami HIV+ pod względem posiadania stałych i niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD, co przedstawia Wykres 95.

Wykres 96. Posiadanie stałych i niestałych partnerów seksualnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD wśród kobiet i mężczyzn HIV+

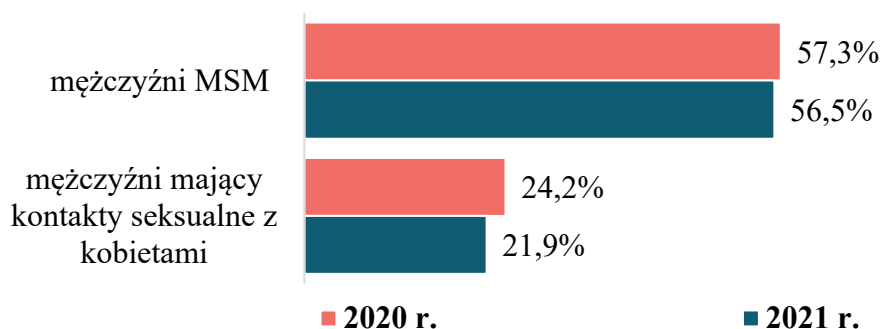

Kobiety HIV+ częściej niż mężczyźni HIV+ posiadały stałego partnera w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD. Z kolei mężczyźni HIV+ charakteryzowali się bardziej niestabilnymi relacjami partnerskimi – 63,7% w 2020 r. i 56,5% w 2021 r. posiadało niestałego partnera w ciągu roku poprzedzającego odwiedzenie PKD.

13.5 Charakterystyka populacji mężczyzn homoseksualnych lub/i mających kontakty seksualne z mężczyznami

Na poniższym wykresie przedstawiono odsetek mężczyzn MSM wśród osób z pozytywnym wynikiem testu HIV, na tle mężczyzn mających kontakty seksualne z kobietami.

Wykres 97. Odsetek mężczyzn MSM i mężczyzn utrzymujących kontakty seksualne z kobietami wśród osób z pozytywnym wynikiem testu HIV

Odsetek mężczyzn uprawiających seks z mężczyznami to 33,6% ogółu klientów PKD w 2020 r. i 34,9% w 2021 r. (zob. podrozdział 8.1). Wśród osób, które uzyskały pozytywny wynik testu HIV, mężczyźni MSM stanowią ponad połowę - 57,3% w 2020 r. i 56,5% w 2021 r. Dla porównania mężczyźni uprawiający seks z kobietami stanowili 24,2% i 21,9% osób, które uzyskały pozytywny wynik testu HIV.

Ponadto osoby MSM z pozytywnym wynikiem testu HIV to 2,7% ogółu mężczyzn mających kontakty seksualne z innymi mężczyznami. W przypadku mężczyzn mających kontakty heteroseksualne udział osób HIV+ wyniósł 1,1%. Tym samym wyniki analiz potwierdzają hipotezę, że mężczyźni deklarujący kontakty seksualne z mężczyznami są grupą bardziej narażoną na zakażenie HIV niż mężczyźni deklarujący kontakty seksualne tylko z kobietami.

14. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W latach 2020-2021 spadła liczba klientów PKD, a tym samym liczba wykonywanych testów. W 2020 r. w 29 działających punktach konsultacyjno-diagnostycznych (PKD) przyjęto 23 276 klientów, w tym wykonano 23 090 testów. W 2021 r. z kolei w 28 PKD przyjęto 28 645 klientów i wykonano 28 422 testów. Dla porównania w 2019 r. do PKD zgłosiło się 42 154 osób. Widoczne zmniejszenie się liczby klientów należy wiązać z epidemią COVID-19, która wpływała z jednej strony na działalność punktów konsultacyjno-diagnostycznych (*lockdown*), z drugiej zaś na niechęć do odbywania wizyt w systemie reżimu sanitarnego

Biorąc pod uwagę charakterystykę demograficzną klientów PKD, to w obu analizowanych latach przeważają mężczyźni, osoby w wieku 26-49 lat, polskiej narodowości, zamieszkujące obszary miejskie, z województwa mazowieckiego.

W obu analizowanych latach widoczne są różnice między kobietami i mężczyznami zgłaszającymi się do PKD w zakresie zachowań seksualnych oraz podejmowania zachowań ryzykownych. Kobiety będące klientkami PKD w większości podejmują kontakty seksualne z osobami płci przeciwnej, mają mniejszą liczbę partnerów w ciągu całego swojego życia. Częściej natomiast zdarzało im się podejmować kontakty seksualne pod wpływem substancji psychoaktywnych stosowanych w iniekcjach, mimo że to mężczyźni częściej przyjmują tą drogą środki psychoaktywne.

Z kolei mężczyźni częściej niż kobiety charakteryzują się podejmowaniem kontaktów homoseksualnych, biseksualnych, z partnerami żyjącymi z HIV czy osobami sprzedającymi usługi seksualne (*sex workers*). Mają większą liczbę partnerów w ciągu swojego życia, ale również partnerów seksualnych przygodnych w ciągu roku poprzedzającego wizytę w PKD. Mężczyźni częściej niż kobiety uprawiali seks pod wpływem alkoholu i narkotyków nie stosowanych w iniekcjach.

Mimo iż w obu analizowanych latach zaobserwowano utrzymanie się większości tendencji obserwowanych w 2019 r., to jednak w trakcie przeprowadzonych analiz zidentyfikowano pewne zmiany, które mogły być efektem epidemii COVID-19. W latach 2020-2021 w porównaniu do 2019 r. wystąpiło:

- spadek liczby klientów PKD

- nieznaczny wzrost udziału mężczyzn wśród klientów PKD
- wzrost udziału grupy wiekowej 18-25 lat wśród klientów PKD (szczególnie w grupie kobiet)
- wzrost udziału osób innej narodowości wśród klientów PKD (szczególnie w grupie mężczyzn)
- wzrost udziału klientów PKD, którzy w ciągu swojego życia uprawiali seks z partnerem tej samej płci (zarówno wśród kobiet i mężczyzn)
- wzrost udziału MSM w ogóle klientów PKD
- wzrost udziału wśród klientów PKD mężczyzn mających kontakty heteroseksualne
- wzrost udziału klientów PKD używających zawsze prezerwatyw podczas stosunków waginalnych (zarówno wśród kobiet i mężczyzn)
- wzrost odsetka osób uprawiających seks pod wpływem alkoholu i pod wpływem narkotyków niestosowanych w iniekcjach
- wzrost udziału klientów przyjmujących narkotyki w iniekcjach i uprawiających pod ich wpływem seks (szczególnie wśród kobiet)
- wzrost udziału osób, które wykonywały test HIV w przeszłości
- wzrost odsetka klientów deklarujących jako powód zgłoszenia się do PKD ryzykowne kontakty seksualne.

Pandemia przyniosła zmniejszenie udziału wśród klientów PKD osób, które testowały się po raz pierwszy, a także utrzymujących kontakty heteroseksualne. Tym samym okres 2020-2021 wpłynął na powszechność testowania ograniczając ją przede wszystkim do tych, którzy już się testowali w przeszłości lub mieli do czynienia z sytuacjami wiążącymi się z ryzykiem zakażenia HIV – przykładowo zwiększył się udział tych, którzy utrzymywali kontakty homoseksualne, czy populacji MSM.

Powyższe wnioski wskazują na potrzebę zintensyfikowania działań promujących działalność punktów konsultacyjno-diagnostycznych celem zwiększenia liczby klientów i powrotu do poziomu testowania obserwowanego przed 2020 r.

Szczególnie trzeba zwrócić uwagę na rozpowszechnienie idei testowania w społeczeństwie, ponieważ w dwóch analizowanych latach zmniejszeniu uległa grupa osób,

które testowały się po raz pierwszy, a także spoza wyróżnionych w badaniu grup klientów, jak np. mężczyźni utrzymujący kontakty heteroseksualne.

Nadal konieczne jest prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i uświadamiającym w grupach osób przyjmujących narkotyki drogą iniekcji. W 2021 r. wzrósł istotnie udział osób używających wspólnych igieł. W analizowanych latach wystąpił również wzrost odsetka osób uprawiających seks pod wpływem narkotyków stosowanych w iniekcjach, podczas gdy w przypadku podejmowania kontaktów seksualnych pod wpływem alkoholu czy narkotyków przyjmowanych w inny sposób odnotowano tendencję odwrotną.

BIBLIOGRAFIA

Publikacje

1. Analiza danych zgromadzonych w Punktach Konsultacyjno-Diagnostycznych (PKD). Raport za rok 2019, na zlecenie Krajowego Centrum do Spraw AIDS, konsorcjum firm Grupa BST Sp. z o. o. i EU-CONSULT Sp. z o. o.
2. Harmonogram realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS opracowany na lata 2022–2026, Załącznik do uchwały nr 188/2021 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r.
3. Izdebski Z., 2004 r., Zachowania ryzykowne - Krajowe Centrum ds. AIDS, Zakład Poradnictwa Młodzieżowego i Edukacji Seksualnej Uniwersytet Zielonogórski Katedra Biomedycznych Podstaw Rozwoju i Wychowania Uniwersytet Warszawski.
4. Sprawozdanie z Harmonogramu Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV z Zwalczenia AIDS na lata 2017 - 2021 za 2020 r., opracowane przez Krajowe Centrum do Spraw AIDS, Warszawa, maj 2021 r.
5. Sprawozdanie z Harmonogramu Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV z Zwalczenia AIDS na lata 2017 - 2021 za 2021 r., opracowane przez Krajowe Centrum do spraw AIDS, Warszawa, maj 2022 r.
6. Standardy obowiązujące w punktach konsultacyjno-diagnostycznych (PKD), Krajowe Centrum do spraw AIDS, aktualizacja 03.11.2021.